



EIROPAS KOMISIJA

KLIMATA POLITIKAS

GENERĀLDIREKTORĀTS

B direktorāts - Oglekļa tirgi un tīra mobilitāte

B1. nodaļa - ETS (I): Politikas koordinācija, starptautiskie oglekļa tirgi

Vadlīniju dokuments

Monitoringa un ziņošanas regula - Vispārīgas vadlīnijas ETS2 operatoram

**MZR vadlīniju dokuments ETS2,
2024. gada 26. marts**

Dokuments ir daļa no dokumentu sērijas, ko Komisijas dienesti ir sagatavojuši, lai nodrošinātu un palīdzētu ar "Monitoringa un ziņošanas regulas" ("MZR") prasību ieviešanu, Komisijas 2018. gada 19. decembra Īstenošanas regulas (ES) 2018/2066¹ pašreizējā redakcijā, kurā jaunākie grozījumi veikti ar Komisijas 2023. gada 17. oktobra Īstenošanas regulu (ES) 2023/2122².

Vadlīnijas atspoguļo Komisijas dienestu viedokļus publicēšanas brīdī. Tās nav juridiski saistošas.

Šajā vadlīniju dokumentā ir ņemtas vērā diskusijas, kas notikušas Komisijas Klimata pārmaiņu politikas ekspertu grupas (CEEG) ETS2 īstenošanas veidošanas sanāksmēs un Klimata pārmaiņu komitejas (CCC) III darba grupas (WGIII) neformālās tehniskās darba grupas MZVA (monitoringa, ziņošanas, verificācijas un akreditācijas) sanāksmēs, kā arī no ieinteresētajām personām un dalībvalstu ekspertiem saņemtie rakstiskie komentāri³.

ETS2 vadlīniju dokumentus un veidnes var lejupielādēt no Komisijas tīmekļa vietnes dokumentācijas sadaļas šādā adresē:

https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/ets-2-buildings-road-transport-and-additional-sectors_en

¹ 2018. gada 19. decembra Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/2066 par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK un ar ko groza Komisijas Regulu (ES) Nr. 601/2012.

² 2023. gada 17. oktobra Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2023/2122, ar ko Īstenošanas regulu (ES) 2018/2066 groza attiecībā uz atbilstoši Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai 2003/87/EK veiktā siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringa un ziņošanas atjaunināšanu. Konsolidētā MZR versija ir pieejama šeit:
<https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/impl/2018/2066/2022-08-28>

³ "Dalībvalstis" šajā dokumentā ir visas valstis, kas piemēro ES ETS, t.i., 27 ES dalībvalstis un EBTA valstis Norvēģija, Islande un Lihtenšteina.

SATURA RĀDĪTĀJS

1	IEVADS	5
1.1	Par šo dokumentu	5
1.2	Kā lietot šo dokumentu	5
1.3	Kur atrast papildu informāciju.....	6
2	"AUGŠUPĒJĀ" SISTĒMA UN III PIELIKUMA DARBĪBAS JOMA	9
2.1	Vispārīgi aspekti	9
2.2	Degvielu un kurināmā veidi, uz kuriem attiecas ETS2	11
3	ETS2 ATBILSTĪBAS CIKLS	12
3.1	MZV nozīmīgums ES ETS	12
3.2	Pārskats par atbilstības ciklu	13
3.3	Monitoringa plāna nozīmīgums	15
3.4	Starposmi un termiņi	16
3.4.1	Ikgadējais atbilstības cikls	16
3.4.2	Gatavošanās ETS2	18
3.5	Lomas un pienākumi	19
4	KONCEPTI UN PIEEJAS	20
4.1	Pamatprincipi	20
4.2	Degvielas un kurināmā plūsmas	22
5	MONITORINGA METODOLOĢIJA	23
5.1	Uz aprēķiniem balstīta pieeja	23
5.2	Līmeņu sistēma	24
5.3	Patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzuma monitorings ..	25
5.3.1	Līmeņu definīcijas	25
5.3.2	Attiecīgie monitoringa plāna elementi	26
5.4	Darbības jomas faktors	31
5.4.1	Galapatērētāji, uz kuriem attiecas ETS2 darbības joma	31
5.4.2	Metodes galapatērētāju noteikšanai	34
5.4.3	Izvairīšanās no dubultas uzskaites starp ETS1 un ETS2	39
5.5	Aprēķina koeficienti – principi	41
5.5.1	Noklusējuma vērtības	43
5.5.2	Laboratorijas analīzes	45
5.6	Aprēķina koeficienti – īpašas prasības	47
5.6.1	Mērvienību pārrēķina koeficients (UCF)	47
5.6.2	Emisijas koeficients	48
5.6.3	Biomases frakcija	49
5.6.4	RED II kritēriju piemērojamība	49
5.6.5	Īpaši noteikumi attiecībā uz biogāzi	50

6	MONITORINGA PLĀNS	52
6.1	Monitoringa plāna izstrāde	52
6.2	Pareizā līmeņa izvēle	56
6.3	ETS2 operatoru, degvielas un kurināmā plūsmu iedalījums kategorijās	58
6.3.1	ETS2 operatoru kategorijas	58
6.3.2	ETS2 operators ar zemām emisijām	59
6.3.3	Degvielas plūsmu identificēšana un iedalīšana kategorijās	59
6.4	Atkāpes iemesli	61
6.4.1	Nepamatotas izmaksas	62
6.4.2	Vienkāršots nenoteiktības novērtējums darbības jomas koeficientam	65
6.5	Nenoteiktības novērtējums	66
6.5.1	Vispārīgi principi	66
6.5.2	Vispārīgas prasības	68
6.6	Procedūras un monitoringa plāns	69
6.7	Datu plūsma un vadības sistēma	73
6.8	Monitoringa plāna atjaunināšana	74
6.8.1	Būtiskas izmaiņas	75
6.8.2	Nebūtiskas monitoringa plāna izmaiņas	76
6.9	Uzlabošanas princips	77
7	ETS OPERATORI AR ZEMĀM EMISIJĀM	79
8	ETS2 OPERATORU IDENTIFICĒŠANA	80
8.1	Vispārēja pieeja	80
8.2	Īpašs biomasas gadījums	83
9	PIELIKUMS	84
9.1	Akronīmi	84
9.2	Tiesību aktu teksti	85

Versiju vēsture

Datums	Versijas statuss	Piezīmes
2024. gada 26. marts	publicēts	

1 IEVADS

1.1 Par šo dokumentu

Šis dokuments ir izstrādāts, lai atbalstītu MZR (Monitoringa un ziņošanas regulu), izskaidrojot tās prasības nelegislatīvā valodā. **Šis dokuments ir izstrādāts kā atsevišķs dokuments degvielas un kurināmā operatori (ETS2 operatori), un parasti citiem vadlīniju dokumentiem nevajadzētu būt saistošiem.** Tomēr par dažiem specifiskākiem tehniskiem jautājumiem ir pieejami papildu vadlīniju dokumenti⁴, kas gan galvenokārt ir izstrādāti stacionāro iekārtu vai gaisa kuģu ES ETS stacionārajām iekārtām, aviācijai un jūras transportam (turpmāk tekstā – ETS1). Šādā gadījumā šā vadlīniju dokumenta attiecīgajās sadaļās ir īpaša atsauce uz šādu papildu informāciju, kas varētu būt noderīga ETS2 operatoriem. Vadlīniju dokumentu kopumu papildina arī elektroniskās veidlapas⁵ ar informāciju, kas ETS2 operatoriem jāiesniedz kompetentajā iestādē. Vienmēr jāatceras, ka juridiski saistoša ir tikai regula.

Šajā dokumentā ir sniegta Monitoringa un ziņošanas regulas interpretācija attiecībā uz prasībām, kuras tiek piemērotas ETS2 operatoriem. Par pamatu šīs vadlīnijas struktūras izveidē ir ņemtas vadlīnijas, kuras attiecas uz stacionāro iekārtu un gaisa kuģu operatoriem, un šo vadlīniju izveidē ir ņemts vērā ieguldījums, ko ir sniegusi Klimata pārmaiņu ekspertu grupa (CEEG) ETS2 īstenošanas jautājumos, dalībvalstu ekspertu neformālā Tehniskā darba grupa monitoringa, ziņošanas, verificācijas un akreditācijas jautājumos (MZVA TWG), kas izveidota Klimata pārmaiņu komitejas (CCC) 3. darba grupas (WG III) ietvaros.

1.2 Kā lietot šo dokumentu

Ja šajā dokumentā ir norādīti pantu numuri bez papildu precizējumiem, tie vienmēr attiecas uz MZR spēkā esošo versiju⁶. Pielikumā ir pieejami vadlīnijās izmantotie akronīmi, atsauces uz tiesību aktu tekstiem un saites uz citiem svarīgiem dokumentiem.

Šis simbols norāda lasītājam uz svarīgu piezīmi ETS2 operatoriem, verificētājiem un kompetentajām iestādēm.



Šo simbolu izmanto, ja tiek veicināti būtiski MZR vispārējo prasību vienkāršojumi.

Vienkāršots!

Spuldzītes simbols tiek izmantots, lai norādītu uz labākās prakses piemēriem.



Simbols "rīki" norāda lasītājam, ka dokumenti, veidlapas vai elektroniskie rīki ir pieejami no citiem avotiem.



⁴ Skatīt 1.3. sadaļu.

⁵ Ņemiet vērā, ka dalībvalstis var noteikt savas veidlapas, kurās jāiekļauj vismaz tāda pati informācija kā Komisijas veidlapās.

⁶ Īstenošanas regula (ES) 2018/2066; Konsolidētā MZR ir pieejama šeit: <https://eur-lex.europa.eu/eli/req/2018/2066>



Grāmatas simbols norāda uz piemēriem, kas doti tekstā par aplūkotajiem tematiem.

1.3 Kur atrast papildu informāciju

Visus vadlīniju dokumentus un veidlapas, ko ir izstrādājusi Komisija, pamatojoties uz Monitoringa un ziņošanas regulu (MZR) un Akreditācijas un verifikācijas regulu (AVR)⁷, var lejupielādēt no Komisijas tīmekļa vietnes:



https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/monitoring-reporting-and-verification-eu-ets-emissions_en

Ir sniegti šādi dokumenti⁸ (dokumenti, kas neattiecas uz ETS2 operatoriem, ir izcelti gaiši pelēkā krāsā, dokumenti, kuros varētu būt informācija, kas attiecas arī uz ETS2 operatoriem, ir izcelti zaļā krāsā):

- “Ātrie ceļveži” kā ievads turpmāk minētajiem vadlīniju dokumentiem. Katrai auditorijai ir pieejami atsevišķi dokumenti:
 - Stacionāro iekārtu operatoriem;
 - Gaisa kuģu operatoriem;
 - ETS2 operatoriem (plānots);
 - Kompetentajām iestādēm;
 - Verificētājiem;
 - Nacionālajām akreditācijas iestādēm.
- Vispārīgas vadlīnijas (šis dokuments): "Monitoringa un ziņošanas regula – Vispārīgas vadlīnijas ETS2 operatoriem"
- Vadlīniju dokuments Nr. 1: "Monitoringa un ziņošanas regula – Vispārīgas vadlīnijas stacionārajām iekārtām".
 - Vienkāršota monitoringa plāna paraugs saskaņā ar MZR 13. pantu.
- Vadlīniju dokuments Nr. 2: "Monitoringa un ziņošanas regula – Vispārīgas vadlīnijas gaisa kuģu operatoriem". Šajā dokumentā ir izklāstīti MZR principi un monitoringa pieejas, kas attiecas uz aviācijas nozari. Tajā ietverti arī norādījumi par biomasas izmantošanu aviācijas nozarē, padarot to par patstāvīgu vadlīniju dokumentu gaisa kuģu operatoriem.
- Vadlīniju dokuments Nr. 3: "Biomasas jautājumi ES ETS": Šajā dokumentā ir apspriesta ilgtspējas kritēriju piemērošana biomasai, kā arī MZR 38. un 39. panta prasības. Šis dokuments attiecas uz stacionāro iekārtu operatoriem un ir noderīga pamatinformācija gaisa kuģu operatoriem.

⁷ Komisijas 2018. gada 19. decembra Īstenošanas regula (ES) 2018/2067 par datu verifikāciju un verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK.

⁸ Šis saraksts atspoguļo šo atjaunināto vadlīniju stadiju sagatavošanas brīdī. Papildu dokumenti var tikt pievienoti vēlāk.

- Vadlīniju dokuments Nr. 4: "Norādījumi par nenoteiktības novērtēšanu". Šajā dokumentā iekārtām ir sniegta informācija par nenoteiktības novērtēšanu saistībā ar izmantotajām mērierīcēm, tādējādi palīdzot operatoram noteikt, vai viņš var izpildīt konkrētas līmeņu prasības.
- Vadlīniju dokuments Nr. 4a: "Nenoteiktības novērtējuma paraugs". Šajā dokumentā ir sniegti papildu norādījumi un piemēri nenoteiktības novērtējumu veikšanai un tam, kā demonstrēt atbilstību līmeņu prasībām.
- Vadlīniju dokuments Nr. 5: "Vadlīnijas paraugu ņemšanai un analīzei". Šajā dokumentā aplūkoti neakreditētu laboratoriju izmantošanas kritēriji, paraugu ņemšanas plāna izstrāde un dažādi citi saistīti jautājumi par emisiju monitoringu ES ETS.
- Vadlīniju dokuments Nr. 5a: "Paraugu ņemšanas plāna piemērs". Šajā dokumentā ir sniegts paraugu ņemšanas plāna piemērs stacionārai iekārtai.
- Vadlīniju dokuments Nr. 6: "Datu plūsmas darbības un vadības sistēma". Šajā dokumentā ir apspriestas iespējas aprakstīt datu plūsmas darbības ES ETS monitoringa vajadzībām, riska novērtējums kā vadības sistēmas daļa un vadības darbību piemēri.
- Vadlīniju dokuments Nr. 6a: "Riska novērtēšana un vadības darbības – piemēri". Šajā dokumentā ir sniegti papildu norādījumi un riska novērtējuma piemērs.
- Vadlīniju dokuments Nr. 7: "Nepārtraukta emisiju monitoringa sistēmas (CEMS)". Šajā dokumentā ir sniegta informācija par to, kā piemērot uz mērījumiem balstītas pieejas, kad SEG emisijas tiek mērītas tieši skurstenī, un tādējādi palīdz operatoram noteikt, kāda veida ierīces ir jāizmanto un vai operators var izpildīt konkrētas līmeņu prasības.
- Vadlīniju dokuments Nr. 8: "ES ETS pārbaude": Šajā dokumentā, kas paredzēts kompetentajām iestādēm, izklāstīta kompetento iestāžu veikto pārbaūžu nozīme ES ETS MZVA sistēmas stiprināšanā.

Komisija nodrošina arī šādas elektroniskās veidlapas:

- Veidlapa Nr. 1: Stacionāro iekārtu emisiju monitoringa plāns
- Veidlapa Nr. 2: Gaisa kuģu operatoru emisiju monitoringa plāns
- Veidlapa Nr. 3: Gaisa kuģu operatoru tonnkilometru datu monitoringa plāns
- Veidlapa Nr. 4: Stacionāro iekārtu ikgadējais emisiju ziņojums
- Veidlapa Nr. 5: Gaisa kuģu operatoru ikgadējais emisiju ziņojums
- Veidlapa Nr. 6: Gaisa kuģu operatoru tonnkilometru datu ziņojums
- Veidlapa Nr. 7: Stacionāro iekārtu uzlabojumu ziņojums
- Veidlapa Nr. 8: Gaisa kuģu operatoru uzlabojumu ziņojums
- ETS2 monitoringa plāna veidlapa
- ETS2 ikgadējā emisiju ziņojuma veidlapa (plānots)

Papildus ir pieejami šādi rīki:

- Nepamatotu izmaksu noteikšanas rīks;

- Rīks nenoteiktību novērtēšanai;
- Analīzes biežuma rīks;
- Operatora riska novērtēšanas rīks.

Ir pieejams šāds MZR **mācību materiāls**:

- Ceļvedis M&R vadlīniju izmantošanai
- Nenoteiktības novērtējums
- Nepamatotas izmaksas
- Paraugu ņemšanas plāni
- Datu trūkumi
- Starplaboratoriju tests



Papildus šiem MZR veltītajiem dokumentiem tajā pašā tīmekļa vietnē ir pieejams arī atsevišķs **vadlīniju dokumentu** kopums par **AVR**.

Visi ES tiesību akti ir atrodami EUR-Lex vietnē: <http://eur-lex.europa.eu/>

Svarīgākie attiecīgie tiesību akti ir uzskaitīti šā dokumenta pielikumā.



Arī **dalībvalstu** kompetentās iestādes savās tīmekļa vietnēs var sniegt noderīgas vadlīnijas. ETS2 operatoriem var sekot līdzi informācijai, kura tiek publicēta kompetentās iestādes tīmekļa vietnē.

2 "AUGŠUPĒJĀ" SISTĒMA UN DARBĪBAS JOMA III PIELIKUMS

2.1 Vispārīgi aspekti

ES ETS uzsākās 2005. gadā, nosakot oglekļa cenu stacionārām iekārtām (spēkstacijām, tērauda, cementa ražotnēm u.c.) par to tiešajām ikgadējām emisijām (t. i., ETS operatoriem, kas sadedzina degvielu un kurināmo, ko sauc par "lejupējo" regulējumu, turpmāk tekstā – "ETS1"). Laika gaitā ES ETS tvērums tika paplašināts uz aviācijas sektoru un nesen arī jūras transportu un to siltumnīcefekta gāzu (turpmāk tekstā – SEG) emisiju apjomu, kas ir radies degvielas un kurināmā sadedzināšanas rezultātā. Apsverot ES ETS paplašināšanu, lai iekļautu tajā arī citus lielus degvielas un kurināmā patērētājus, jo īpaši transporta un ēku sektorus, par monitoringu un ziņošanu saskaņā ar "lejupējo" ES ETS būtu atbildīgi individuāli automašīnu īpašnieki, ēku īpašnieki utt. Lai izvairītos no liela administratīvā sloga, kas rastos, uzliktot ziņošanas un monitoringa pienākumu šīm privātpersonām – jaunajā sistēmā, kura ir paralēla ar esošo ETS – ETS autotransportam, ēkām un papildu nozarēm (turpmāk tekstā – "ETS2") "augšupēja" posmā regulējuma punkts ir uzlikts ETS2 operatoriem, kas nodod degvielu un kurināmo patēriņam (t. i., laiž degvielu apgrozībā).

Lai pilnvērtīgi izmantotu jau esošo ziņošanas sistēmu attiecībā uz degvielu un kurināmā veidiem un to apjomu, kuri ietilpst ETS2 tvērumā, mērķis ir saskaņot ETS2 ar esošo sistēmu, kas izveidota saskaņā ar enerģijas nodokļu/akcīzes nodokļa režīmu attiecībā uz tāda paša veida degvielām un kurināmo. Tas ir noteikts, transponējot Enerģijas nodokļu direktīvu (Direktīva 2003/96/EK, turpmāk tekstā – "ETD")⁹ un Direktīvu 2020/262/ES¹⁰ (turpmāk tekstā – "Akcīzes nodokļa direktīva" vai "ED"). Saiknes starp šīm trim direktīvām (sk. 1. attēlā) attiecas uz šādiem elementiem:

- **ETS2 operatoru** identificēšanu, lai nodrošinātu to, ka nav trūkumu vai dubultās uzskaites: šis aspekts attiecas uz dalībvalstīm (nevis ETS2 operatoriem) un ir aprakstīts 8. nodaļā.
- **Degvielu un kurināmā veidiem**, uz kuriem attiecas ETS2 darbības joma: attiecīgie degvielu un kurināmā veidi ir definēti Direktīvas 2003/87/EK, turpmāk tekstā – "ES ETS direktīva"¹¹ (→ 2.2. sadaļa), 3. panta af) punktā.
- **Notikums, kas izraisa** ETS2 ziņošanas pienākumu: tas tiek panākts, definējot "nodošanu patēriņam" ES ETS direktīvas 3. panta ag)¹² punktā, atsaucoties uz attiecīgajām definīcijām, kas izklāstītas ED 6. panta 3. punktā.

Patēriņam nodoto sadedzināto daudzumu noteikšana nozarēs, kas iekļautas ES ETS direktīvas III pielikumā, un to nošķiršana no citām galapatēriņa nozarēm ietver šādus divus aspektus:

⁹ Padomes 2003. gada 27. oktobra Direktīva 2003/96/EK, kas pārkārto Kopienas noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai

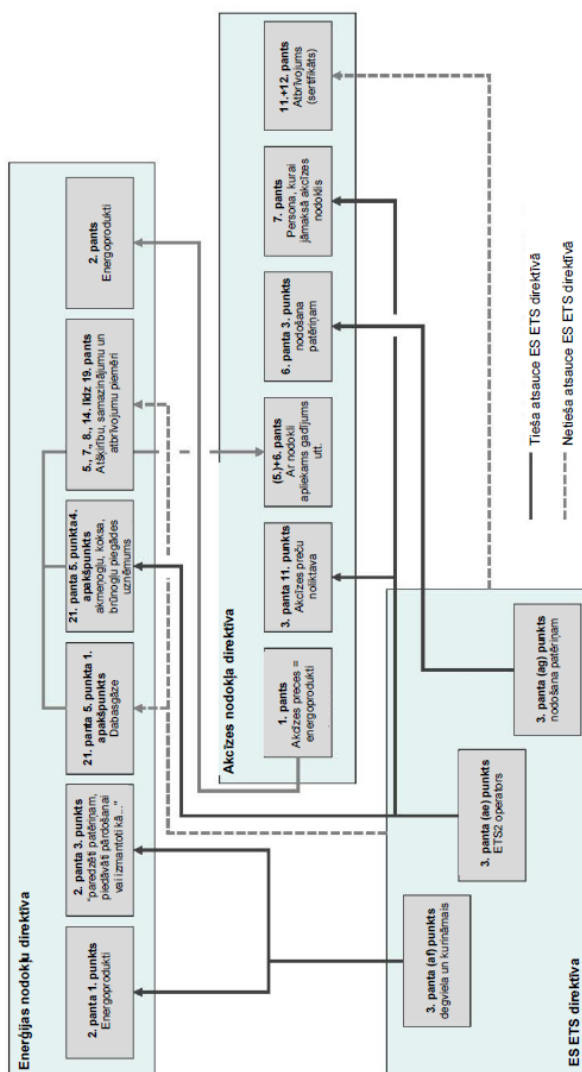
¹⁰ Padomes 2019. gada 19. decembra Direktīva (ES) 2020/262, ar ko nosaka akcīzes nodokļa piemērošanas vispārējo režīmu.

¹¹ Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra Direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcas efektu izraisošo gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Savienībā un groza Padomes Direktīvu 96/61/EK.

¹² 3. panta (ag) punkts: "nodošana patēriņam" šīs direktīvas IVa nodaļas nolūkos ir nodošana patēriņam, kā definēts Direktīvas (ES) 2020/262 6. panta 3. punktā

- Kā **iedalīt galapatērētājus**¹³ attiecīgajās kategorijās, kas uzskaitītas ES ETS direktīvas III pielikumā: kategoriju formāts, Saimniecisko darbību statistiskā klasifikācija (CRF), ko izmanto nozaru iedalījumam un valstu SEG inventarizāciju sagatavošanai saskaņā ar IPCC pamatnostādņēm (→ 5.4.1. sadaļa).
- Kāda **veida metodes** var izmantot, lai demonstrētu, ka degvielas un kurināmā daudzumu patērē A, nevis B sektorā: tas ir ETS2 monitoringa metodoloģijas (→ 5. nodaļa) pamatelements, tā sauktā "darbības jomas koeficienta" noteikšana, kas sīkāk aprakstīta turpmāk 5.4.2. sadaļā.

1. attēls: Saistība starp ES ETS direktīvu, ETD un ED attiecībā pret ETS2



¹³ Šajā vadlīniju dokumentā termins "galapatērētājs" jāsaprot tā, kā definēts ES ETS direktīvas 3. panta (ae) punktā.

2.2 Degvielu veidi, uz kuriem attiecas ETS2

ES ETS direktīvas 3. panta (af) punktā¹⁴ ir definēts to degvielu un kurināmā apjoms, uz kuriem attiecas ETS2, un tās būtībā ir visas attiecīgās komerciālās degvielas un citi energoprodukti, kas minēti ETD 2. panta 1. punktā kā kombinētās nomenklatūras (KN) kodī. Precīzāk, tas ietver:

- **degvielas, kas uzskaitītas ETD A un C tabulā:** (bez)svina benzīns, gāzeļļa, petroleja, sašķidrinātā naftas gāze (LPG), dabasgāze, mazuts, akmeņogles un kokss;
- **jebkurš cits produkts**, kas paredzēts izmantošanai, piedāvāts pārdošanai vai var tikt izmantots kā degviela vai kurināmais, kā norādīts ETD 2. panta 3. punktā. Tas attiecas uz visām degvielas piedevām, ko izmanto kā degvielu, noteiktām biodegvielām un citiem ogļūdeņražiem, ko izmanto apkurei, izņemot kūdru.

Tas nozīmē, ka pašlaik no ETS2 ir izslēgti šādi degvielu veidi (t. i., tie nav uzskaitīti A un C tabulā vai KN kodu sarakstā):

- Kūdra;
- Atkritumi, ko izmanto kā degvielu (bīstamie vai sadzīves atkritumi, ko izmanto kā degvielu un kas Direktīvas III pielikumā ir skaidri izslēgti no ETS2 darbības jomas);
- No atkritumiem iegūtas degvielas (galvenokārt tiek izmantotas ETS1 iekārtās);
- Cietā biomasa (piemēram, kurināmais uz koksnes bāzes);
- Kokogles no koksnes.

¹⁴ 3. panta (af) punkts: "degviela" ES ETS direktīvas IVa nodaļas nolūkiem ir jebkurš energoprodukts, kas minēts Direktīvas 2003/96/EK 2. panta 1. punktā, tostarp degvielas un kurināmais, kas uzskaitīti minētās direktīvas I pielikuma A un C tabulā, kā arī jebkurš cits produkts, kas paredzēts izmantošanai, piedāvāts pārdošanai vai izmantots kā degviela vai kurināmais, kā norādīts minētās direktīvas 2. panta 3. punktā, tostarp elektroenerģijas ražošanai

3 ETS2 ATBILSTĪBAS CIKLS

3.1 MZV nozīmīgums ES ETS

Emisiju monitoringam, ziņošanai un verificācijai (MZV) ir būtiska nozīme jebkuras emisiju tirdzniecības sistēmas uzticamībā. Bez MZV nebūtu pārredzamības, būtu daudz grūtāk izsekot atbilstību, un tās izpilde būtu apdraudēta. Tas attiecas arī uz Eiropas Savienības Emisiju kvotu tirdzniecības sistēmu ēkām, autotransportam un papildu sektoriem (ETS2). Pilnīga, konsekventa, precīza un pārredzama monitoringa, ziņošanas un verificācijas sistēma rada uzticību emisiju tirdzniecībai. Tikai tādā veidā var nodrošināt, ka ETS2 operatori izpilda savu pienākumu nodot pietiekamu kvotu daudzumu.

Šis novērojums pamatojas uz ETS2 divējādo raksturu: No vienas puses, tas ir uz tirgus balstīts instruments. Tas ir ļāvis izveidoties nozīmīgam tirgum, kurā tirgus dalībnieki vēlas zināt tirgto kvotu monetāro vērtību, un kuras tiem ir jānodod. No otras puses, tas ir instruments, ar ko panākt labumu videi. Taču atšķirībā no citiem vides tiesību aktiem, mērķis nav jāsasniedz atsevišķiem indivīdiem, bet gan visai ETS2 dalībnieku grupai, kam šis mērķis ir jāsasniedz kopīgi. Tas prasa ievērojamu godīguma līmeni starp dalībniekiem, ko nodrošina stabila MZV sistēma. Kompetento iestāžu veiktās pārraudzības darbības būtiski palīdz nodrošināt, ka tiek sasniegts maksimāli pieļaujama mērķis, proti, ka praksē tiek panākts paredzētais emisiju samazinājums. Tāpēc kompetento iestāžu un akreditācijas struktūru pienākums ir aizsargāt ETS2 integritāti, uzraugot MZV sistēmas efektīvu un stabilu funkcionēšanu.

Gan oglekļa tirgus dalībnieki, gan kompetentās iestādes vēlas būt pārliecinātas, ka viena emitētā CO₂ ekvivalenta tonna ir līdzvērtīga vienai ziņotajai tonnai (vienas nododamās kvotas nodošanas vajadzībām). Šis princips jau kopš ES ETS pirmsākumiem ir pazīstams kā sakāmvārds: **"Tonnai jābūt tonnai!"**



Lai nodrošinātu, ka tas tiek panākts stabilā, pārredzamā, verificējamā un vienlaikus rentablā veidā, ES ETS direktīva nodrošina stabilu pamatu labai monitoringa, ziņošanas un verificācijas sistēmai. To nodrošina ES ETS direktīvas 14. un 15. pants saistībā ar IV un V pielikumu.¹⁵ Pamatojoties uz 14. pantu, Komisija ir pieņēmusi "Monitoringa un ziņošanas regulu" (MZR), kas ir vairākkārt grozīta.

Tomēr gan Komisija, gan dalībvalstis vienmēr ir atzinušas, ka sarežģītus un tehniskus tiesību aktus, piemēram, MZR, ir nepieciešams papildināt ar vadlīnijām, lai nodrošinātu saskaņotu īstenošanu visās dalībvalstīs un, ja iespējams, ar pragmatisku un saskaņotu pieeju palīdzību sagatavotu ceļu netraucētai atbilstības nodrošināšanai.

¹⁵ ES ETS direktīvas 30. panta f) punkts nosaka, ka direktīvas 14. un 15. pants, kā arī IV un V pielikums ir vienlīdz piemērojami ETS2.

Ir pieņemta regula par verificētāju verifikāciju un akreditāciju (Akreditācijas un verifikācijas regula (AVR)¹⁶), kurai Komisija ir izstrādājusi atsevišķu vadlīniju dokumentu sēriju (verificētājiem paredzētie norādījumi tiks publicēti vēlāk).

3.2 Pārskats par atbilstības ciklu

Ikgadējo emisiju monitoringa, ziņošanas, verifikācijas, kvotu nodošanas procesu un kompetentās iestādes procedūru emisiju ziņojumu pieņemšanai bieži dēvē par "atbilstības ciklu". Šā cikla galvenie elementi ir parādīti 2. attēlā.

Attēla labajā pusē ir "galvenais cikls": ETS2 operators veic emisiju monitoringu visa gada garumā. Pēc kalendārā gada beigām (četrus mēnešus laikā¹⁷) tam jāsaprotamo ikgadējs emisiju ziņojums (AER), kuram ir jānodrošina verifikācija¹⁸, un verificētais ziņojums jāiesniedz kompetentajā iestādē (KI). Verificētajām emisijām jāsakrīt ar kvotu nodošanas apjomu reģistra sistēmā¹⁹ no 2028. gada (t. i., 2027. gada emisijām). Šajā gadījumā princips "tonnai jābūt tonnai" nozīmē "tonnai jābūt kvotai", t. i., šajā brīdī kvotas tirgus vērtība ir saistīta ar ETS2 vides mērķa sasniegšanas izmaksām. Pēc tam tiek veikts monitoringa, kā parādīts 2. attēlā. Precīzāk, monitoringa ir nepārtraukts process, kurš turpinās no viena cikla uz nākamo.

Monitoringa procesam ir vajadzīgs stingrs pamats. Iegūtajiem datiem jābūt pietiekami drošiem, lai radītu uzticību ETS2, tostarp kvotu nodošanas pienākuma godīgumam, un tiem jābūt konsekventiem vairāku gadu garumā. Tāpēc ETS2 operatoram ir jānodrošina, lai monitoringa metodoloģija būtu dokumentēta rakstiski un to nevarētu patvaļīgi mainīt. ETS2 gadījumā šo rakstisko metodoloģiju sauc par ETS2 operatora monitoringa plānu (MP) (sk. 2. attēlu). Tā ir daļa no atļaujas²⁰, kas ir jāsaņem katram ETS2 operatoram par to emitēto siltumnīcefekta gāzu emisijām.

2. attēls parāda arī to, ka MP, lai gan tas ir specifisks katram ETS2 operatoram, tam ir jāievēro ES mēroga piemērojamo tiesību aktu, jo īpaši MZR, prasības. Rezultātā ES ETS MZV sistēma spēj saskaņot stingrus ES mēroga noteikumus, kas nodrošina uzticamību un novērš patvaļīgu un nevajadzīgu vienkāršošanu, un pietiekamas elastības nodrošināšanu, ņemot vērā katra ETS2 operatora apstākļus.

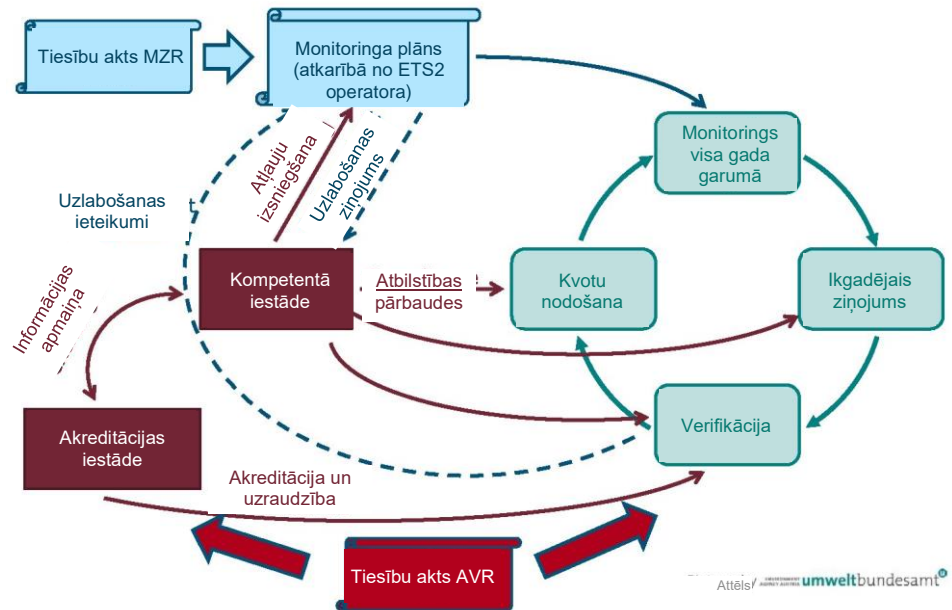
¹⁶ Komisijas 2018. gada 19. decembra Īstenošanas regula (ES) 2018/2067 par datu verifikāciju un verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK.

¹⁷ Saskaņā ar valsts tiesību aktiem šis periods var būt īsāks, sk. 30. zemsviršanas piezīmi.

¹⁸ Verifikācija ir jāveic tikai no 2025. ziņošanas gada, t. i., AER, kas iesniegts 2026. gadā.

¹⁹ Vienkāršošanas nolūkā kvotu nodošana nav iekļauta attēlā.

²⁰ Šo atļauju saskaņā ar ES ETS direktīvas 30.b pantu sauc par SEG emisiju atļauju. Jāņem vērā, ka saskaņā ar 30.b panta 5. punktu, lai vienkāršotu administrēšanu, monitoringa plānu var izskatīt atsevišķi no atļaujas, ja plānā tiek veiktas formālas izmaiņas.



2. attēls: ETS2 atbilstības cikla princips

2. attēlā ir parādīti arī daži galvenie kompetentās iestādes pienākumi. Tai ir jāuzrauga ETS2 operatoru atbilstība. Vispirms KI ir jāapstiprina katrs MP, pirms tas tiek piemērots. Tas nozīmē, ka tiek pārbaudīta ETS2 operatora izstrādātā MP atbilstība MZR prasībām. Ja ETS2 operators izmanto dažas vienkāršotas pieejas, ko atļauj MZR, ETS2 operatoram tas ir jāpamato. Piemēram, balstoties uz tehniskajām iespējām vai nepamatotām izmaksām, ja citādi nav iespējams sasniegt prasītos augstākos līmeņus (skatīt turpmāk 5.2. sadaļu).



Visbeidzot, kompetentā iestāde ir atbildīga par ikgadējo emisiju ziņojumu pārbaudi veikšanu. Tas ietver jau verificēto ziņojumu izlases veida pārbaudes, kā arī kontrolpārbaudes ar skaitļiem, kas ievadīti reģistra sistēmas verificēto emisiju tabulā²¹, un pārbaudi, vai ir nodots pietiekams kvotu skaits.

Turklāt atbilstības ciklam ir plašāka perspektīva. Kā redzams 2. attēlā, ir arī otrais cikls. Tā ir regulāra MP pārskatīšana, kurā vērtīgu ieguldījumu var sniegt verificācijas ziņojums. Turklāt ETS2 operatoram ir pastāvīgi jācenšas turpināt uzlabot savu monitoringa metodoloģiju.

²¹ Savienības reģistrs, kas izveidots ETS1 un tiks izmantots arī ETS2. Plašāku informāciju par Savienības reģistru skatīt šeit: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/union-registry_en

Noteikumi par ETS2 operatoru kontu turēšanu un kvotu nodošanu ir izklāstīti Komisijas Deleģētajā regulā (ES) 2023/2904 (2023. gada 25. oktobris), ar kuru groza Deleģēto regulu (ES) 2019/1122, ar ko attiecībā uz Savienības reģistra darbību papildina Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2003/87/EK.

3.3 Monitoringa plāna nozīmīgums

Ņemot vērā iepriekšējā sadaļā izklāstīto, ir saprotams, ka apstiprinātais monitoringa plāns (MP) katram ETS2 operatoram ir vissvarīgākais dokuments. Līdzīgi kā recepte pavāram vai sertificētas kvalitātes vadības sistēmas vadības rokasgrāmata, tas kalpo kā instrukcija ETS2 operatora uzdevumu veikšanai. Tāpēc tas ir jā sagatavo tā, lai visi, jo īpaši jaunie darbinieki, varētu uzreiz saprast procesu un sekot norādījumiem. MP ir jābūt izstrādātam tā, lai kompetentā iestāde ātri varētu izprast ETS2 operatora monitoringa darbības. Visbeidzot, MP ir "kritērijs" verificējamam, pēc kura jānovērtē ETS2 operatora ikgadējais emisiju ziņojums.

Tipiski MP elementi ietver šādas ETS2 operatoru darbības (piemērojamība ir atkarīga no konkrētā ETS2 operatora apstākļiem):

- Datu vākšana (mērījumu dati, rēķini utt.);
- Materiālu un degvielu paraugu ņemšana;
- Degvielu un materiālu laboratorijas analīzes;
- Mērītāju apkope un kalibrēšana;
- Izmantojamo aprēķinu, formulu un programmatūras apraksts;
- Galapatērētāju CRF kategoriju noteikšanas metožu apraksts;
- Kontroles darbības, lai nodrošinātu apstrādāto un paziņoto datu validāciju un kvalitāti (piemēram, četru acu princips datu vākšanai);
- Datu arhivēšana (tostarp aizsardzība pret manipulācijām un iznīcināšanu);
- Regulāra iespēju apzināšana uzlabojumu veikšanai.

Monitoringa plāniem ir jābūt rūpīgi sagatavotiem (→ 6. nodaļa), lai administratīvais slogs būtu pēc iespējas mazāks un lai tie būtu pietiekami saprotami situācijās, kad pieredzējušā ETS2 operatora personāla nav uz vietas²². Tā kā MP ir jāapstiprina KI, ir pašsaprotami, ka izmaiņas MP ir pieļaujamas tikai ar KI piekrišanu. MZR samazina administratīvo slogu šajā jomā, pieļaujot divas pieejas, kas jāņem vērā, izstrādājot MP:

- KI ir jāapstiprina tikai "būtiskas" izmaiņas, par "nebūtiskām" izmaiņām ir tikai jāpaziņo (MZR 75.b panta 3. punkts, sk. 6.8. sadaļu);
- Monitoringa darbības, kurām nav izšķiroša nozīme visos sīkumos un kuras pēc to būtības ir tendence bieži grozīt, ja nepieciešams, var iekļaut "rakstiskās procedūrās", kas ir īsumā minētas un aprakstītas MP, bet kuru detaļas netiek uzskatītas par apstiprinātā MP daļu. Saikne starp MP un rakstiskajām procedūrām ir sīkāk aprakstīta 6.6. sadaļā.

Ņemot vērā MP nozīmīgumu, Komisija nodrošinās MP veidlapas. Dažas dalībvalstis var nodrošināt pielāgotas veidlapas, kas balstītas uz Komisijas veidlapām, citas dalībvalstis izmanto īpašu (parasti tīmeklī bāzētu) elektronisko ziņošanas sistēmu (kurai arī jāatbilst Komisijas noteiktajām minimālajām prasībām). Tāpēc pirms MP izstrādes ETS2 operatoriem ieteicams pārbaudīt savas KI tīmekļa vietni vai tieši sazināties ar KI

Vienkāršots!



²² Piemēram, tajās ir iekļauta skaidra atsauce uz citām sistēmām, procesiem un procedūrām, kas var būt nepieciešamas, lai veiksmīgi piemērotu MP,

lai uzzinātu konkrētās prasības MP iesniegšanai savā dalībvalstī. Arī valsts tiesību aktos var būt noteiktas īpašas prasības.

3.4 Starposmi un termiņi

3.4.1 Ikgadējais atbilstības cikls

ETS2 atbilstības cikla pamatā ir prasība, ka monitoringa vienmēr ir saistīts ar kalendāro gadu²³, kā parādīts 1. tabulā. ETS2 operatori ir četri mēneši pēc gada beigām, lai pabeigtu savus emisiju ziņojumus un saņemtu akreditēta verificētāja apstiprinājumu saskaņā ar AVR. Pēc tam ETS2 operatori katru gadu līdz 31. maijam ir jānodod attiecīgais kvotu daudzums. Saskaņā ar valsts tiesību aktiem kompetentā iestāde var veikt saņemto ziņojumu (izlases veida) pārbaudes, un tai ir jānosaka konservatīvs emisiju novērtējums, ja ETS2 operators nav iesniegusi emisiju ziņojumu vai ja ziņojums ir iesniegts, bet vai nu tas neatbilst MZR, vai nav verificēts kā apmierinošs saskaņā ar AVR (MZR 75.r panta 1. punkts). Ja KI iesniegtajos ziņojumos atklāj kādu kļūdu, tas var novest pie tā, ka ETS2 operatoram ir jāveic verificēto emisiju skaitļa korekcijas (un tās ir atkārtoti jāpārbauda).²⁴ Jāņem vērā, ka ES tiesību aktos šādām korekcijām nav noteikts termiņš. Tomēr valsts tiesību aktos var būt noteiktas dažas prasības.



1. tabula: ETS2 ikgadējā atbilstības cikla kopējais grafiks N. gada emisijām.

Kad?	Kas?	Ko?
Līdz 2024. gada 31. augustam ²⁵	ETS2 operators	Iesniedz kompetentajā iestādē MP apstiprināšanai un atver reģistra kontu ²⁶
Pirms 2025. gada 1. janvāra	KI	Apstiprina MP un izsniedz SEG atļauju
2025. gada 30. aprīlī	ETS2 operators	Iesniedz neverificētu ziņojumu par vēsturiskajām emisijām (2024. gads) ²⁷
N. gada 1. janvāris ²⁸		Monitoringa perioda sākums
N. gada 31. decembris		Monitoringa perioda beigas

²³ MZR 3. panta 12. punktā definēts: "ziņošanas periods" ir viens kalendārais gads, kura laikā emisijas jāmonitorē un jāpaziņo [...].

²⁴ Ja KI vai ETS2 operators atklāj kļūdas tikai pēc 31. maija, labojumus var veikt arī nākamā gada ikgadējā emisiju ziņojumā.

²⁵ Ja vien kompetentā iestāde nav noteikusi alternatīvu iesniegšanas termiņu. Tomēr ieteicams iesniegt MP pēc iespējas ātrāk, jo īpaši ņemot vērā, ka ziņošana par vēsturiskajām emisijām 2025. gada aprīlī nosaka emisiju monitoringu jau 2024. gadā.

²⁶ Saskaņā ar Komisijas Deleģētās regulas (ES) 2023/2904 15.b pantu ETS2 operatoram 20 darbdienu laikā pēc siltumnīcefekta gāzu emisijas atļaujas stāšanās spēkā ir jānosūta visi attiecīgie dokumenti valsts administratoram.

²⁷ Ņemiet vērā, ka attiecībā uz vēsturiskajām emisijām monitoringa 2024. gadā netiks balstīts uz apstiprināto MP. Tomēr, lai nodrošinātu stabili datu precizitāti 2024. gadam, ir ieteicams jau 2024. gada emisiju monitoringu veikt pēc metodēm, ko KI, iespējams, apstiprinās monitoringa periodam no 2025. gada un turpmāk.

²⁸ Pirmais N gads ir 2025. gads.

Kad?	Kas?	Ko?
līdz N+1. gada 30. aprīlim ²⁹	Verificētājs	Pabeidz verifikāciju un izsniedz verifikācijas ziņojumu ETS2 operatoram
Līdz N+1. gada 30. aprīlim ³⁰	ETS2 operators	Iesniedz <i>verificētu</i> ikgadēju emisiju ziņojumu KI
Līdz N+1. gada 30. aprīlim	ETS2 operators / verificētājs ³¹	Ievada verificēto emisiju skaitli Reģistra verificēto emisiju tabulā
Līdz N+1. gada 30. aprīlim	ETS2 operators	No 2028. gada ziņo par vidējo oglekļa dioksīda izmaksu daļu, kas ir novirzīta patērētājiem N. gadā. Komisija pieņems īstenošanas aktus par prasībām, kas attiecas uz šiem ziņojumiem (30.f panta 3. punkts).
N+1. gada aprīlis – maijs	KI	Atkarībā no valsts tiesību aktiem, ir iespējamas iesniegto ikgadējo emisiju ziņojumu izlases veida pārbaudes. Vajadzības gadījumā pieprasīt, lai ETS2 operators veiktu korekcijas.
Līdz N+1. gada 31. maijam	ETS2 operators	Kvotu nodošana (daudzums, kas atbilst verificētajām gada emisijām) Reģistra sistēmā
Līdz N+1. gada 31. jūlijam ³²	ETS2 operators	Attiecīgā gadījumā iesniegt KI ziņojumu par iespējamiem MP uzlabojumiem ³³
(termiņš nav norādīts)	KI	Veikt iesniegto ikgadējo emisiju ziņojumu papildu pārbaudes, ja uzskata par nepieciešamu vai ja to paredz valsts tiesību akti; pieprasīt veikt izmaiņas emisiju datus un attiecīgā gadījumā (saskaņā ar dalībvalsts tiesību aktiem) nodot papildu kvotas.

²⁹ Arī šeit ir piemērojama 30. zemsvītras piezīme.

³⁰ Saskaņā ar 75.p panta 1. punktu kompetentās iestādes var pieprasīt, lai ETS2 operatori iesniegtu verificētu gada emisiju ziņojumu agrāk nekā līdz 30. aprīlim, bet ne agrāk kā 31. martā.

³¹ Dalībvalstīs to var regulēt atšķirīgi.

³² Saskaņā ar 75.q panta 1. punktu KI var noteikt vēlāku datumu, bet ne vēlāk kā 30. septembrī.

³³ Saskaņā ar MZR 75.q pantu ir divu veidu uzlabojumu ziņojumi. Viens jāiesniedz tajā gadā, kad verificētājs ziņo par uzlabojumu ieteikumiem, bet otrs (kuru attiecīgā gadījumā var apvienot ar pirmo) – reizi trijos gados B kategorijas ETS2 operatoriem un reizi piecos gados A kategorijas ETS2 operatoriem. Par iedalījumu kategorijās skatīt šā dokumenta 6.3. sadaļu. KI var noteikt citu termiņu, bet ne vēlāk kā līdz attiecīgā gada 30. septembrim.

3.4.2 Gatavošanās ETS2

Lai nodrošinātu atbilstības cikla darbību, visu ETS2 operatoru MP ir jāapstiprina kompetentajai iestādei pirms ETS2 monitoringa perioda sākuma, kas sākas 2025. gada 1. janvārī. Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta iepriekšējos ETS1 posmos, šis apstiprināšanas process var prasīt vairākus mēnešus, un tam jābūt labi sagatavotam. Paredzams, ka laika grafiks būs samērā ilgs: pirmkārt, MP sagatavošana no ETS2 operatora puses var aizņemt līdz pat vairākiem mēnešiem atkarībā no tā darbības sarežģītības un jo īpaši tirgus struktūras, mēģinot noteikt galapatērētāju sektorus. Tā kā arī KI ir nepieciešamas dažas nedēļas vai mēneši (atkarībā no pašreizējās darba slodzes), lai izvērtētu iesniegtos MP, un tā kā ETS2 operatoriem ir nepieciešamas dažas nedēļas, lai galu galā ieviestu jauno apstiprināto MP, MZR ir noteikts, ka ETS2 operatoriem ir jāiesniedz MP apstiprināšanai vēlākais četrus mēnešus pirms monitoringa uzsākšanas (t. i., līdz 2024. gada augusta beigām)³⁴

Vēlamais laika grafika piemērs ETS2 darbības uzsākšanai ir parādīts 2. tabulā.

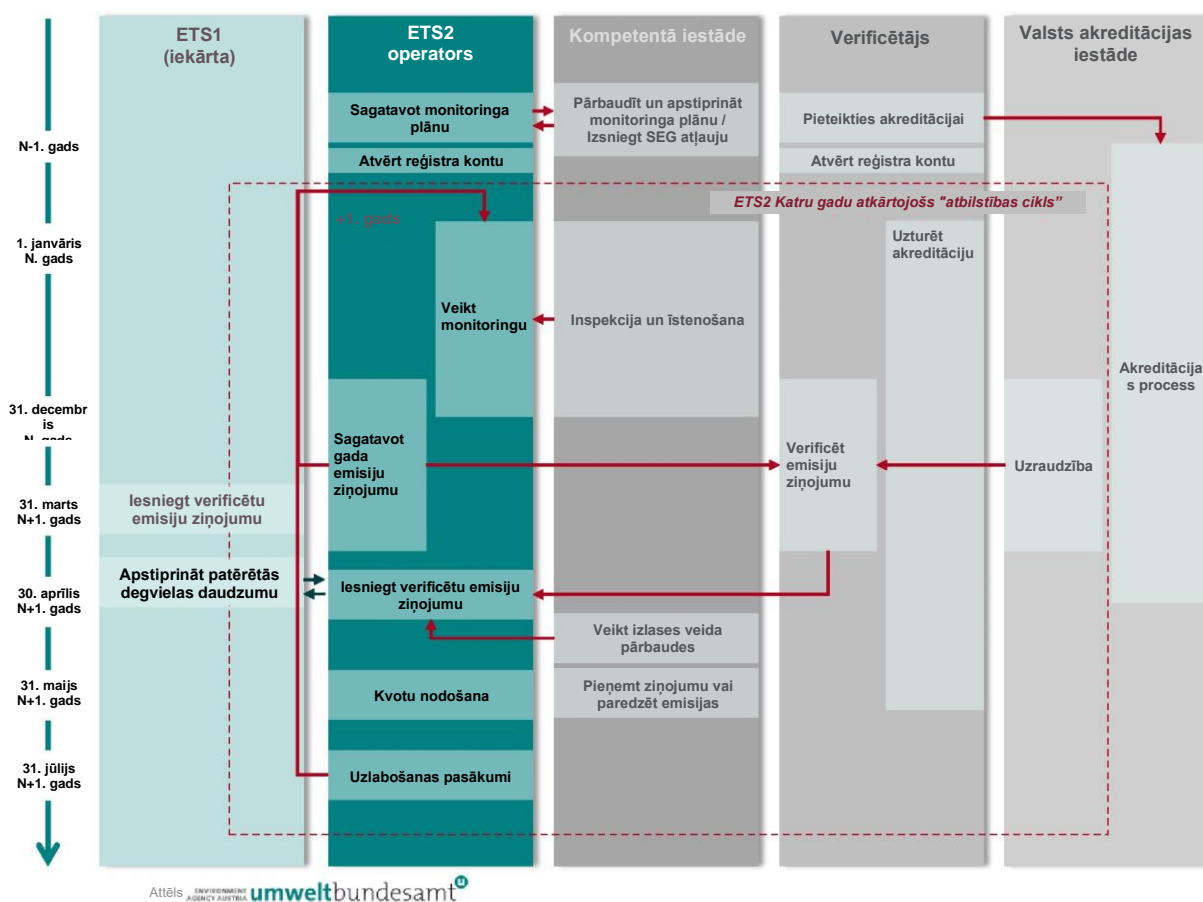
2. tabula: *Idealizēts laika grafika modelis ETS2 atbilstības cikla sagatavošanai ETS2 uzsākšanai. Ņemiet vērā, ka termiņi dažādās dalībvalstīs var būtiski atšķirties.*

Kad?	Kas?	Ko?
2024. gada marts – augusts	ETS2 operators	Izstrādā jaunu MP
vēlākais līdz 2024. gada augusta beigām	ETS2 operators	Iesniedz jaunu MP kompetentajai iestādei (termiņu nosaka KI)
2024. gada augusts – decembris	KI	Pārbauda un apstiprina MP
2024. gada oktobris – decembris	ETS2 operators	Sagatavojas apstiprinātā MP īstenošanai
2025. gada 1. janvāris	ETS2 operators	Monitoringa perioda sākums, izmantojot apstiprināto MP, pamatojoties uz MZR prasībām
2025. gada 30. aprīlis	ETS2 operators	Iesniedz ziņojumu par vēsturiskajām emisijām (2024. gadā), t. i., pirmo ikgadējo emisiju ziņojumu
2026. gada 30. aprīlis	ETS2 operators	Iesniedz pirmo verificēto emisiju ziņojumu par 2025. gadu
2027. gada 1. janvāris		ETS2 kvotu tirdzniecības sākums

³⁴ Ja vien kompetentā iestāde nav noteikusi alternatīvu termiņu

3.5 Lomas un pienākumi

ETS2 operatoru, verificētāju un kompetento iestāžu dažādie pienākumi ir parādīti 3. attēlā, ņemot vērā iepriekšējās sadaļās minētās darbības. Lai nodrošinātu pilnīgu atbilstības cikla pārredzamību, ir iekļauta arī akreditācijas iestāde. Attēlā skaidri redzams augstais kontroles pakāpe, kas ir efektīvi iestrādāts MZV sistēmā. Monitorings un ziņošana ir ETS2 operatoru galvenais pienākums (tās ir atbildīgas arī par verificētāja nolīgšanu un visas attiecīgās informācijas sniegšanu verificētājam). KI apstiprina MP, saņem un pārbauda emisiju ziņojumus, ir atbildīga par pārbaudēm un var veikt verificētā emisiju daudzuma labojumus, ja tiek atklātas kļūdas. Tādējādi KI kontrolē galīgo rezultātu. Visbeidzot, verificētājs galu galā ir atbildīgs akreditācijas iestādes priekšā³⁵. Jāņem vērā, ka, pamatojoties uz AVR 66. pantu, dalībvalstīm jāuzrauga arī savu valsts akreditācijas iestāžu darbība, tādējādi pilnībā nodrošinot ETS2 MZV un akreditācijas sistēmas integritāti.



3. attēls: Pārskats par ETS2 galveno dalībnieku pienākumiem. Attiecībā uz "akreditācijas iestādi" skatīt arī 35. zemspītras piezīmi.

³⁵ AVR arī ļauj izņēmuma gadījumos verificētājus (ja tās ir fiziskas personas) sertificēt un uzraudzīt attiecīgās dalībvalsts ieceltai valsts iestādei (saskaņā ar AVR 55. pantu).

4 KONCEPTI UN PIEEJAS

Šī nodaļa ir veltīta svarīgāko terminu un konceptu skaidrošanai, kas nepieciešami, lai izstrādātu MP.

4.1 Pamatprincipi

MZR³⁶ 5.-9. pantā izklāstīti pamatprincipi, kas ETS2 operatoriem jāievēro, pildot savus pienākumus. Tie ir:

- 1. Pilnīgums** (5. pants): Degvielas un kurināmā plūsmu pilnīgums ir ES ETS monitoringa principu pašā pamatā. Lai nodrošinātu monitoringa pilnīgumu, ETS2 operatoram jāņem vērā šādi apsvērumi:
 - MZR 5. pantā noteikts, ka jāiekļauj visas emisijas, kas saistītas ar visām degvielas un kurināmā plūsmām (→ 4.2. sadaļa), ja tās ir saistītas ar sadedzināšanu ES ETS direktīvas III pielikumā uzskaitītajās nozarēs vai ja tās ir iekļautas ETS2, dalībvalstij vienpusēji paplašinot ETS saskaņā ar ES ETS direktīvas 30.j pantu (turpmāk tekstā – "opt-in").
 - Sistēmas robežu pilnīgumu sk. 8. sadaļā "ETS2 operatoru noteikšana" un 2.2. sadaļā "aptverto degvielu veidi".
- 2. Konsekvence un salīdzināmība** (6. panta 1. punkts): Datu laikrindām³⁷ ir jābūt konsekventām visos gados. Ir aizliegts patvaļīgi mainīt monitoringa metodoloģiju. Tāpēc MP ir jāapstiprina kompetentajai iestādei, ja tiek veiktas būtiskas MP izmaiņas. Tā kā visiem ETS2 operatoriem ir noteiktas vienādas monitoringa pieejas, iegūtie dati ir salīdzināmi arī starp ETS2 operatoriem; lai gan atkarībā no apstākļiem ETS2 operatoriem var būt jāpiemēro dažādas metodes atbilstoši līmeņu sistēmai (→ 5.2. sadaļa).
- 3. Pārredzamība** (6. panta 2. punkts): Visiem datu vākšanas, apkopošanas un aprēķināšanas procesiem jābūt pārredzamiem. Tas nozīmē, ka pašiem datiem, to iegūšanas, apstrādes un ziņošanas metodēm (citiem vārdiem sakot, visai datu plūsmai) jābūt pārredzami dokumentētiem, un visai attiecīgajai informācijai jābūt droši uzglabātai un saglabātai, lai pilnvarotām trešajām personām būtu pietiekama piekļuve. Jo īpaši verificētajam un kompetentajai iestādei ir jābūt iespējai piekļūt šai informācijai.
Ir vērts pieminēt, ka pārredzamība ir paša ETS2 operatora interesēs: Tas atvieglo pienākumu nodošanu starp esošajiem un jaunajiem darbiniekiem un samazina kļūdu un nepilnību iespējamību. Tas savukārt samazina risku, ka tiks nodotas pārāk lielas vai pārāk mazas kvotas un sodi. Ja nav pārredzamības, verificācijas darbības ir apgrūtinātākas un laikietilpīgākas, un tādējādi ETS2 operatoram izmaksā dārgāk.
Turklāt MZR³⁸ 67. pantā noteikts, ka attiecīgie dati ir jāglabā 10 gadus³⁹ pēc verificētā ziņojuma iesniegšanas. Minimālais saglabājamo datu apjoms ir norādīts MZR IX pielikumā.

³⁶ MZR 75.a pantā noteikts, ka šie panti ir vienlīdz piemērojami arī ETS2.

³⁷ Tas nenozīmē prasību sagatavot datu laikrindas, bet pieņemt, ka ETS2 operators, verificētais vai kompetentā iestāde var izmantot laikrindas kā konsekvences pārbaudes līdzekli.

³⁸ MZR 75.o pants nosaka, ka šis pants ir vienlīdz piemērojams arī ETS2.

³⁹ Praksē tas nozīmē 11 gadus un 4 mēnešus datiem, kas iegūti 1.1./G_N, ja ziņojums tiek iesniegts 30.04.G_{N+1}

4. **Precizitāte** (7. pants): ETS2 operatori ir jā rūpējas, lai dati būtu precīzi, t. i., ne sistemātiski, ne apzināti neprecīzi. No ETS2 operatoriem tiek prasīta pienācīga rūpība, cenšoties panākt visaugstāko sasniedzamo precizitāti. Kā redzams nākamajā punktā, jēdzienu "visaugstākā sasniedzamā" var interpretēt kā "tehniski iespējamo" un "tādu, kas nerada nesamērīgas izmaksas".
5. **Metodoloģijas un emisiju ziņojuma integritāte** (8. pants): Šis princips ir jebkuras MZV sistēmas pamatā. MZR tas ir nepārprotami minēts un papildināts ar dažiem elementiem, kas nepieciešami labam monitoringam:
- Monitoringa metodoloģijai un datu vadībai jāļauj verificētājam iegūt "pamatotu pārlicību⁴⁰" par emisiju ziņojumu, t. i., monitoringam ir jāspēj izturēt diezgan intensīvu pārbaudi;
 - Datiem jābūt bez būtiskām ⁴¹ neprecizitātēm, un tajos nedrīkst pieļaut neobjektivitāti;
 - Datiem jāsniedz ticams un līdzsvarots pārskats par ETS2 operatora emisijām.
 - Cenšoties panākt lielāku precizitāti, ETS2 operatori var līdzsvarot ieguvumus un papildu izmaksas. To mērķis ir "visaugstākā sasniedzamā precizitāte, ja vien tas nav tehniski neiespējami vai radītu nesamērīgas izmaksas".
6. **Nepārtraukta uzlabošana** (9. pants): Papildus 75.q panta prasībai, saskaņā ar kuru ETS2 operatoram regulāri jāiesniedz ziņojumi par uzlabojumu iespējām, piemēram, lai sasniegtu augstākus līmeņus, šis princips ir arī pamats ETS2 operatoram pienākumam reaģēt uz verificētāja ieteikumiem (skatīt arī 2. attēlu 14. lpp.).

⁴⁰ AVR 3. panta 19. punktā definēts: "pienācīga pārlicība" ir augsta, bet ne absolūta pārlicība, kas apstiprinoši izteikta verificācijas atzinumā, par to, ka verificējamais operatora vai gaisakuģa operatora ziņojums nesatur būtiski nepatiesus apgalvojumus." Sīkāku informāciju par šī termina definīciju skatīt A&V vadlīniju norādījumu dokumentos, jo īpaši AVR skaidrojošajos norādījumos (EGD I). Saite uz šiem dokumentiem ir sniegta 1.3. sadaļā.

⁴¹ Skatīt zemteksta piezīmi 40.

4.2 Degvielas un kurināmā plūsmas

Degvielas un kurināmā plūsmas⁴²: Šis termins attiecas uz visiem degvielas un kurināmā veidiem, kurus ETS2 operators nodod patēriņam un kuru emisiju, kas saistītas ar galīgo patēriņu (t. i., sadedzināšanu, nevis citiem mērķiem, piemēram, ar enerģētiku nesaistītiem lietojumiem), monitorings jāveic, piemērojot uz aprēķiniem balstītu pieeju (→ 5. nodaļa). Tomēr definīcijā ir noteiktas prasības par to, kā sadalīt attiecīgos degvielas un kurināmā veidus degvielas un kurināmā plūsmās, kā arī citi praktiski apsvērumi. Pēdējie pieskaitāmi "darbības jomas koeficients" (→ 5.4. sadaļa) un galapatērētāju veidi (→ 5.4.1. sadaļa), kam arī ir nozīmīgs, dalot kopējo patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumu "degvielas un kurināmā plūsmās". Šāda sadalīšana sīkāk aplūkota 6.3.3. sadaļā.

Komerčiālās standarta degvielas un kurināmais⁴³: Šis termins attiecas uz degvielu un kurināmā veidiem, kas ir starptautiski standartizēti un kuru siltumietilpība visās valstīs atšķiras tikai nelielos intervālos. Tas ietver svarīgākās autotransporta degvielas, piemēram, gāzeļļu (dīzeļdegvielu) vai benzīnu⁴⁴. Šiem degvielas un kurināmā veidiem MZR ir noteiktas daudz vienkāršākas monitoringa prasības (→ 6.2. sadaļa).

Degvielas un kurināmais, kas atbilst komerciālajām standarta degvielām un kurināmajam līdzvērtīgiem kritērijiem⁴⁵: Šis termins attiecas uz degvielām un kurināmo, kuru īpašības ir līdzīgas komerciālajām standarta degvielām un kurināmajam, bet tikai dalībvalstu vai reģionālā līmenī. Ja šie nosacījumi ir izpildīti, monitoringa prasības ir tikpat vienkāršotas kā komerciālajām standarta degvielām un kurināmajam (→ 6.2. sadaļa).



1. vadlīniju dokumenta 10.9. punktā (BUJ) ir sniegti papildu norādījumi par degvielas un kurināmā līdzvērtības pierādīšanu komerciālajai standarta degvielai un kurināmajam attiecībā uz līdzīgiem ETS1 kritērijiem, kā noteikts 31. panta 4. punktā.

⁴² MZR 3 panta 64. punkts: "degvielas un kurināmā plūsma" ir degviela un kurināmais, kā definēts direktīvas 2003/87/EK 3. panta (af) punktā, kas nodota patēriņam, izmantojot īpašus fiziskus līdzekļus, piemēram, cauruļvadus, kravas automobiļus, dzelzceļu, kuģus vai degvielas uzpildes stacijas, un kas rada attiecīgo siltumnīcefekta gāzu emisijas, jo to patērē patērētāju kategorijas nozarēs, uz kurām attiecas direktīvas 2003/87/EK III pielikums.

ES ETS direktīvas 3. panta (af) punkts: "degviela" šīs direktīvas IVa nodaļas nolūkiem ir jebkurš energoprodukts, kas minēts Direktīvas 2003/96/EK 2. panta 1. punktā, tostarp degvielas un kurināmā, kas uzskaitītas minētās direktīvas I pielikuma A un C tabulā, kā arī jebkurš cits produkts, kas paredzēts izmantošanai, piedāvāts pārdošanai vai izmantots kā degviela vai kurināmais, kā norādīts minētās direktīvas 2. panta 3. punktā, tostarp elektroenerģijas ražošanai

⁴³ 3. panta 32. punkts: "komerciālā standarta degviela un kurināmais" ir starptautiski standartizēta komerciālās degvielas un kurināmā, kuru 95 % ticamības intervāls nepārsniedz 1 % attiecībā uz tās norādīto siltumspēju, tostarp gāzeļļu, vieglā destilētā degviela, benzīns, lampu eļļa, petroleja, etāns, propāns, butāns, reaktīvo dzinēju petroleja (Jet A1 vai Jet A), reaktīvo dzinēju benzīns (Jet B) un aviācijas benzīns (AvGas)

⁴⁴ Arī jauktās transporta degvielas un kurināmo (t. i., pēc sajaukšanas ar biodegvielām) varētu kvalificēties kā komerciālās standarta degvielas un kurināmo, ja tās atbilst 3. panta 32. punktā noteiktajiem kritērijiem. Tomēr dalībvalstu vai reģionālā līmenī šīs degvielas un kurināmais varētu atbilst komerciālajām standarta degvielām un kurināmajam līdzvērtīgiem kritērijiem.

⁴⁵ 75.k panta 2. punkts: "Kompetentā iestāde var pieprasīt, lai ETS2 operators noteiktu direktīvas 2003/87/EK 3. panta (af) punktā definēto degvielas un kurināmā mērvienību pārreķina koeficientu un emisijas koeficientu, izmantojot tos pašus līmeņus, kas tiek prasīti komerciālajām standarta degvielām un kurināmajam, ja valsts vai reģionālā līmenī kāds no šādiem parametriem uzrāda 95 % ticamības intervālu, kas ir:

(a) zemāka par 2 % zemāko sadegšanas siltumu;

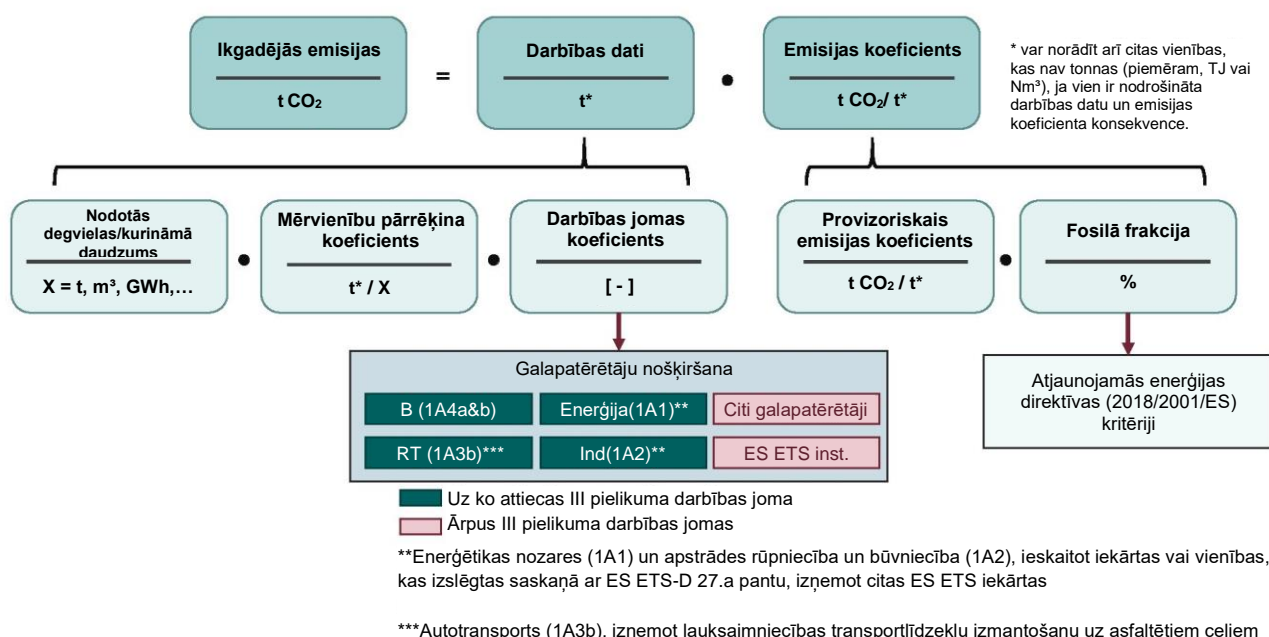
(b) zemāks par 2 % emisijas koeficients, kur nodotās degvielas un kurināmā daudzumu izsaka kā enerģētisko saturu.

5 MONITORINGA METODOLOĢIJA

5.1 Uz aprēķiniem balstīta pieeja

ETS2 operatori ir jānosaka emisiju apjoms, kas radies, sadedzinot degvielu un kurināmo, un kuru ir nodevuši patēriņam ETS2 tvēruma sektoriem, izmantojot uz aprēķiniem balstītu pieeju.

Šīs metodes princips ir emisiju aprēķināšana, katrai degvielas un kurināmā plūsmai nodotās degvielas un kurināmā daudzumu reizinot ar atbilstošu mērvienību pārrēķina koeficientu, attiecīgā gadījumā ar atbilstošo darbības jomas koeficientu un atbilstošu emisijas koeficientu. To ilustrē 4. attēls.



4. attēls: Uz aprēķiniem balstīta emisiju noteikšanas metodoloģija

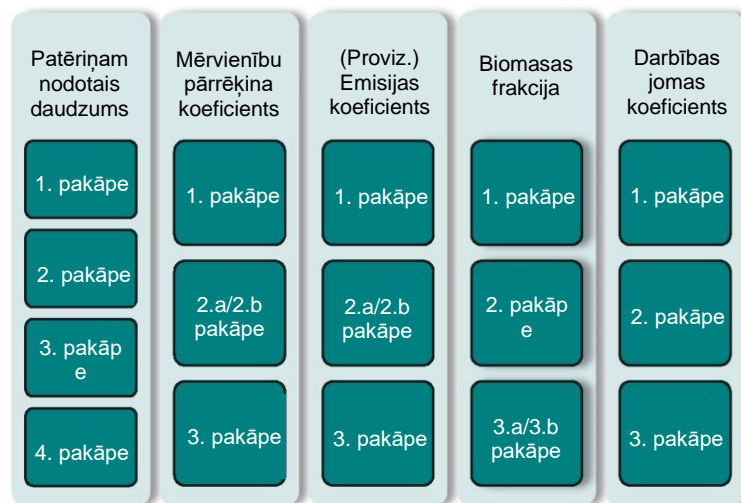
Parametrs	Apraksts
Patēriņam nodotie degvielas un kurināmā daudzumi	Tas ir degvielas un kurināmā daudzums, kas nodots patēriņam (→ 5.3. sadaļa), parasti izteikts t, Nm ³ , litros vai kā enerģijas saturs TJ vai GWh. Attiecīgā gadījumā tas atbilst kopējam degvielas un kurināmā daudzumam katrai degvielas un kurināmā plūsmai, kas tiek izlaista caur akcīzes nodokļa maksāšanas vietu.
Darbības jomas koeficients	Tas ir bezizmēra koeficients starp 0 (visa degviela un kurināmais, kas nodota patēriņam ārpus nozarēm, uz kurām neattiecas direktīvas III pielikums) un 1 (visa degviela un kurināmais, kas nodota patēriņam nozarēs, uz kurām attiecas direktīvas III pielikums). Šā koeficienta noteikšana ietver spēju noteikt attiecīgo galapatērētāju kategoriju, ņemot vērā to tvērumu III pielikumā (→ 5.4. sadaļa).
Mērvienību pārrēķina koeficients	Attiecīgā gadījumā tas pārrēķina degvielas daudzumu mērvienībās (→ 5.6.1. sadaļa), kas ir saderīgas ar (provizorisko) emisijas koeficientu. Piemēram, ja degvielas un kurināmā daudzumi ir izteikti kā t vai Nm ³ , tā varētu būt zemākais sadegšanas siltums (NCV) ar atbilstošu EF, kas izteikts kā t CO ₂ /TJ.

Provizoriskais emisijas koeficients (EF)	Šis koeficients parasti tiek izteikts kā t CO ₂ /t, t CO ₂ /litrā vai t CO ₂ /TJ un pārveido patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumu vai enerģijas saturu emisijās (→ 5.6.2. sadaļa), pirms tiek ņemta vērā biomasas frakcija.
Biomasa / fosilā frakcija	Tā ir bezizmēra frakcija, kurā ņemta vērā fosilā oglekļa frakcija degvielās un kurināmajā un kura ietver šādus divus aspektus (→ 5.6.3. sadaļa): <ul style="list-style-type: none"> • Biogēnas izcelsmes oglekļa frakcija • Biomasas komponenta atbilstība RED II ilgtspējas un SEG ietaupījuma kritērijiem.

5.2 Līmeņu sistēma

ETS2 monitoringa un ziņošanas sistēma nodrošina monitoringa metodoloģiju struktūras moduļu pieeju. Katru parametru, kas nepieciešams emisiju noteikšanai, var noteikt, piemērojot dažādas "datu kvalitātes pakāpes". Šīs "datu kvalitātes pakāpes" sauc par "pakāpēm" (tiers)⁴⁶. Struktūras moduļa pieeja ir ilustrēta 5. attēlā, kurā parādīti pakāpes, kurus var izvēlēties, lai noteiktu emisijas no degvielas un kurināmā plūsmas. Dažādu līmeņu apraksti (t. i., prasības par atbilstību šīm pakāpēm) ir sīkāk aprakstīti turpmākajās sadaļās par katru parametru.

Kopumā var teikt, ka pakāpes ar zemākiem skaitļiem apzīmē metodes, kurām ir zemākas prasības un kuras ir mazāk precīzas nekā augstākās pakāpes. Pakāpes ar vienādu kārtas numuru (piemēram, 2.a un 2.b pakāpe) tiek uzskatīti par līdzvērtīgām.



Attēls ENVIRONMENT AGENCY AUSTRIA **umweltbundesamt**

5. attēls: ETS2 līmeņu sistēmas ilustrācija.

⁴⁶ MZR 3. panta 8. punktā definēts: "pakāpe" ir konkrēta prasība, ko izmanto darbības datu, aprēķina koeficientu, gada emisiju un gada vidējo stundas emisiju, kā arī komerckravas noteikšanai.

Augstākas pakāpes kopumā tiek uzskatīti par precīzākiem, bet to sasniegšana ir sarežģītāka un dārgāka nekā zemākās pakāpes (piemēram, dārgāki mērījumi). Tāpēc zemākās pakāpes parasti ir atļautas mazākiem emisiju daudzumiem, t. i., de minimis degvielas/kurināmā plūsmām (sk. 6.3.3. sadaļu), mazākiem ETS2 operatoriem (par kategorizāciju sk. 6.3.1. sadaļu) vai visvienkāršākajiem monitoringa gadījumiem, piemēram, komerciālās standarta degvielas un kurināmā nodošanu patēriņam. Tādējādi tiek nodrošināta rentabla pieeja.

Lai noteiktu, kura pakāpe ETS2 operatoram ir jāizvēlas saskaņā ar MZR prasībām, sīkāks apraksts ir sniegts 6.2. sadaļā.

5.3 Patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzuma monitorings

5.3.1 Līmeņu definīcijas

Pakāpes (→ 5.2. sadaļa) attiecībā uz degvielas un kurināmā plūsmas patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem ir definēti, izmantojot maksimālās nenoteiktības robežvērtības (ar 95 % ticamības līmeni), kas pieļaujamas degvielas un kurināmā vai materiāla daudzuma noteikšanai ziņošanas periodā. Vai pakāpe ir sasniegta, jāpārbauda ar nenoteiktības novērtējumu. Šī nenoteiktības novērtējuma elementi ir apspriesti 6.5. sadaļā. Tomēr nenoteiktības novērtējuma rezultātu iesniegšana nav nepieciešama, ja mērījumu metodes, ko izmanto, lai noteiktu nodotās degvielas un kurināmā daudzumu, atbilst tam pašam ETS2 operatoram un degvielas un kurināmā plūsmas, uz ko attiecas ETD/ED režīms, ar nosacījumu, ka šīs metodes ir pakļautas valsts likumīgajai metroloģiskajai kontrolei (→ 6.5.2.4. sadaļa). Ilustrācijai 3. tabulā ir parādītas līmeņu definīcijas degvielas un kurināmā sadedzināšanai. Pilns līmeņu definīciju saraksts MZR ir sniegts MZR IIa pielikuma 1. sadaļā.

3. tabula: Patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumu līmeņu definīcijas, pamatojoties uz nenoteiktību

Līmeņa Nr.	Definīcija
1	Degvielas un kurināmā daudzumu [t] vai [Nm ³], vai [TJ] ziņošanas periodā ⁴⁷ nosaka ar maksimālo nenoteiktību, kas ir mazāka par ± 7,5 % .
2	Degvielas un kurināmā daudzumu [t] vai [Nm ³], vai [TJ] ziņošanas periodā nosaka ar maksimālo nenoteiktību, kas ir mazāka par ± 5,0 % .
3	Degvielas un kurināmā daudzumu [t] vai [Nm ³], vai [TJ] ziņošanas periodā nosaka ar maksimālo nenoteiktību, kas ir mazāka par ± 2,5 % .
4	Degvielas un kurināmā daudzumu [t] vai [Nm ³], vai [TJ] ziņošanas periodā nosaka ar maksimālo nenoteiktību, kas ir mazāka par ± 1,5 % .

Ņemiet vērā, ka nenoteiktība ir domāta kā "visi nenoteiktības avoti, tostarp instrumentu nenoteiktība, kalibrēšanas nenoteiktība, ietekme uz vidi", ja vien nav piemērojami kādi no 6.5.2. sadaļā minētajiem vienkāršojumiem.

⁴⁷ Ziņošanas periods ir kalendārais gads.

5.3.2 Attiecīgie monitoringa plāna elementi

Izstrādājot savu MP, ETS2 operatoram ir jāizvēlas vairāki veidi, kā noteikt patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumu.

Patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzums ietver kopējo patēriņam (t. i., laišanai tirgū) nodotās degvielas un kurināmā daudzumu, pirms tiek ņemts vērā, kāda veida patērētāji (transports, ēku apkure, rūpniecība, lauksaimniecība utt.) patērē degvielu un kurināmo. Šo kopējo daudzumu pārrēķināšana attiecīgajos daudzumos, kas patērēti tikai nozarēs, uz kurām attiecas ETS2 darbības joma, tiks veikta vēlāk, reizinot ar darbības jomas koeficientu (→ 5.4. sadaļa).

Nodotās degvielas un kurināmā daudzumu kvantitatīva noteikšana

MZR paredz trīs šādas metodes, lai noteiktu nodotās degvielas un kurināmā daudzumu:

- Mērīšanas metodes, ko izmanto saskaņā ar **ETD/ED režīmu**, ar nosacījumu, ka:
 - ETS2 operators atbilst operatoram, kuram saskaņā ar ETD/ED režīmu ir pienākums ziņot par energoproduktiem;
 - mērīšanas metodes ir pakļautas valsts likumīgajai metroloģiskajai kontrolei (NLMC). Tas parasti būtu jāpiemēro visiem komercdarījumiem, kuru pamatā ir degvielas un kurināmā mērījumi, par kuriem tiek maksāti nodokļi un iekasētas nodevas.Ja tas nav skaidri norādīts, šīs mērīšanas metodes balstīsies uz sērijveida vai nepārtrauktu mērīšanu (sk. zemāk).
- pamatojoties uz sērijveida mērīšanu, t. i., daudzumu mērījumu apkopošanu vietā, kur degvielas un kurināmā plūsmas tiek nodotas patēriņam, piemēram, atsevišķas cietā kurināmā, šķidrā kurināmā vai sašķidrinātās naftas gāzes piegādes ar kravas automašīnām.
- pamatojoties uz nepārtrauktu mērīšanu vietā, kur degvielas un kurināmā plūsmas tiek nodotas patēriņam, piemēram, transportējot šķidro vai gāzveida degvielu un kurināmo pa cauruļvadiem.



MZR ir paredzēti īpaši noteikumi pirmajai metodei (ETD/ED režīms), ļaujot KI vajadzības gadījumā pieprasīt, lai ETS2 operatori izmanto šo metodi, kā arī ļaujot ETS2 operatoriem pieņemt, ka tās atbilst 5.3.1. sadaļā minētajam augstākajam līmenim, neveicot mērījumu nenoteiktības novērtējumu. Tomēr jebkādi "pārkāpumi", kas rodas saskaņā ar ED 6. panta 7. punktu (daļēji zaudējumi) un 9. pantu (korekcijas pārvietošanai starp dalībvalstīm nodokļu atlikšanas režīmā), nav jāņem vērā, un tos var uzskatīt par tādiem, kas neietilpst ETS2 darbības jomā⁴⁸.

Turklāt MZR arī ļauj nodoto degvielas un kurināmā daudzumu izteikt attiecīgajās mērvienībās, ko izmanto enerģijas nodokļu uzlikšanai, piemēram, TJ, litros, GWh (bruto siltumietilpība). Visos pārējos gadījumos vienības ir tonnas, Nm³ un TJ (kā norādīts 3. tabulā). Visos gadījumos turpmākajā posmā nodotās degvielas un kurināmā daudzumus pārrēķina mērvienībās (piemēram, t vai TJ), reizinot ar atbilstošu mērvienību pārrēķina koeficientu (→ 5.6.1. sadaļa), kas ir saderīgs ar attiecīgā emisijas koeficienta mērvienībām (piemēram, t CO₂ uz t vai TJ).

⁴⁸ Direktīvas III pielikumā nosaka, ka jāņem vērā "...degviela un kurināmais, ko **izmanto sadedzināšanai** ēkās, autotransporta un papildu nozarēs". Tā kā nevar pierādīt, ka degviela un kurināmais, kas ir daļa no "pārkāpumiem", tiek izmantota sadedzināšanai kādā no šīm nozarēm, attiecīgie degvielas un kurināmā daudzumi neietilpst ETS2 darbības jomā.

ETS2 operatora instrumenti pret tirdzniecības partnera instrumentiem

MZR nenosaka, lai katram ETS2 operatoram piederētu mērinstrumenti ar jebkādam izmaksām. Tas būtu pretrunā MZR pieejai attiecībā uz izmaksu efektivitāti. Tā vietā var izmantot instrumentus, kurus kontrolē citas puses (jo īpaši degvielas un kurināmā tirdzniecības partneri vai sadales sistēmu operatori dabasgāzes tirgū). Īpaši komerciālu darījumu kontekstā, piemēram, degvielas un kurināmā tirdzniecības gadījumā, bieži vien mērījumus veic tikai viens no tirdzniecības partneriem. Otrs partneris var pieņemt, ka ar mērījumu saistītā nenoteiktība ir samērīgi maza, jo šādus

mērījumus bieži reglamentē likumīga metroloģiskā kontrole. Alternatīvi, iepirkuma līgumos var iekļaut prasības par instrumentu kvalitātes nodrošināšanu, tostarp apkopi un kalibrēšanu. Tomēr, ja mērīšanas metodes nav tās pašas, ko izmanto ETD/ED režīmā, ETS2 operatoram ir jāizvērtē nenoteiktība, kas piemērojama šādiem mēraparātiem, lai novērtētu, vai ir iespējams sasniegt prasīto līmeni (75.j panta 2. punkta 2. daļa).

Līdz ar to ETS2 operators var izvēlēties, vai izmantot savus instrumentus vai paļauties uz degvielas un kurināmā piegādātāja izmantotajiem instrumentiem. Tomēr MZR dod nelielu priekšroku pašu instrumentiem. Ja ETS2 operators nolemj izmantot citus instrumentus vai paļauties uz tiem, lai gan tās rīcībā ir savi instrumenti, tirdzniecības partnera instrumentiem jānodrošina atbilstība vismaz tādām pašām līmenim, jāsniedz ticamāki rezultāti un jābūt mazāk pakļautiem kontroles riskiem nekā metodoloģijai, kas balstīta uz saviem instrumentiem.

Daudzos gadījumos šis nenoteiktības novērtējums būs īss un vienkāršs. Jo īpaši, ja ETS2 operatoram nav alternatīva instrumenta, kas būtu pieejams tā paša kontrolē, tad ETS2 operatoram nav jāsalīdzina pakāpe, kas piemērojama, izmantojot savu instrumentu, ar līmeni, kas piemērojams tirdzniecības partnera instrumentam.

Vienkāršots!

Turklāt kontroles risks var būt zems, ja rēķinus kontrolē grāmatvedības nodaļa⁴⁹. Gadījumā, ja rēķini tiek izmantoti kā primārie dati materiāla vai degvielas un kurināmā daudzuma noteikšanai, MZR pieprasa, lai ETS2 operators pierādītu, ka tirdzniecības partneri ir neatkarīgi. Principā tas būtu jāuzskata par aizsardzības līdzekli, lai nodrošinātu, ka pastāv lietderīgi rēķini. Daudzos gadījumos tas būs arī rādītājs tam, vai ir piemērojama valsts likumīgā metroloģiskā kontrole.

⁴⁹ Jāņem vērā, ka grāmatvedības kontroles esamība automātiski neatbrīvo ETS2 operatoru no pienākuma iekļaut atbilstošus riska mazināšanas pasākumus ar ETS2 saistītajā kontroles sistēmā. Riska novērtējumā saskaņā ar 59. panta 2. punktu un 75.o pantu šis risks attiecīgi jāiekļauj.

Mērījumu veikšanas laiks

Teorētiski ikgadējās summas būtu jānosaka katra gada 31. decembra pusnaktī, kas praksē var nebūt iespējams. Tāpēc MZR ļauj izvēlēties nākamo piemērotāko dienu, lai nošķirtu vienu ziņošanas gadu no nākamā. Dati attiecīgi jāaskaņo ar nepieciešamo kalendāro gadu. Novirzes, kas saistītas ar vienu vai vairākām degvielām un kurināmā plūsmām, ir skaidri jāreģistrē, jāveido pamats kalendārā gada reprezentatīvai vērtībai un konsekventi jāņem vērā attiecībā uz nākamo gadu (75.j panta 2. punkts). Saskaņā ar I pielikuma 4. sadaļas 1. punkta (b) apakšpunkta (iv) daļu monitoringa plānā jāiekļauj atbilstošs apraksts. Vajadzības gadījumā KI var pieprasīt, lai operators sniedz aprēķina metodes pamatprocedūru. Jebkurā gadījumā piemērotās pakāpes atbilstu piemērotajām vispārīgajām metodēm (skatīt iepriekšējo sadaļu), ņemot vērā attiecīgo nenoteiktības novērtējumu (ja nepieciešams, t. i., ja metodes nav saskaņotas ar ETD/ED režīmu).

Piemēram, dabasgāzes tirgū, kur nodokļu maksātājs (tātad visbiežāk ETS2 operators) ir dabasgāzes piegādātājs, bet mērinstrumenti mājsaimniecību patēriņa mērīšanai pieder sadales sistēmas operatoram (DSO). Saskaņā ar iekšējām procedūrām DSO nolasa skaitītāju rādījumus tikai reizi gadā iepriekš noteiktā datumā (piemēram, maijā, pēc ETS2 ziņošanas termiņa) un rezultātus dara pieejamus piegādātājam. Ja šī informācijas nodošana notiek pārāk vēlu, lai ETS2 ikgadējais emisiju ziņojumu iesniegšanas termiņš būtu katra gada 30. aprīlis, patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumu aprēķina, pamatojoties uz tiem pašiem aptuvenajiem patēriņa daudzumiem, kas izmantoti kā pamats rēķinu izrakstīšanai mājsaimniecību patērētājiem, un koriģē tikai G+1. ikgadējā emisiju ziņojumā, pamatojoties uz faktiskā patēriņa mērījumu rezultātiem.



Piemērs: Dabaszgāzes piegādātājam (šajā piemērā – ETS2 operatoram) ir tiešas līgumattiecības ar māsjsaimniecībām. Gada dabaszgāzes patēriņu mēra reizi gadā 15. maijā ar plūsmas skaitītāju, kas pieder dabaszgāzes sadales sistēmas operatoram (DSO), kurš nolasa rādītājus. Tas nozīmē, ka jaunākie faktiskie mērījumi, kas ETS2 operatoram ir pieejami, lai līdz 2025. gada 30. aprīlim ziņotu par vēsturiskajām emisijām 2024. gadā, būs no 2024. gada 15. maija. Pieņemsim, ka no 2023. gada 15. maija līdz 2024. gada 15. maijam šis mērījums ir uzrādījis 2 500 kWh patēriņu gadā.

ETS2 operators var ierosināt šādu procedūru, lai aprēķinātu nodotās degvielas daudzumus:

- ETS2 operators var izmantot šo 2 500 kWh vērtību kā labāko pieejamo informāciju, lai novērtētu nodotās degvielas un kurināmā daudzumus 2024. kalendārajam gadam kopumā un paziņotu šo skaitli ikgadējā emisiju ziņojumā, kas jāiesniedz līdz 2025. gada 30. aprīlim.
- 2025. gada 15. maijā DSO ziņo ETS2 operatoram, ka faktiskais patēriņš no 2024. gada 15. maija līdz 2025. gada 15. maijam ir bijis 2 300 kWh.
- Lai ziņotu par emisijām 2025. gadā līdz 2026. gada 30. aprīlim, labākie pieejamie dati par patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem ir 2 300 kWh. Tomēr, lai koriģētu iepriekšējā gada pārmērīgās ziņas, ETS2 operatoram ir jāatskaita 2 500 kWh - 2 300 kWh = 200 kWh, kā rezultātā 2025. gadā būs jāziņo par 2 100 kWh nodotās degvielas un kurināmā.
- Par iepriekš minētajiem soļiem jāziņo arī turpmākajos gados.

Šāda pieeja ņem vērā "atlikumu", kas ir starpība starp paziņotajām un faktiskajām emisijām, kuras būs pieejamas tikai pēc 30. aprīļa, kad beidzas ziņošanas periods. Ziņojot par emisijām nākamajā gadā, šis atlikums tiks pielīdzināts nullei. Šāda pieeja atgādinātu priekšapmaksas likmes, ko dabaszgāzes piegādātāji piemēro saviem patērētājiem. Rezultāts ir parādīts zemāk esošajā tabulā.

kWh	Faktiskais patēriņš (no G-2 maija līdz G-1 maijam)	Labākais novērtējums (G-1. gadam)	AER paziņotie "patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumi" (G. gadā attiecībā uz G-1)	Atlikums (paziņotais – faktiskais)
2024	Aprīlis			
	Maijs	2 500		
2025	Aprīlis	2 500	2 500	
	Maijs	2 300		200
2026	Aprīlis	2 300	2 100	0
	Maijs	2 600		-300
2027	Aprīlis	2 600	2 900	0
	Maijs	2 500		100
2028	Aprīlis	2 500	2 400	0
	Maijs

Degvielas un kurināmā piegādātāji var piedāvāt arī sarežģītākas pieejas, ņemot vērā, piemēram, ilgāku patēriņa līmeņu vēsturi un sadalījumu, kas balstīts uz patēriņa līmeņu aplēsēm pirms un pēc katra gada 15. maija (ziemas/vasaras modeļi, piemēram, balstoties uz DSO datiem), nevis šajā piemērā netieši pieņemto "vienādu sadalījumu", "etalonus" līdzīgiem patērētājiem, vēsturiskās un prognozētās apkures grādu dienas utt. Tomēr, lai kāda pieeja tiktu piedāvāta, tai jābūt saskaņotai ar tā paša patērētāja priekšapmaksas plānu, lai izvairītos no nekoncekvences un stratēģiskas rīcības stimuliem arbitrāžas ieguvumu nolūkā.

No iepriekš minētā piemēra var secināt vairākas lietas:

- Faktiskie patēriņa līmenis vienmēr atpaliks par vienu gadu. Tomēr ar katru nākamo gadu relatīvā ietekme uz kumulatīvajiem paziņotajiem daudzumiem samazināsies. Tā darbojas arī tirgus, kas balstās uz priekšmaksājumiem, un no tā nevar izvairīties, kamēr netiks plašāk ieviesti viedie gāzes skaitītāji, kas ļauj veikt mērījumus reālajā laikā.
- Vienmēr saglabāsies nenoteiktība par to, kāds bija faktiskais patēriņa līmenis pirmajā gadā (šajā gadījumā no 2024. gada 1. janvāra līdz 2025. gada 15. maijam). Tāpat kā iepriekš minētajā gadījumā, nenoteiktība ap šo skaitli laika gaitā relatīvi samazināsies.
- Iepriekš sniegtajā tabulā redzams, ka šī "atlikuma metode" var ievērojami palielināt nelielas atšķirības starp aplēstajām un faktiskajām emisijām, kas ir saistītas ar paziņoto "nodotās degvielas un kurināmā daudzumu" atšķirībām pa gadiem. Tomēr, tā kā dabasgāzes piegādātājam parasti ir tūkstošiem dažādu patērētāju, var sagaidīt, ka atšķirības starp aplēstajiem un faktiskajiem daudzumiem izlīdzināsies apkopotajā līmenī.

Patiesībā visiem patērētājiem būs ne tikai viena skaitītāju rādījumu nolasīšanas diena, bet arī gada laikā sadalītas nolasīšanas dienas. Dažu patērētāju skaitītāju rādījumus DSO nolasīs, piemēram, 18. janvārī, citu – 25. februārī, 10. maijā utt. Tāpēc ETS2 operators var piedāvāt saprātīgu termiņu, kurā ņemt vērā skaitītāju rādījumus par kārtējo gadu un kurus no tiem balstīt uz labākajām aplēsēm un saskaņot tikai nākamā gada pārskatā. Šāds datums varētu būt, piemēram, [viena] nedēļa pirms verifikācijas veikšanas. Piemērotā metodoloģija būs jāapraksta apstiprinātajā MP.



Informācija par turpmākām prasībām attiecībā uz nodotās degvielas un kurināmā daudzumu noteikšanu: Papildu informācija par mērinstrumentu apkopi, kalibrēšanu un regulēšanu ir sniegta 6.3. sadaļā.

5.4 Darbības jomas koeficients

MZR 3. panta 66. punktā ir definēts, ka "darbības jomas koeficients" ir koeficients no nulles līdz vienam, ko izmanto, lai noteiktu degvielas un kurināmā plūsmas apjomu, kas tiek izmantota sadedzināšanai nozarēs, uz kurām attiecas direktīvas 2003/87/EK III pielikums".

Tas nozīmē, ka katrai degvielas un kurināmā plūsmai ETS2 operatoram ir jānosaka, cik liela daļa no nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem tiek sadedzināta III pielikumā uzskaitītajās nozarēs. Katrai degvielas un kurināmā plūsmai darbības jomas koeficients var būt 0 (uz kuru neattiecas III pielikums), 1 (uz kuru pilnībā attiecas III pielikums) vai jebkura vērtība to starpā (uz kuru daļēji attiecas III pielikums).

ETS2 operatoram būs jāidentificē tie daudzumi, ko galu galā sadedzina patērētāji nozarēs, uz kurām attiecas III pielikums, un jānošķir tie no daudzumiem, kas piegādāti visiem citiem galapatērētāju veidiem un citiem lietojumiem, kas nav sadedzināšana (t. i., ar enerģētiku nesaistītiem mērķiem). Tomēr dažos gadījumos var būt grūtības pareizas galapatērētāja kategorijas noteikšanā, jo īpaši, ja starp ETS2 operatoru un galapatērētāju nav tiešas piegādes saiknes. Turklāt saistītajai informācijai jābūt pārbaudāmai. Tas nozīmē, ka ETS2 operatoram jāspēj savākt pierādījumus, kas ir pietiekami ticami, lai verificētais tos varētu izmantot atzinuma sagatavošanai ar pamatotu ticamības līmeni.

- Kāda veida informācija ir nepieciešama, lai noteiktu, kurā CRF kategorijā ietilpst galapatērētājs (→ 5.4.1. sadaļa)?
- Kādas metodes var izmantot, lai identificētu galapatērētājus (→ 5.4.2. sadaļa)?

5.4.1. Galapatērētāji, uz kuriem attiecas ETS2 darbības joma

Būs jāapvieno 5.4.2. sadaļā izmantotā metode, lai noteiktu galapatērētājus, ar iespēju šos patērētājus iedalīt attiecīgajā kategorijā attiecībā uz ETS2 tvērumu. ES ETS direktīvas III pielikumā ir uzskaitītas nozares – ēkas, autotransports un papildu nozares (sīkāku informāciju skatīt zemāk), kurās ETS2 operatoriem būtu jāiekļauj ETS2 patēriņam nodotās degvielas un kurināmā sadedzināšana, tostarp visas nozares, kuras dalībvalstis izvēlas (opt-in), izmantojot direktīvas 30.j pantu, bet ne visas darbības, uz kurām attiecas direktīvas I pielikums. Nozaru iedalījums kategorijās tiek veikts, izmantojot Kopējā ziņošanas formāta (CRF) kategorijas, ko izmanto, lai sagatavotu valstu SEG inventarizācijas pārskatus saskaņā ar IPCC 2006. gada pamatnostādņēm.

- Pamatnostādnes var lejupeļādēt no šejienes (skatīt atsauci uz svarīgākajām nodaļām zemāk):
<https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/vol2.html>
- Svarīgākās stacionāro sadedzināšanas iekārtu definīcijas (kas cieši atbilst "kurināmā" definīcijām, ko izmanto ETD/ED režīmā) var atrast šā dokumenta 2.1. tabulā:
https://www.ipcc-nggip.iges.or.jp/public/2006gl/pdf/2_Volume2/V2_2_Ch2_Stationary_Combustion.pdf
- Svarīgākās mobilo sadedzināšanas iekārtu definīcijas (kas cieši atbilst "degvielām", kā tās izmanto ETD/ED režīmā) var atrast šā dokumenta 3.1.1. tabulā:

ETS2 operatoriems būs jāziņo par emisijām no degvielām un kurināmā, kas sadedzinātas nozarēs, kuras uzskaitītas kopā ar to CRF kategorijām direktīvas III pielikumā (t. i., CRF **1A1**, **1A2**, **1A3b**, **1A4a** un **1A4b**). Tas **ietver** šādus nozaru lietojumu veidus, kā arī galvenās **neietvertās** nozares, no kurām ETS2 operatoram, nosakot darbības jomas koeficientu, ir jānošķir lietojumi:

- **CRF 1A4a un CRF 1A4b:** degvielas un kurināmā sadedzināšana komerciālajā/sabiedriskajā sektorā un mājsaimniecības sektorā
 - CRF **1A4a ietver:** emisijas no degvielas un kurināmā sadedzināšanas komerciālajās un sabiedriskajās ēkās (telpu apkure, siltais ūdens, ēdiena gatavošana utt.);
 - CRF **1A4b ietver:** visas emisijas no degvielas un kurināmā sadedzināšanas mājsaimniecībās (telpu apkure, siltais ūdens, ēdiena gatavošana, šajā nozarē izmantotie bezceļu transportlīdzekļi un tehnika, zāles plāvēji u. c.);
 - **izslēdz:** galvenie lietojumu veidi, kas jānošķir no iepriekš minētajiem, ir cita stacionārā un mobilā sadedzināšana, jo īpaši izslēdz visas emisijas no degvielas sadedzināšanas lauksaimniecības, mežsaimniecības, zvejniecības un zivsaimniecības nozarē, piemēram, zivju audzētavās (CRF **1A4c**).
- **CRF 1A3b:** Autotransports
 - **ietver:** visas sadegšanas un iztvaikošanas emisijas, kas rodas, izmantojot degvielu un kurināmo autotransportā, piemēram, vieglajos automobiļos, motociklos, mazas un lielas noslodzes transportlīdzekļos, piemēram, kravas automobiļos, autobusus, katalizatoru piedevās uz urīnvielas bāzes u. c. Tomēr būtiska atšķirība ir tā, ka lauksaimniecības transportlīdzekļi, ko izmanto uz asfaltētiem ceļiem (t. i., ja transportlīdzekļa tips ir paredzēts galvenokārt lauksaimniecības vajadzībām, bet to var izmantot arī uz asfaltētiem ceļiem, piemēram, traktori), saskaņā ar III pielikumu ir **izslēgti no** ETS2 darbības jomas, lai gan ir iekļauti CRF **1A3b**.
 - **izslēdz:** galvenie izmantošanas veidi, kas jānošķir no iepriekš minētajiem, ir emisijas no citiem transporta veidiem, piemēram, komerciālās aviācijas (**1A3a**, lielākoties ietverts ETS1), privātās aviācijas (**1A3a**, lielākoties neietverts ETS1), bezceļu transportlīdzekļiem lauksaimniecībā (**1A4c**), dzelzceļa (**1A3c**), komerciālās ūdens un jūras navigācijas (**1A3d**, lielākoties ietverts ETS1), privātās ūdens un jūras navigācijas (**1A3d**, lielākoties neietverts ETS1), militāro operāciju u. c. (**1A5b**) utt.
- **CRF 1A1:** Enerģētikas nozares
 - **ietver:** emisijas no degvielas un kurināmā, ko sadedzina elektroenerģijas ražošanai (spēkstacijas), koģenerācijas stacijas un siltumcentrāles, naftas pārstrādes rūpnīcas (**1A1b**), sadedzināšanu dzelzs un tērauda rūpniecības koksa krāsnīs (**1A1c**), degvielas un kurināmā, ko izmanto sadedzināšanai iekārtās, uz kurām neattiecas ETS1 saskaņā ar direktīvas I pielikuma 1. punktu (iekārtas, kurās vairāk nekā 95 % izmanto RED II prasībām atbilstošu biomasu, un iekārtas, ko izmanto pētniecībai un attīstībai (R&D))⁵⁰, u. c.).
 - **izslēdz:** uz lielāko daļu šo lielo galapatērētāju (jo īpaši, ja sadedzināšanas iekārtu kopējā jauda pārsniedz 20 MW) attiecas ETS1.

⁵⁰ Šīs iekārtas ietilpst ETS2 darbības jomā (cietā biomasu un kūdra ir izslēgtas, skatīt 2.2. nodaļu). Tas atbilst ES ETS galvenajam mērķim veicināt siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanu. Tas ļauj konsekvētāk piemērot ETS2 darbības jomu, samazina administratīvo slogu ETS2 operatoriem un ļauj precīzāk sniegt ziņojumus, jo nebūs nepieciešama darbības jomas koeficienta metode, lai nošķirtu šajās iekārtās izmantoto degvielu un kurināmo. ES ETS direktīvas 75. un 77. apsvēruma skaidrī norāda uz nodomu, ka visas darbības un emisijas ETS2 nozarēs, uz kurām neattiecas ETS1, būtu jāiekļauj ETS2 darbības jomā.

- **CRF 1A2:** Apstrādes rūpniecība un būvniecība
 - **ietver:** emisijas no degvielas un kurināmā sadedzināšanas rūpniecībā (dzelzs un tērauda, cementa, ķīmikāliju u. c.), tostarp sadedzināšana elektroenerģijas un siltuma ražošanai savām vajadzībām šajās nozarēs. Tas ietver arī emisijas, kas rodas, sadedzinot degvielu un kurināmo jebkurā bezceļu vai pārvietojamajā tehnikā (piemēram, ekskavatoros vai būvlaukumu pārvietojamajā tehnikā), kā arī rūpniecības uzņēmumu galvenajos birojos (tā pati saimnieciskā darbība, ko veic rūpniecības objekti).
 - **neietver:** Lielākās iekārtas, uz kurām jau attiecas ETS1, un degvielas un kurināmais, ko izmanto ar enerģētiku nesaistītiem nolūkiem kā procesa izejvielu (no CRF **2A līdz 2H** kategorijai), piemēram, kā ķīmisko reaģentu (piemēram, dabasgāzi amonjaka ražošanai) vai reducējošo vielu (piemēram, dzelzs un tērauda rūpniecībā).

Kā redzams IPCC 2006. gada pamatnostādņēs, nozaru definīcijas bieži atsaucas uz ISIC klasifikāciju. Tomēr IPCC pamatnostādņēs izmantotā ISIC klasifikācija ir vecā versija (3.1. red.), kas vairs netiek izmantota (pašlaik tiek izmantota jaunākā ISIC 4. red. versija). Tā kā nav viegli veikt vispārēju salīdzinājumu starp pašreizējo ISIC 4. red. un iepriekšējo klasifikācijas versiju, ieteicams atsaukties uz plašo nozares nosaukumu un aprakstu IPCC tabulās, nevis uz precīziem ISIC numuriem, kā norādīts IPCC pamatnostādņēs. Vajadzības gadījumā turpmāk sniegtajā tabulā ir sniegta aptuvena atbilstība starp abām klasifikācijas versijām:

https://www.unescwa.org/sites/default/files/event/materials/event_detail_id_681_tablesbtwnisicrev.pdf

Šajā tīmekļa vietnē sniegts detalizēts nozaru apraksts dažādās ISIC versijās:

<https://unstats.un.org/unsd/classifications/Econ/Structure>

Turklāt no III pielikuma ETS2 darbības jomām ir izslēgtas I pielikumā uzskaitītās darbības (t. i., emisijas, uz kurām jau attiecas ETS1). Tas nozīmē, ka jebkura degviela un kurināmais, kas nodota patēriņam un sadedzināšanai iekārtā, gaisa kuģī vai kuģī, uz kuru attiecas ETS1, ir izslēgta no ETS2 darbības jomas. 4. tabulā ir salīdzinātas galvenās nozares, uz kurām attiecas šie divi pielikumi.

4. tabula: ES ETS direktīvas I un III pielikuma tvēruma salīdzinājums

III pielikuma tvērums	Uz ko attiecas ETS1 ⁵¹	Uz ko neattiecas ETS1 ⁵²
CRF kategorija, uz ko attiecas III pielikums	<p>Liela mēroga enerģētikas nozare un apstrādes un rūpniecības darbības (CRF 1A1 un 1A2)⁵³</p> <p>Aviācijas darbība, kas pārsniedz direktīvas I pielikumā noteiktās robežvērtības</p> <p>Jūras transporta darbība, kas pārsniedz direktīvas I pielikumā noteiktās robežvērtības</p> <p>Lieli ēku kompleksi ar sadedzināšanas iekārtām >20 MW</p>	<p>Autotransports un ēku apkure (<20 MW)</p> <p>Maza mēroga enerģētikas nozare un rūpnieciskās darbības (<20 MW)</p> <p>Iekārtas, kurās vairāk nekā 95 % izmanto REDII prasībām atbilstošu biomasu, un pētniecības un attīstības iekārtas</p>
CRF kategorija, uz kuru neattiecas III pielikums⁵⁴	<p>Dažas citas stacionāras sadedzināšanas darbības > 20 MW (piemēram, cauruļvadu transports 1A3e)</p>	<p>Lauksaimniecība, mežsaimniecība, zivsaimniecība, aviācija un jūras/ūdens navigācijas darbības, kas nepārsniedz direktīvas I pielikumā noteiktās robežvērtības, utt.</p>

5.4.2. Metodes galapatērētāju noteikšanai

MZR nodrošina ETS2 operatoriem metožu hierarhiju, lai noteiktu katras degvielas un kurināmā plūsmas darbības jomas koeficientu, ņemot vērā katras metodes stabilitāti, krāpšanas risku, mērķtiecīgas izmaksu pārvešanas iespēju un administratīvo slogu.

5. tabula: Pārskats par līmeņu definīcijām attiecībā uz darbības jomas koeficientu

Pakāpe	Pakāpes definīcija
1	75l. panta 3. punkts: Noklusējuma vērtība 1 (pilns darbības jomas tvērums) 75l. panta 4. punkts: (Noklusējuma vērtība ir mazāka par 1, ja ir izpildīti konkrēti nosacījumi; sk. tālāk)
2	75l. panta 2. punkta (e) apakšpunkts: Pārraudzības ķēde (IT vai papīra formātā) 75l. panta 2. punkta (f) apakšpunkts: Valsts marķējums 75l. panta 2. punkta (g) apakšpunkts: Netiešās metodes (korelācijas)
3	75l. panta 2. punkta (a) apakšpunkts: Plūsmu fiziskā nošķiršana 75l. panta 2. punkta (b) apakšpunkts: Degvielu un kurināmā ķīmiskā atšķirība 75l. panta 2. punkta (c) apakšpunkts: Ķīmiskais marķējums (Euromarker) 75l. panta 2. punkta (d) apakšpunkts: ETS1 verificēto ikgadējo emisiju ziņojumu dati

⁵¹ Tostarp iekārtas, kas izslēgtas no ETS1 saskaņā ar direktīvas 27. pantu

⁵² Tostarp iekārtas, kas izslēgtas no ETS1 saskaņā ar direktīvas 27.a pantu

⁵³ Tas ietver visas emisijas iekārtas perimetrā saskaņā ar tās SEG atļauju, piemēram, biroja ēku apkuri uz vietas

⁵⁴ ja vien dalībvalsts nav izvēlējusies to darīt, izmantojot direktīvas 30.j pantu

Katra 5. tabulā minētā metode ir sīkāk aprakstīta zemāk:

• **Metodes, kuru pamatā ir degvielas un kurināmā plūsmu fizikālā nošķiršana (3. pakāpe):** šīs metodes piemērošanai ir jāpierāda divi kritēriji:

- degvielas un kurināmā plūsmas ir fiziski nošķirtas: piemēram, tiešie degvielas un kurināmā plūsmu mērījumi cauruļvadu tīklos, kuriem ir pieslēgti tikai noteikta veida galapatērētāji (piemēram, mājsaimniecības vai degvielas uzpildes stacijas, kas paredzētas tikai lauksaimniecībai vai lielas noslodzes transportlīdzekļiem), vai degvielas un kurināmā plūsmas uz attāliem apgabaliem (salām vai apgabaliem, kuros nav ārējo cauruļvadu). Dažās dalībvalstīs ir uzstādīti atsevišķi skaitītāji energoproduktu izmantošanai konkrētam mērķim, piemēram, elektroenerģijas izmantošanai tikai apkures vajadzībām. Iespējams, ka šīs metodes varētu izmantot arī attiecībā uz degvielām un kurināmo, uz kurām attiecas ETS2, vai lai nošķirtu tās no lietojumiem, uz kuriem neattiecas ETS2, ja var pierādīt, ka tikai noteikta veida patērētāji ir pieslēgti šiem atsevišķajiem skaitītājiem.
- var sniegt pierādījumus, ka galapatērētāji vai nu ietilpst III pielikuma darbības jomā, vai nē: to var pamatot ar "juridisko zonējumu", piemēram, ja patērētāji teritorijā, kas savienota ar cauruļvadu, ir tikai, piemēram, apstrādes rūpniecības un būvniecības lietotāji (CRF 1A2) un juridiski nedrīkst veikt citas saimnieciskās darbības. Šajos pierādījumos var būt arī elementi, kas paskaidroti turpmāk sadaļā "Pārraudzības ķēde", piemēram, pašdeklarācija no degvielas uzpildes stacijas, ar kuru ir savienots cauruļvads. Šajā pašdeklarācijā degvielas uzpildes stacija varētu apstiprināt, ka tā piegādā degvielu un kurināmo tikai autotransportam, piemēram, pamatojoties uz komercatļaujām.

Piezīme: lai gan, iespējams, tiek izmantoti līdzīgi elementi kā turpmāk aprakstītajās "pārraudzības ķēdes" metodēs, šī metode tiek uzskatīta par kvalitatīvāku. Tas ir tāpēc, ka 1) šī metode ir balstīta uz fizisko infrastruktūru, kuru nevar tik viegli mainīt (t. i., to nevar piegādāt citiem patērētājiem), un 2) ierobežotā patērētāju skaita dēļ ir vieglāk noteikt CRF galapatērētāju kategorijas.

• **Metodes, kuru pamatā ir degvielas un kurināmā ķīmiskās īpašības (3. pakāpe):** piemērojot šo metodi, ir jāpierāda divi kritēriji:

- ka ķīmiskās īpašības atšķiras no citām (līdzīgām) degvielām un kurināmā: tīrība, oglekļa vai sēra saturs, siltumietilpība vai pievienotās piedevas utt. To var pamatot ar laboratorijas analīzēm (piemēram, saskaņā ar 32. līdz 35. pantu, ja piemērojams)
- ka šī degviela un kurināmais ir piemēroti tikai konkrētiem mērķiem juridisku, tehnisku vai ekonomisku iemeslu dēļ:
 - Juridiskie iemesli: piemēram, degvielas un kurināmo ar augstu sēra saturu vides apsvērumu dēļ juridiski ir atļauts sadedzināt tikai sadedzināšanas iekārtās, kas aprīkotas ar atsērošanas iekārtām, kuru nav mazajiem patērētājiem ārpus III pielikuma (piemēram, lauksaimniecībā, mazos kuģos);
 - Tehniskie iemesli: piemēram, daži piemaisījumi degvielās un kurināmajā varētu sabojāt standarta sadedzināšanas iekārtas vai dzinējus, tāpēc tos var sadedzināt tikai lielos rūpniecības objektos, uz kuriem attiecas spēkā esošā ETS;
 - Ekonomiskie iemesli: piemēram, augstas tīrības līmeņa akmeņogles ar augstu C saturu tiek pārdotas ar uzcenojumu, kas padara tās rentablas tikai izmantošanai kā procesu materiālu rūpniecībā, bet ne enerģētikas vajadzībām, piemēram, izmantošanai (ne)melno metālu rūpniecībā.

- **Fiskālā marķējuma izmantošana saskaņā ar Padomes direktīvu 95/60/EK (3. pakāpe):** tas balstītos uz pašreizējo praksi marķēt dīzeļdegvielu un petroleju saskaņā ar Euromarker direktīvu. Noteikumus varētu attiecināt arī uz citām degvielām un kurināmo, lai nošķirtu lietojumu veidus, t. i., galapatērētājus. Tas, visticamāk, attiektos tikai uz šķidro kurināmo, bet dabasgāzes tīklu izmantošana būtu jāizpēta sīkāk. Šī metode ir izplatīta dažās dalībvalstīs, lai noteiktu, kādi ir degvielas un kurināmā lietojumu veidi lauksaimniecībā, navigācijā un aviācijā, kas neietilpst ETS2 darbības jomā. Tomēr galapatērētāju, kuriem izmanto konkrētu krāsvielu (t. i., kuriem piemēro samazinātas nodokļu likmes vai atbrīvojumus no nodokļiem), nozaru tvērums var atšķirties no CRF nozarēm ETS2 darbības jomas izpratnē. Lai gan fiskālā marķējuma metode varētu neatrisināt visas problēmas, to varētu kombinēt ar citām metodēm, un tā varētu palīdzēt daļēji atrisināt problēmu, jo daudzās dalībvalstīs ir diferencētas nodokļu likmes, piemēram, lauksaimniecības darbībām (lai gan dažkārt tikai degvielai, ko izmanto bezceļu tehnikai, vai kurināmajam), iekšzemes kuģošanai, aviācijai utt.
- **Izmantojiet ETS1 operatora gada emisiju ziņojumu (3. pakāpe)**
(→ 5.4.3. sadaļa par dubultās uzskaites novēršanu)
- **Izsekojamas līgumiskas vienošanās un rēķini ("pārraudzības ķēde") (2. pakāpe):** tas ietvertu, piemēram, IT vai papīra dokumentāciju, sākot no galapatērētājiem (kas deklarē vai apstiprina savu CRF kategoriju kā patērētāji ēku apkurei, lauksaimniecības vai rūpniecības vajadzībām u. c. līdz to ETS2 degvielas un kurināmā piegādātājiem) līdz piegādes ķēdei un beidzot ar ziņošanas veicēju (vajadzības gadījumā ar attiecīgiem līgumiem starp patērētāju un piegādātāju un, attiecīgā gadījumā, turpmākiem līgumiem piegādes ķēdē, lai paziņotu informāciju augšup pa ķēdi). IT iekārtas varētu būt sistēmas, ko izveidojis ETS2 operators, kas tam pieder un kas aptver visus tirdzniecības partnerus, dalībvalstu izstrādātas IT sistēmas vai esošās EMCS⁵⁵ paplašināšana, aptverot citus tirdzniecības partnerus leņķus akcīzes nodokļa maksāšanas vietas. Jebkurā gadījumā galapatērētāji apstiprinātu savu degvielas un kurināmā lietojuma veidu un daudzumu (piemēram, izmantošana biroju apkurei, rūpniecisku vai lauksaimniecības darbību izmantošana, piemēram, izmantojot degvielas kartes pēc iepriekšējas reģistrācijas; skatīt arī piemēru zemāk). Potenciāli vispiemērotākais kandidāts šādai pieejai varētu būt dabasgāze. Papildus pašdeklarācijai citus informācijas avotus par galapatērētājiem varētu iegūt no ex-ante nodokļu/tehniskajiem vai energoauditiem saskaņā ar esošajām akcīzes nodokļa un enerģijas nodokļu procedūrām. Lai gan šie bieži vien ir izpildes pasākumi, kas vērsti uz degvielas un kurināmā patērētājiem, tos potenciāli varētu pielāgot, lai nodrošinātu, ka ETS2 operatori (degvielas piegādātāji) saņem informāciju par to pārdotās degvielas un kurināmā izmantošanu. Turklāt pašdeklarācija nebūtu vajadzīga no visiem galapatērētājiem (to veidiem), bet tikai no visiem, uz kuriem attiecas ETS2 darbības joma, vai no tiem, uz kuriem tā neattiecas. Tā kā praksē galapatērētājiem, uz kuriem attiecas darbības joma, nebūtu stimula pierādīt savu CRF kategoriju, jo degvielas un kurināmā cena viņiem tik un tā būtu vienāda, praktiskāk ir izveidot pārraudzības ķēdi galapatērētājiem, uz kuriem darbības joma neattiecas. Piemēram, tā kā lauksaimniecības patērētāju skaits, uz kuriem neattiecas ETS2 darbības joma, ir ierobežots salīdzinājumā ar kopējo sistēmas darbības jomu, pašdeklarāciju, kas sniedz pietiekamus pierādījumus par ETS2 darbības jomu, no šiem patērētājiem būtu vieglāk īstenot nekā pašdeklarāciju no ēku vai autotransporta nozares.

⁵⁵ Akcīzes preču pārvietošanas kontroles sistēma (izmantošanai saskaņā ar direktīvu (ES) 2020/262)

Turklāt dalībvalsts nacionālā ETS2 iestāde var pieprasīt centralizētu reģistrāciju tiem rūpnieciskajiem patērētājiem, piemēram, patērētājiem, kas ir pieslēgti gāzes tīklam, vai patērētājiem, kuri izvēlas centralizēti reģistrēties (izmantojot savu adresi, PVN maksātāja numuru, savu saimniecisko darbību, lai apstiprinātu lauksaimniecības patērētāju statusu⁵⁶; CRF 1A4c kategorija). Pēc tam dalībvalsts varētu piešķirt ETS2 operatoriem piekļuvi šim sarakstam, lai no ikgadējā emisiju ziņojuma izslēgtu attiecīgo piegādāto degvielas un kurināmā daudzumu. Šāda centralizēta reģistrācija varētu nodrošināt lielāku juridisko noteiktību, stingrāku MZV un vieglāku verifikāciju, mazāku administratīvo slogu (centralizācijas dēļ) un mazāku krāpšanas (t. i., nepatiesas pašdeklarācijas) risku.

- **Valsts marķieru vai krāsu (krāsvielu) izmantošana degvielām un kurināmajam (2. pakāpe):** līdzīgi kā iepriekš minētajā Euromarker direktīvā noteiktie fiskālie marķieri, bet attiecas uz marķieriem, ko regulē tikai valsts līmenī. Līdzīgi apsvērumi tiek piemēroti.
- **Netiešās metodes vai aplēšu metodes (2. pakāpe):** šajā gadījumā galapatērētāju CRF kategorija netiktu noteikta tieši, bet gan izmantojot citus datus vai informāciju, kam ir sagaidāma augsta korelācija ar nozares veidu. Tomēr tā nebūtu noklusējuma vērtība apkopotā līmenī (sk. piemēru turpmāk), bet gan korelācija, kas ļauj atšķirt individuālo patērētāju līmenī, tostarp:
 - Piegādātās dabasgāzes spiediena līmeņi: piemēram, lielie rūpnieciskie patērētāji pērk gāzi pārvades spiediena līmenī, bet ēkas saņem gāzi zema spiediena līmenī.
 - Degvielas un kurināmā patēriņa jauda vai profili: tie būtu balstīti, piemēram, uz noteiktu sezonālu vai diennakts patēriņa jaudu vai modeļiem, kas varētu ļaut attiecināt patēriņu uz konkrētiem galapatērētāju veidiem, piemēram, māsaimniecībām vai rūpniecības objektiem.
 - Izmantojot esošās publiskās datubāzes, piemēram, urbanizācijas vai zonējuma plānus (lai nošķirtu rūpnieciskās teritorijas no pārējām). Piezīme: tas ir līdzīgi iepriekš minētajai "fizikālai degvielas un kurināmā plūsmu nošķiršanai". Tomēr tas nav saistīts ar infrastruktūras ierobežojumiem (piemēram, cauruļvadiem, kas vienkārši neļauj piegādāt citiem patērētājiem, kuri nav tiem pieslēgti), bet gan ar citiem apsvērumiem, piemēram, ekonomiskiem iemesliem (piemēram, transportēšanas izmaksas uz citiem apgabaliem varētu būt nerentablas).
- **Noklusējuma vērtības (1. pakāpe):** ja nav piemērojama neviena no iepriekš minētajām metodēm (→ 6.4. sadaļa par atkāpēm), MZR ļauj izmantot standarta darbības jomas koeficientus un dod skaidru priekšroku šā koeficienta noteikšanai kā "1" (t. i., pieņem, ka galapatērētājus pilnībā aptver ETS2 un attiecīgi pārnes oglekļa izmaksas). Tomēr MZR pieļauj arī šādus izņēmumus, kas ļauj atkāpties no šā principa un izmantot noklusējuma vērtības, kas ir mazākas par 1:
 - **2024.-2026. gads:** attiecībā uz šo periodu MZR atļauj izmantot standarta darbības jomas koeficientu, kas ir mazāks par 1, ja ETS2 operators var pierādīt, ka tas ļauj precīzāk noteikt emisijas (skatīt piemēru zemāk);

⁵⁶ Piezīme: lai apstiprinātu pareizas sistēmas robežas darbībām, kas ir atbrīvotas no nodokļa, informācijai, kas sniegta par rūpniecisko iekārtu, būtu jāatbilst precīzam skaitītājam, kura izmērītais daudzums ir atbrīvots no nodokļa. Šāda informācija parasti netiek uzskaitīta, taču šai informācijai jābūt izsekojamai iekšējās procedūrās, kas ir daļa no ETS2 operatora monitoringa plāna saskaņā ar MZR, nodrošinot verificētajiem piekļuvi šai informācijai.

- **2027+ gadi:** standarta darbības jomas koeficienti, kas ir mazāki par 1, ir atļauti tikai tad, ja ETS2 operators var pierādīt, ka tas ļauj precīzāk noteikt emisijas, un ir spējā vismaz viens no šādiem nosacījumiem:
 - Degvielas un kurināmā plūsma ir de minimis degvielas un kurināmā plūsma (sk. 6.3.3. sadaļu), VAI
 - Standarta darbības jomas koeficients ir vai nu 0,05 vai mazāks (ja uz galapatērētājiem lielākoties neattiecas ETS2), vai 0,95 vai lielāks (ja uz tiem lielākoties attiecas ETS2)

Piezīme: Dalībvalstis var prasīt, lai ETS2 operatori izmantotu konkrētu iepriekš minēto metodi vai standarta vērtību konkrētam degvielas un kurināmā veidam vai konkrētam reģionam to teritorijā, lai nodrošinātu konsekventu monitoringu un ziņošanu savā jurisdikcijā. Šādā gadījumā ETS2 operatoriem varētu būt ierobežotas iespējas izvēlēties kādu no iepriekš minētajām metodēm. Vajadzīgo līmeņu hierarhija, t. i., kuras metodes ir jāpiemēro, un iemesli, kādēļ ETS2 operatori var atkāpties no šīm metodēm un izmantot zemāka līmeņa metodes, ir aprakstīti 6.2. un turpmākajās sadaļās.



Piemērs: atšķirību starp metodi "netiešā/aplēses" un "standarta vērtību, kas mazāka par 1" ilustrācija

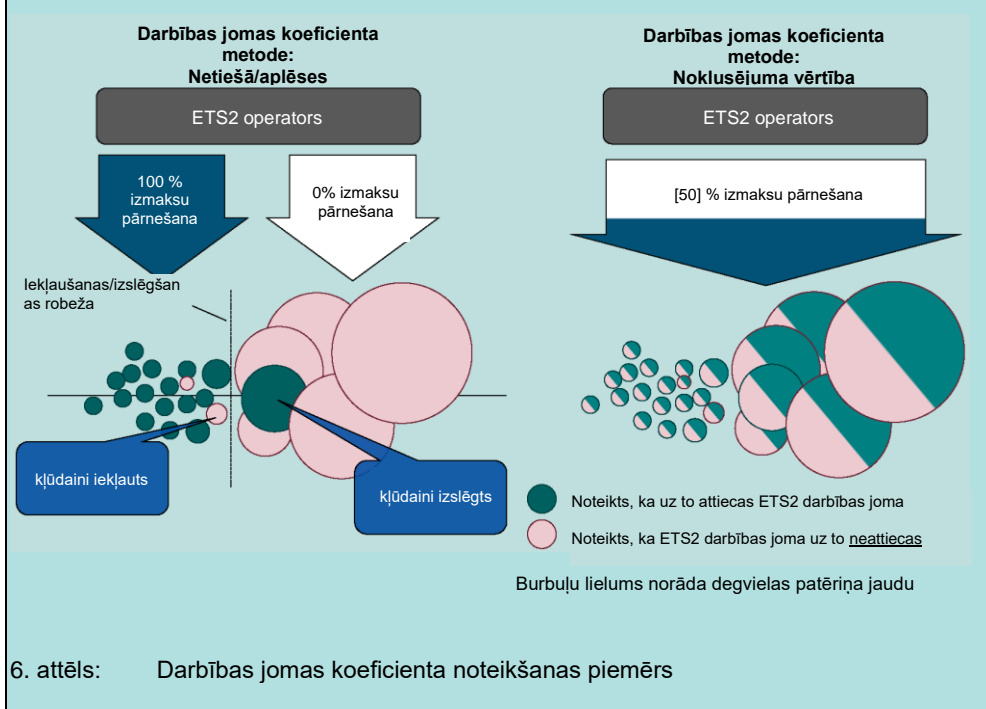
6. attēla kreisajā pusē ETS2 operatoram ir piekļuve galapatērētāju patēriņa profiliem (piemēram, dabasgāzes piegādātājam, kas ir tieši saistīts ar galapatērētājiem). Tā kā ETS2 operators varētu pierādīt, ka 3. līmeņa metodes nav pieejamas vai arī tās rada nepamatotas izmaksas, tā ierosina noteikt darbības jomas koeficientu, pamatojoties uz netiešajām/aplēses metodēm. Vienkāršības labad šajā piemērā lielākie patērētāji (lielākie burbuļi) tiek uzskatīti par ārpus ETS2 darbības jomas (sarkanie burbuļi), savukārt mazie patērētāji tiek uzskatīti par iekļautiem darbības jomā (zaļie burbuļi). Attiecīgi zaļajam burbulim piegādātajai degvielas un kurināmā plūsmai tiek piešķirts koeficients "1", bet sarkanajiem burbuļiem piegādātajam daudzumam – koeficients "0". Attiecīgi oglekļa izmaksas vai nu tiek pārnestas, vai netiek pārnestas. Šī metode var izraisīt dažu galapatērētāju nepareizu iedali attiecīgajā CRF kategorijā (t. i., ETS2 tvērums), tāpēc šī metode tiek uzskatīta tikai par 2. līmeni.

6. attēla labajā pusē ETS2 operators piegādā degvielu un kurināmo tiem pašiem patērētājiem, bet tai nav piekļuves patēriņa profiliem (piemēram, tāpēc, ka ir iesaistīti starpnieki un nav iespējams izveidot "pārraudzīšanas ķēdes" metodi, neradot nesamērīgas izmaksas). Tomēr, tā kā degvielu patērē tikai galapatērētāji, kas atrodas konkrētā teritorijā (piemēram, pilsēta, kas pieslēgta dabasgāzes tīklam), ETS2 operators ierosina izmantot standarta darbības jomas koeficientu, kas ir mazāks par 1 un atbilst galapatērētāju ETS2 tvēruma daļai, piemēram, pamatojoties uz valsts enerģētikas statistiku šajā pilsētā. Ja, piemēram, šis koeficients būtu 0,5 (kas atbilst 50 % ETS2 aptverto galapatērētāju), KI varētu pieņemt šādu standarta vērtību tikai 2024.-2026. gadam⁵⁷ (vai arī 2027+, ja degvielas un kurināmā plūsma ir de minimis), ja ETS2 operators var pierādīt, ka tā ļauj precīzāk noteikt emisijas.

Galvenā atšķirība ir tā, ka 1. piemērā ETS2 operators var pārnest oglekļa izmaksas atbilstoši katra galapatērētāja individuālajai kategorizācijai, savukārt 2. piemērā ETS2 operators var noteikt darbības jomas koeficientu tikai apkopotā līmenī, un mērķtiecīga izmaksu pārņemšana nav iespējama. Dažiem patērētājiem varētu būt

⁵⁷ Šādā gadījumā KI varētu apstiprināt MP ar pārejas noteikumu, ka līdz 2027. gadam operatoram atkārtoti jāizvērtē iespēja sasniegt augstākus līmeņus vai jāpierāda, piemēram, nepamatotas izmaksas, un jāpiemēro noklusējuma vērtība 1.

pārāk lielu izmaksu pārņemšana, bet dažiem – pārāk mazu. Turklāt, ja visi patērētāji šajā reģionā (ne)būtu iekļauti ETS2 darbības jomā, to varētu uzskatīt par metodi: "degvielas un kurināmā plūsmu fiziskā nošķiršana".



5.4.3. Dubultās uzskaites novēršana starp ETS1 un ETS2

Paredzams, ka ETS2 operatori oglekļa izmaksas pārnesīs uz patērētājiem lejupējos posmos. Ja galapatērētāji ir ETS1 operatori (iekārtas, gaisa kuģi, kuģi), šāda izmaksu pārņemšana radītu dubultu uzskaiti vai dubultu slogu tiem, jo tiem būtu jāsedz gan ETS1, gan ETS2 izmaksas, un no tā būtu jāizvairās. Pirms tiek runāts par praktisko ietekmi uz ETS2 operatora veikto emisiju monitoringu, svarīgi ir šādi MZR ietvertie elementi:

- ETS1 operatoru ikgadējo emisiju ziņojumu izmantošana tiek uzskatīta par vienu no augstākajām pakāpēm (3. pakāpe), kas ir pieejams, lai noteiktu darbības jomas koeficientu (→ 5.4.2. sadaļa);
- 75.v pantā ir ietverti papildu noteikumi par to, kā izvairīties no dubultas uzskaites. Saskaņā ar 75.v panta 2. punktu ETS1 operatoriem ir pienākums kopā ar ikgadējo emisiju ziņojumu ziņot informāciju par saviem degvielas un kurināmā piegādātājiem (neatkarīgi no tā, vai tie ir ETS2 operatori vai nav) un no katra ETS2 operatora iegādāto un ETS1 regulētajās darbībās patērēto degvielas un kurināmā daudzumu gadā (Xa pielikums)⁵⁸;
- Iepriekš minētā punkta 2. apakšpunkta nolūkā I pielikuma 10. punktā ir ieviests jauns noteikums, kas paredz, ka ETS1 operatoram savā MP jāiekļauj attiecīgs procedūras apraksts par aprēķināšanas posmiem Xa pielikuma informācijai.

⁵⁸ Dalībvalstis var pieprasīt, lai operatori šo informāciju dara pieejamu attiecīgajam ETS2 operatoram pirms ziņošanas gada 31. marta

Tas ietvers aprēķina metodes, kā degvielas un kurināmā daudzumu attiecināt uz katru ETS2 operatoru, no kura iegādāta degviela un kurināmais, un tādus parametrus kā "degviela un kurināmais, kas ziņošanas gadā izmantoti ETS1 darbībām", kas prasa nodalīt faktisko patēriņu no "uzkrātās degvielas un kurināmā" un "degvielas un kurināmā, kas eksportēti vai izmantoti ar ETS1 nesaistītiem mērķiem (piemēram, transportlīdzekļiem uz vietas)". Saskaņā ar I pielikuma 10. punktu ETS1 operatori līdz 2026. gada 31. decembrim ir jāpievieno apraksts par procedūru, kas nosaka Xa pielikuma ziņojuma datus MP. Tomēr ETS1 AER ietvaros ETS1 operatori pirmo reizi ziņos Xa pielikuma informāciju jau līdz 2025. gada 31. martam (lai gan verifikācija nav obligāta). Līdz 2026. gada 31. martam ETS1 operatori iesniegs pārbaudītu Xa pielikuma informāciju emisiju ziņojumos (3. līmeņa darbības jomas koeficients, sk. 5.4.2. sadaļu). Norādījumi ETS1 operatoriem par aprēķiniem un to, kā ziņot par rezultātiem, tiks izstrādāti vēlāk;

- Xb pielikumā noteikts, ka ETS2 operatoriem jāziņo par katram ETS1 operatoram piegādāto degvielas un kurināmā daudzumu, tostarp jāsniedz tāda informācija kā, piemēram, skaidra operatoru identifikācija, norādot to nosaukumu, adresi un ETS1 izmantoto unikālo identifikācijas numuru (tas varētu būt EUTL reģistrā izmantotais numurs vai jebkurš valsts identifikācijas numurs, ko piešķirusi KI).

Pamatojoties uz iepriekš minēto, var noteikt šādus ETS2 operatoru monitoringa posmus attiecībā uz ETS1 operatoriem piegādāto degvielu un kurināmo:

- Kā daļa no darbības jomas koeficienta, 75.v pantā, kā arī MZR Xa un Xb pielikumā noteiktajām prasībām, ETS2 operatoram būtu jācenšas nodibināt saikni ar ETS1 operatoriem, kuriem tas piegādā degvielu un kurināmo.
- Ja pastāv tiešas līgumattiecības, tas būs vienkārši. Ja ir iesaistīti starpnieki, t. i., degvielas un kurināmā tirgotāji, ETS2 operatoram ir jāsadarbjas ar tiem, lai izveidotu "pārraudzības ķēdi" (→ sk. 5.4.2. sadaļā sniegtos norādījumus par to, ko tas nozīmē).
- Ja ETS2 operators var pierādīt, ka 75.l panta 2. punkta (a-g) apakšpunktā uzskaitītās metodes nav tehniski iespējamās vai radītu nesamērīgas izmaksas, tam nav jāidentificē attiecīgie nodotās degvielas un kurināmā daudzumi un var tiem piemērot darbības jomas koeficientu 1.⁵⁹
- Lai attiecīgās degvielas un kurināmā plūsmas daudzumiem piemērotu darbības jomas koeficientu 0, ir nepieciešami šādi nosacījumi:
- Starp ETS2 operatoriem un ETS1 operatoru ir jābūt tiešai līgumiskai partnerībai, kā arī ir nepieciešama līgumiska vienošanās par to, kā tiks izrakstīti rēķini par piegādāto degvielu un kurināmo. To varētu saukt par *deklarāciju par nodomu izmantot* degvielu un kurināmo.
- Pēc ziņošanas gada ETS1 operators sniedz ETS2 operatoram Xa pielikumā prasīto informāciju. To var izdarīt tieši vai ar KI starpniecību, kā to pieļauj 75.v panta 1. un 2. punkts.
- Informācijā un datos saskaņā ar Xa pielikumu iekļauj *apstiprinājumu par sadedzinātā degvielas un kurināmā daudzuma faktisko izmantošanu*. Starpība starp iegūtajiem un izlietotajiem daudzumiem būs netiešs apstiprinājums visiem daudzumiem, kas nodoti uzglabāšanai, sadedzināti uz vietas, bet, piemēram, izmantoti pārvietojamai tehnikai (kas ietilpst ETS2 darbības jomas CRF 1A2 kategorijā, sk. 5.4.1. sadaļu) vai eksportēti tālāk⁶⁰.

⁵⁹ Attiecīgā gadījumā KI varēs finansiāli kompensēt kļūdaini izraisītas ETS2 pārvešanas izmaksas.

⁶⁰ Xa pielikuma ziņojumā varētu iekļaut informāciju par konkrēto degvielas un kurināmā lietojumu, kas ļautu skaidri noteikt attiecīgo CRF kategoriju. Šīs informācijas nodošana ETS2 operatoram palīdzēs tam noteikt atbilstošo darbības jomas koeficientu.

Tikai tiem daudzumiem, kas marķēti kā *faktiskā izlietojuma apstiprinājums*, var piemērot darbības jomas koeficientu 0.

75.v panta 4. punktā ir paredzēts viena gada elastīgums attiecībā uz visiem degvielām un kurināmā daudzumiem, kas iegūti un nodoti uzglabāšanai, bet nav izmantoti tajā pašā gadā. Šādā gadījumā ETS2 operators var atskaitīt attiecīgos degvielas un kurināmā daudzumus tajā gadā, kad degviela un kurināmais nodoti patēriņam, bet nākamajā gadā tie ir jāpievieno gada emisiju ziņojumam, ja vien ETS1 operators nākamā gada AER neapstiprina, ka degviela un kurināmais ir patērēti ETS1 sistēmas robežās.

- Par labāko praksi starp ETS1 un ETS2 var uzskatīt to, ka jau pirms degvielas un kurināmā piegādes uzsākšanas ir panākta līgumiska vienošanās par iepriekš minēto procedūru. Tas ietvertu arī ETS2 operatora apstiprinājumu, ka ETS1 operators, *paziņojot par nodomu izmantot ETS1*, sākumā nenodos nekādas oglekļa izmaksas.
- Visiem atlikušajiem daudzumiem, kas piegādāti ETS1 operatoram, bet nav apstiprināti saskaņā ar iepriekš minēto, ir jāpiemēro darbības jomas koeficients 1, un oglekļa izmaksas var tikt pārnestas (kad 2027. gadā sāksies tirdzniecība). Par risku, ka ETS2 operators var atdot pārāk daudz vai pārāk maz kvotu, ņemot vērā starpību starp pārdoto degvielas un kurināmā daudzumu un faktisko izmantošanu ETS1 iekārtā, ir jāvienojas līgumos starp ETS2 operatoru un ETS1 operatoru. ETS2 operatoram un ETS1 operatoram ir vairāki veidi, kā sakārtot risku.

5.5 Aprēķina koeficienti – principi

Līdztekus nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem "aprēķina koeficienti" ir svarīgas daļas jebkurā MP, kas balstās uz izvēlēto aprēķina metodoloģiju. Šie koeficienti ir (provizorisks) emisijas koeficients, mērvienību pārrēķina koeficients un biomasas frakcija. Darbības jomas koeficients nav iekļauts "aprēķina koeficientu" definīcijā, un tas ir sīki aprakstīts 5.4. sadaļā.

Aprēķina koeficientus var noteikt pēc viena no šādiem principiem:

- a. Kā **noklusējuma vērtības** (→ 5.5.1. sadaļa); vai
- b. **Laboratorijas analīzes** (→ 5.5.2. sadaļa).

Piemērojamā pakāpe noteiks, kurš no šiem principiem tiks izmantots. Zemākajos līmeņos ir pieļaujamas noklusējuma vērtības, t. i., vērtības, kas gadu gaitā ir nemainīgas un tiek atjauninātas tikai tad, kad kļūst pieejami precīzāki dati. Visaugstākais pakāpe, kas MZR noteikts katram parametram, parasti ir laboratorijas analīze, kas ir prasīgāka, bet, protams, precīzāka. Katras analīzes rezultāts ir derīgs partijai, no kuras ņemts paraugs, savukārt noklusējuma vērtība parasti ir vidējā vai konservatīvā vērtība, kas noteikta, pamatojoties uz lielu attiecīgā materiāla daudzumu. Piemēram, valstu inventarizācijās izmantotie akmeņogļu emisiju koeficienti var būt piemērojami vairāku akmeņogļu veidu vidējam rādītājam valsts mērogā, ko var izmantot arī enerģētikas statistikā, savukārt analīze būs derīga tikai viena akmeņogļu veida vienai partijai.



Svarīga piezīme: Visos gadījumos ETS2 operatoram jānodrošina, ka darbības dati un visi aprēķina koeficienti tiek izmantoti konsekventi. T. i., ja degvielas un kurināmā daudzums tiek noteikts mitrā stāvoklī vai ar noteiktu tīrību, aprēķina koeficientiem arī jāatsaucas uz šiem nosacījumiem. ETS2 operatoriem arī jāuzmanās, lai nejauktu parametrus ar nekonsekventām mērvienībām. Ja degvielas un kurināmā daudzumu nosaka tilpuma izteiksmē, arī mērvienību pārrēķina koeficientam (UCF) vai NCV un/vai emisijas koeficientam jāattiecas uz tilpumu, nevis masu vai enerģiju⁶¹.

Gandrīz visām komerciāli tirgojamām degvielām un kurināmajam tas būs viegli nodrošināms, jo to kvalitāti un īpašības jau būs noteikuši tirgus dalībnieki. Turklāt daudzos gadījumos attiecīgās degvielas un kurināmais tiek uzskatītas par "komerciālajām standarta degvielām un kurināmo" vai "valsts standarta degvielām un kurināmo" (→ sīkāku definīciju skatīt 4.2. sadaļā), un tādā gadījumā aprēķina koeficientiem, piemēram, emisijas koeficientam vai NCV, var izmantot valsts noklusējuma vērtības (→ 6.2. sadaļa).

⁶¹ Sk. 5.6.2. sadaļu, kurā ir minēti nosacījumi, saskaņā ar kuriem ETS2 operators var izmantot emisijas koeficientus, kas izteikti kā t CO₂/t degvielas un kurināmā, nevis t CO₂/TJ.

5.5.1 Noklusējuma vērtības

Ja ETS2 operators plāno izmantot aprēķina koeficienta standarta vērtību, šā koeficienta vērtība ir jādokumentē MP. Vienīgais izņēmums ir gadījums, kad noklusējuma vērtība vai tās informācijas avots mainās katru gadu. Principā šis ir gadījums, kad kompetentā iestāde regulāri atjaunina un publicē valsts SEG inventarizācijā izmantotos standarta koeficientus. Šādos gadījumos MP tekstā ir jānorāda atsauce uz vietu (tīmekļa vietni, Oficiālo Vēstnesi utt.), kur šīs vērtības ir publicētas, nevis pati vērtība.

Piemērojamo noklusējuma vērtības veidu nosaka piemērojamā līmeņa definīcija. MZR IIa pielikuma 2.-4. sadaļā ir sniegta šo definīciju vispārējā shēma. Pārskats par līmeņu definīcijām, kas sniegtas IIa pielikumā, ir sniegts 6. tabulā.

6. tabula: *Pārskats par svarīgāko līmeņu definīcijām aprēķina koeficientiem, pamatojoties uz MZR IIa pielikumu. Tiek lietoti šādi saīsinājumi: EF...Emisijas koeficients, UCF...Mērvienību pārrēķina koeficients, NCV.Zemākais sadegšanas siltums, BF...Biomases frakcija. Līmeņu definīcijas ir sīkāk precizētas tālāk tekstā.*

Koeficients	Pakāpe	Līmeņa definīcija
EF ⁶²	1	I tipa noklusējuma vērtības
	2a	II tipa noklusējuma vērtības
	2b	Empīriskās korelācijas (konkrēti akmeņogļu veidi)
	3	Laboratorijas analīzes vai empīriskās korelācijas
UCF (piem., NCV)	1	I tipa noklusējuma vērtības
	2a	II tipa noklusējuma vērtības
	2b	Iepirkuma uzskaites dokumenti (ja piemērojams)
	3	Laboratorijas analīzes
BF	1	I tipa biomasas frakcija
	2	II tipa biomasas frakcija
	3a	Laboratorijas analīzes
	3b	Fosilā un biomasas oglekļa masas bilance

Kā redzams 6. tabulā, zemākajā līmenī parasti piemēro starptautiski piemērojamu standarta vērtību (IPCC standarta koeficientu vai līdzīgu koeficientu, kā norādīts MZR VI pielikumā). Otrajā līmenī tiek izmantots nacionālais koeficients, kas principā ir tāds pats, kāds tiek izmantots nacionālajā SEG inventarizācijā saskaņā ar UNFCCC. Tomēr ir atļauti arī citi standarta vērtību vai aizstājējmetožu veidi, kas tiek uzskatīti par līdzvērtīgiem. Augstākajā līmenī koeficients parasti jānosaka, veicot laboratorijas analīzes.

Līmeņu definīcijas 6. tabulā jāsaprot, izmantojot pilnu tekstu, kā norādīts turpmāk:

⁶² Saskaņā ar MZR II pielikuma 2.1. sadaļu noteiktie pakāpes attiecas uz *provizorisko* emisijas koeficientu, ja biomasas frakciju nosaka jauktai degvielai vai materiālam.

- **I tipa noklusējuma vērtības:** VI pielikumā uzskaitītie standarta koeficienti (t. i., principā IPCC vērtības) vai citas konstantas vērtības saskaņā ar 31. panta 1. punkta (e) apakšpunktu, t. i., analīzes veiktas agrāk, bet joprojām ir spēkā⁶³.
- **II tipa noklusējuma vērtības:** Valstij specifiskie emisijas koeficienti saskaņā ar 31. panta 1. punkta (b), (c) un (d) apakšpunktu, t. i., vērtības, kas izmantotas valsts SEG inventarizācijā⁶⁴, citas vērtības, ko publicējusi KI attiecībā uz sīkāk iedalītiem degvielām un kurināmā veidiem, vai citas literatūras vērtības, par kurām vienojusies kompetentā iestāde⁶⁵. **A kategorijas ETS2 operatoram, komerciālajām standarta degvielām un kurināmajam un degvielām un kurināmajam, kas atbilst līdzvērtīgiem kritērijiem (→ 4.2. sadaļā sniegtas definīcijas), šī būs parastā metode, kas tiks piemērota.**
- **Empīriskās korelācijas:** Tās ir metodes, kuru pamatā ir empīriskas korelācijas konkrētiem akmeņogļu veidiem, kas noteiktas vismaz reizi gadā saskaņā ar laboratorijas analīzēm piemērojamām prasībām (skatīt 5.5.2. punktu). Tomēr, tā kā šīs diezgan sarežģītās analīzes tiek veiktas tikai reizi gadā, šis pakāpe tiek uzskatīts par zemāku līmeni nekā pilnas analīzes.
- **Iepirkuma uzskaites dokumenti:** Vienīgi komerciāli tirgotu degvielu un kurināmā gadījumā (parasti tas tā ir) mērvienību pārrēķina koeficienta vērtību var iegūt no degvielas un kurināmā tirdzniecības partnera iesniegtajiem iepirkuma dokumentiem, ja vien tā ir iegūta, pamatojoties uz pieņemtiem valsts vai starptautiskiem standartiem.
- **Laboratorijas analīzes:** Šajā gadījumā pilnībā piemērojamas 5.5.2. sadaļā apspriestās prasības. Tas ietver arī "noteikto aizstājēju" izmantošanu, ja tā ir piemērojama un ja empīriskās korelācijas nenoteiktība nepārsniedz 1/3 no nenoteiktības vērtības, kas saistīta ar piemērojamo līmeni attiecībā uz nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem.
- **I tipa biomasas frakcija⁶⁶:** Piemēro vienu no šādām metodēm, un tās tiek uzskatītas par līdzvērtīgām:
 - Kompetentās iestādes vai Komisijas publicēto vērtību izmantošana.
 - Vērtību izmantošana saskaņā ar 31. panta 1. punktu, t. i., "I/II tipa noklusējuma vērtība" (sk. iepriekš).
- **II tipa biomasas frakcija⁶⁶:** Izmantot vērtību, kas noteikta saskaņā ar 75.m panta 3. punkta otro daļu, t. i., izmantot kompetentās iestādes apstiprinātu novērtēšanas metodi.

⁶³ MZR 31 panta 1. punkta (e) apakšpunkts: "vērtības, kas balstītas uz iepriekš veiktām analīzēm, ja [ETS2 operators] var kompetentajai iestādei pārliecinoši pierādīt, ka šīs vērtības ir reprezentatīvas attiecībā uz tā paša kurināmā vai materiāla turpmākajām partijām". Tas ir ievērojams vienkāršojums ETS2 operatoriem, kuriem nav jāveic regulāras analīzes, kā aprakstīts 5.5.2. sadaļā. 75.k pants nosaka, ka 31. panta 1. punkts ir vienlīdz piemērojams arī ETS2.

⁶⁴ MZR 31 panta 1. punkta (b) apakšpunkts: "standartkoeficienti, ko dalībvalsts izmanto savā valsts emisiju uzskaitē, kuru iesniedz Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām sekretariātam". 75.k pants nosaka, ka 31. panta 1. punkts ir vienlīdz piemērojams arī ETS2.

⁶⁵ MZR 31 panta 1. punkta (c) apakšpunkts: "literatūrā minētās vērtības, kas saskaņotas ar kompetento iestādi, tostarp kompetentās iestādes publicētie standartkoeficienti, kuri savietojami ar b) apakšpunktā minētajiem koeficientiem, bet kuri reprezentē vairāk dezagregētus kurināmā plūsmu avotus". 75.k pants nosaka, ka 31. panta 1. punkts ir vienlīdz piemērojams arī ETS2.

⁶⁶ Ņemiet vērā, ka šeit nav aplūkots, kā noteikt, vai ir izpildīti attiecīgie ilgtspējas un SEG ietaupījuma kritēriji (ja piemērojami). Īss pārskats ir sniegts 5.6.4. sadaļā. Par biogāzi dabasgāzes tīklos skatīt 5.6.5. sadaļu. Plašāka informācija par biomasas jautājumu risināšanu ES ETS ir sniegta vadlīniju dokumentā Nr. 3 (skatīt 1.3. sadaļu). Jāatzīmē, ka citu līmeņu piemērošana biomasas frakcijai, izņemot 3.b līmeni, būs ierobežota, jo lielākajai daļai (iespējams, visiem) degvielu un kurināmo, uz ko attiecas ETS2, ir jānodrošina atbilstība RED II prasībām. Tāpēc biomasas frakcijas nulles vērtības noteikšana ir iespējama tikai tad, ja var pierādīt atbilstību RED II, kas ir 3.b līmeņa metode.

- **Fosilā un biomasas oglekļa masas bilance**⁶⁷: šajā gadījumā biomasas daļu nosaka, pamatojoties uz noteiktu un izsekojamu ievadītā oglekļa masas bilanci. Tipisks piemērs tam varētu būt RED II prasībām atbilstoša⁶⁸ biodegviela, ko pievieno transporta degvielām un kurināmajam, piemēram, bioetanol, ko pievieno benzīnam, vai gāzveida biomasas degviela, piemēram, bio-LNG, ko pievieno sašķidrīnātai dabasgāzei un sadala kopā ar to. Šādā gadījumā biomasas frakciju var vienkārši noteikt, pamatojoties uz masas bilanci, ko izmanto, lai pierādītu atbilstību RED II kritērijiem, piemēram, katru gadu. Tam jābūt viegli pieejamam un jāatbilst biodegvielas vai biomasas degvielas un kurināmā daudzumiem, par kuriem ziņots saskaņā ar RED II un Degvielas un kurināmā kvalitātes direktīvā⁶⁹ noteikto transporta mērķi. Citu maisījumu un garāku piegādes ķēžu gadījumā var būt nepieciešama biomasas analīze.

5.5.2 Laboratorijas analīzes

Ja MZR ir atsauce uz noteikšanu "saskaņā ar 32.-35. pantu"⁷⁰, tas nozīmē, ka parametrs jānosaka (ķīmiskās) laboratorijas analīzēs. Lai nodrošinātu augstu rezultātu kvalitāti, MZR šādām analīzēm piemēro samērā stingrus noteikumus. Īpaši jāņem vērā šādi aspekti:

- Laboratorijai jāpierāda sava kompetence. To var panākt, izmantojot vienu no šādām pieejām:
 - Akreditācija saskaņā ar EN ISO/IEC 17 025, ja nepieciešamā analīzes metode ietilpst akreditācijas jomā; vai
 - Pierāda, ka ir izpildīti 34. panta 3. punktā minētie kritēriji. To uzskata par samērā līdzvērtīgu EN ISO/IEC 17 025 prasībām. Ņemiet vērā, ka šāda pieeja ir atļauta tikai tad, ja akreditētas laboratorijas izmantošana ir tehniski neiespējama vai saistīta ar nesamērīgām izmaksām (→ 6.4. sadaļa).
- Lai iegūtu *representatīvus* rezultātus, par izšķirošu tiek uzskatīts veids, kādā no analizējamā materiāla vai degvielas un kurināmā tiek ņemti paraugi. Tāpēc ETS2 operatoriem ir jāizstrādā paraugu ņemšanas plāni rakstisku procedūru veidā (→ sk. 6.6. sadaļu) un jāsaņem to apstiprinājums no kompetentās iestādes. Ņemiet vērā, ka tas attiecas arī uz gadījumiem, kad ETS2 operators pats neveic paraugu ņemšanu, bet uzskata to par ārpakalpojumu.
- Analīžu metodēm parasti jāatbilst starptautiskajiem vai valsts standartiem. Priekšroka tiek dota EN standartiem⁷¹.

⁶⁷ 3.b pakāpe: Attiecībā uz degvielām un kurināmo, kas nāk no ražošanas procesa ar noteiktām un izsekojamām ievades plūsmām, ETS2 operators var veikt aplēses, pamatojoties uz fosilā un biomasas oglekļa masas bilanci, kas tiek ievadīts un izvadīts no procesa, piemēram, masas bilances sistēmu saskaņā ar direktīvas (ES) 2018/2001 30. panta 1. punktu.

⁶⁸ Atbilstība attiecīgajiem ilgtspējas un SEG ietaupījuma kritērijiem, kas noteikti Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (pārstrādāta redakcija), ar grozījumiem.

⁶⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/30/EK (2009. gada 23. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 98/70/EK attiecībā uz benzīna, dīzeļdegvielas un gāzeļļas specifikācijām un ievieš mehānismu autotransporta līdzekļos lietojamās degvielas radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas kontrolei un samazināšanai, groza Padomes Direktīvu 1999/32/EK attiecībā tās degvielas specifikācijām, kuru lieto iekšējo ūdensceļu kuģos, un atceļ Direktīvu 93/12/EEK

⁷⁰ 75.k pantā noteikts, ka ETS2 ir vienlīdz piemērojams arī MZR 32.-35. pants.

⁷¹ Attiecībā uz standartu izmantošanu 32. panta 1. punktā ir noteikta šāda hierarhija: "[ETS2 operators] nodrošina, ka visas analīzes, paraugošana, kalibrēšana un validēšana, kas vajadzīga aprēķina koeficientu noteikšanai, tiek veikta ar metodēm, kuru pamatā ir atbilstošie EN standarti.

Nemiet vērā, ka laboratorijas analīzes parasti ir saistītas ar augstākajiem aprēķina koeficientu pakāpēm. Tāpēc šīs diezgan stingrās prasības reti ir piemērojamas mazākiem ETS2 operatoriem. Jo īpaši ETS2 operatori ar zemām emisijām (→ 6.3.2. sadaļa) var izmantot "jebkuru laboratoriju, kas ir tehniski kompetenta un spēj iegūt tehniski derīgus rezultātus, izmantojot attiecīgās analītiskās procedūras, un sniedz pierādījumus par kvalitātes nodrošināšanas pasākumiem, kā minēts 34. panta 3. punktā". Faktiski minimālās prasības būtu, lai laboratorija pierādītu, ka tā ir tehniski kompetenta un "spēj uzticami pārvaldīt savu personālu, procedūras, dokumentus un uzdevumus" un ka tā demonstrē kalibrēšanas un testēšanas rezultātu kvalitātes nodrošināšanas pasākumus⁷²; pierādījumiem par to jābūt pietiekamiem, lai apmierinātu kompetento iestādi un verificētāju. Tomēr ETS2 operatora interesēs ir saņemt no laboratorijas uzticamus rezultātus. Tāpēc ETS2 operatoriem būtu jācenšas ievērot 34. panta prasības augstākajā iespējamajā pakāpē.

Vienkāršots!

Turklāt ir svarīgi atzīmēt, ka MZR IV pielikuma specifiskajās darbībai noteiktajās prasībās ļauj izmantot "nozares labākās prakses vadlīnijas" dažas zemākās pakāpes, kur nav piemērojamas noklusējuma vērtības. Šādos gadījumos, kad, neraugoties uz apstiprinājumu piemērot zemāka līmeņa metodoloģiju, joprojām ir nepieciešama analīze, var nebūt lietderīgi vai neiespējami pilnībā piemērot 32.-35. pantu. Tomēr kompetentajai iestādei par minimālajām prasībām būtu jāuzskata šādas:

- Ja akreditētas laboratorijas izmantošana nav tehniski iespējama vai radītu nesamērīgas izmaksas, ETS2 operators var izmantot jebkuru laboratoriju, kas ir tehniski kompetenta un spēj iegūt tehniski derīgus rezultātus, izmantojot attiecīgās analītiskās procedūras, un sniedz pierādījumus par 34. panta 3. punktā minētajiem kvalitātes nodrošināšanas pasākumiem.
- ETS2 operators iesniedz paraugu ņemšanas plānu saskaņā ar 33. pantu.
- ETS2 operators nosaka analīzes biežumu saskaņā ar 35. pantu.



Sīkāki norādījumi par jautājumiem, kas saistīti ar laboratorijas analīzēm, paraugu ņemšanu, analīžu biežumu, līdzvērtību akreditācijai u. c., ir sniegti vadlīniju dokumentā Nr. 5.

Ja šādu standartu nav, metodes jābalsta uz piemērotiem ISO standartiem vai valsts standartiem. Ja piemērojamu publicētu standartu nav, izmanto piemērotus standartu projektus, nozares paraugprakses vadlīnijas vai citas zinātniski pamatotas metodikas, kas paraugošanā un mērīšanā ierobežo sistēmisko kļūdu rašanos."

⁷² Šādu pasākumu piemēri ir minēti 34. panta 3. punkta (j) apakšpunktā: regulāra dalība kvalifikācijas testēšanas shēmās, analītisko metožu piemērošana sertificētiem standartmateriāliem vai salīdzināšana ar akreditētu laboratoriju.

5.6 Aprēķina koeficienti – īpašās prasības

Papildus 5.5. sadaļā aplūkotajām vispārīgajām pieejām aprēķina koeficientu noteikšanai (noklusējuma vērtības / analīzes) MZR ir izklāstīti daži specifiski noteikumi par katru koeficientu. Tie ir aplūkoti zemāk.

5.6.1 Mērvienību pārrēķina koeficients (UCF)

MZR 3. panta 68. punktā ir izmantota definīcija *"mērvienību pārrēķina koeficients" ir koeficients, ko izmanto, lai mērvienību, kurā ir izteikti patēriņam nodotā kurināmā daudzumi, pārvērstu daudzumos, kas izteikti kā enerģija teradžoulos, masa tonnās vai tilpums normalkubikmetros vai – atbilstošos gadījumos – tā ekvivalents litros, un kas ietver visus attiecīgos faktoros pēc vajadzības, piemēram, blīvumu, zemāko siltumspēju vai – gāzēm – pārrēķinu no augstākās siltumspējas uz zemāko siltumspēju".*

Lai pārrēķinātu nodotās degvielas un kurināmā daudzumu enerģijas saturā (vai lai saskaņotu mērvienības ar saistīto emisijas koeficientu, ja tas nav enerģijas satur), UCF ir svarīgs parametrs, kas jāpaziņo. Pārrēķināšana uz enerģētisko bāzi ir standarta pieeja, kas definēta 75.f pantā un ļauj salīdzināt emisiju ziņojumus ar enerģētikas statistiku un valstu SEG inventarizācijām saskaņā ar UNFCCC.

UCF var ietvert dažādus pārrēķina koeficientus, tostarp šādus:

- Attiecībā uz tonnās vai Nm^3 izteiktiem patēriņam nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem UCF varētu būt vienkārši degvielas un kurināmā zemākais sadegšanas siltums (NCV), kas izteikta kā TJ/t vai $\text{TJ}/1000 \text{ Nm}^3$.
 - ja kompetentā iestāde atļauj degvielu emisijas faktoros izteikt kā $\text{t CO}_2/\text{t}$ degvielas un kurināmā vai $\text{t CO}_2/\text{Nm}^3$ (75.f pants⁷³), UCF būtu vienkārši vienāds ar 1, un NCV (UCF kopumā) var izteikt, pamatojoties uz konservatīvām aplēsēm, nevis izmantojot līmeņus, ja vien noteiktais pakāpe nav sasniedzams bez papildu pūlēm (t. i., ja ir viegli pieejama pakāpēm atbilstoša informācija, piemēram, valsts SEG inventarizācijas vērtības) (75.h panta 3. punkts).
- Nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem, kas jau ir izteikti kā TJ (neto enerģijas saturs), UCF ir vienāds ar 1, jo turpmāka pārrēķināšana nav nepieciešama.
- Ja nodotās degvielas daudzumi ir izteikti bruto GWh (kā tas bieži ir dabasgāzes gadījumā), UCF būs pārrēķina koeficients no bruto GWh uz neto TJ.
- Attiecībā uz nodotajiem daudzumiem, kas izteikti litros (piemēram, šķidrā kurināmā), UCF būtu vai nu blīvums (t litrā), vai tilpuma NCV, atkal atkarībā no attiecīgajām mērvienībām, kurās izteikts emisijas koeficients.
- utt.

Piezīme. 5.5. sadaļā aplūkotā līmeņu koncepcija var nešķīst piemērota visiem iepriekš aplūkotajiem UCF veidiem. Lai gan līmeņu jēdzieni ir skaidri definēti, ja UCF attiecas uz aprēķina koeficientiem, piemēram, NCV vai blīvumu, tie nav uzskatāmi par piemērojamiem, ja UCF vienkārši attiecas uz tīri matemātiskiem pārrēķiniem starp mērvienībām, piemēram, no GWh uz TJ.

⁷³ Kompetentā iestāde to var atļaut, ja emisijas faktora, kas izteikts kā $\text{t CO}_2/\text{TJ}$, izmantošana radītu nesamērīgas izmaksas vai ja ar šo metodi var panākt vismaz līdzcērtīgu precizitāti.

5.6.2 Emisijas koeficients

Šo definīciju piemēro MZR 3. panta 13. punktā: "emisijas faktors" ir siltumnīcefekta gāzes vidējā emisijas intensitāte attiecībā pret avota plūsmas vai kurināmā plūsmas darbības datiem, attiecībā uz sadedzināšanu pieņemot, ka notiek pilnīga oksidācija". Turklāt 3. panta 36. punkts ir svarīgs attiecībā uz materiāliem, kas satur biomasu, un tajā noteikts: "provizoriskais emisijas faktors" ir pieņemtais kopējais emisijas faktors degvielai/kurināmajam vai materiālam, pamatojoties uz tā biomasas frakcijas un fosilās frakcijas oglekļa saturu, pirms to pareizina ar fosilo frakciju, lai iegūtu emisijas faktoru".



Svarīgi: Saskaņā ar MZR IIa pielikuma 2.1. sadaļu MZR noteiktās pakāpes attiecas uz provizorisko emisijas koeficientu, tiek noteikta biomasas frakcija degvielai⁷⁴. Tas nozīmē, ka pakāpes vienmēr ir piemērojamas atsevišķiem parametriem. Provizoriskā emisijas koeficienta ziņošana ir obligāta visām degvielas plūsmām (t. i., arī 100 % biomasas degvielas plūsmām)⁷⁵.

Saskaņā ar definīciju emisijas koeficients (EF) ir uz stehiometriju balstīts koeficients, kas pārrēķina (fosilā) oglekļa saturu (CC) materiālā (fosilā) CO₂ ekvivalentā masā, kas tiek uzskatīts par emitēto.

Vienkāršots!

Attiecībā uz sadegšanas emisijām standarta pieeja emisijas koeficientam ir izteikt to saistībā ar degvielas un kurināmā enerģijas saturu (NCV), nevis tās masu vai tilpumu. Tomēr kompetentā iestāde var atļaut ETS2 operatoram izmantot alternatīvu emisijas koeficientu, kas izteikts kā t CO₂/t degvielas vai t CO₂/Nm³ (75.f pants).

Ja piemērojamā pakāpe paredz, ka emisijas koeficients jānosaka, izmantojot analīzes, jāanalizē oglekļa saturs. Degvielām un kurināmajam jānosaka arī NCV (atkarībā no līmeņa var būt nepieciešama vēl viena tā paša parauga analīze).

Ja degvielas un kurināmā emisijas koeficients, kas izteikts kā t CO₂/TJ, jāaprēķina pēc oglekļa satura, izmanto šādu vienādojumu, kurā f atbilst stehiometriskajam koeficientam 3,664, lai pārvērstu C par CO₂:

$$EF = CC \cdot f / NCV \quad (11)$$

Ja materiāla vai degvielas un kurināmā emisijas koeficients, kas izteikts kā t CO₂/t, jāaprēķina pēc oglekļa satura (CC), izmanto šādu vienādojumu:

$$EF = CC \cdot f \quad (12)$$

⁷⁴ Piemēram, ja gāze/dīzeļdegviela, kas sajaukta ar 6 % RED II prasībām atbilstošu biodegvielu, emitē 74 t CO₂/TJ, provizoriskais emisijas koeficients būs precīzi vienāds ar šo skaitli, kas jānorāda gada emisiju ziņojumā. Gada emisiju ziņojumā verificētās (fosilās) emisijas tiks aprēķinātas, ņemot vērā biomasas frakciju, kā rezultātā emisijas koeficients būtu 74 x (1-0,06) = 69,6 t CO₂/TJ.

⁷⁵ Tas nav liels administratīvais slogs, jo tīras biomasas degvielas un kurināmā plūsmas vienmēr ir de minimis degvielas un kurināmā plūsmas, tāpēc var piemērot zemu līmeni. Vispiemērotāk būs izmantot noklusējuma vērtības sausai biomasai, kas koriģētas atbilstoši mitruma saturam. To var novērtēt vai izmērīt. Vairāk norādījumu ir sniegts vadlīniju dokumentā Nr. 3, kura pielikumā ir arī daži tipiski provizoriski emisijas koeficienti.

5.6.3 Biomasas frakcija

Lai biomasai, ko izmanto sadedzināšanai, varētu piemērot nulles vērtību (t. i., nulles emisijas koeficientu), biomasai jāatbilst ilgtspējības un SEG emisiju ietaupījuma kritērijiem, kas noteikti RED II direktīvā⁷⁶ (MZR 38. panta 5. punkts).

Ievads šajā jautājumā ir sniegts 5.6.4. sadaļā. Ir atsevišķs vadlīniju dokuments⁷⁷, kurā sīki izskaidroti ar biomasu saistīti temati.



5.6.4 RED II kritēriju piemērojamība

Lielākajā daļā gadījumu, kad MZR ir minēta "biomasa", ir pievienots, ka "piemēro 38. panta 5. punktu"⁷⁸, izmantojot atsauci 75.m panta 1. punktā. Minētajā pantā⁷⁹ ir izskaidrota saikne starp MZR prasībām un RED II, un jo īpaši tas, kā jāpiemēro RED II ilgtspējības un SEG emisiju samazināšanas kritēriji, lai biomasas emisijas varētu novērtēt ar 0. Vērts pieminēt šādus punktus:

- Tā kā RED II attiecas uz atjaunīgo *enerģiju*, RED II kritēriji attiecas tikai uz biomasas enerģijas izmantošanu ES ETS. Lūdzu, ņemiet vērā, ka atšķirībā no ETS1, kur ir svarīga arī ar enerģiju nesaistīta biomasas izmantošana, ETS2 visa biomasas izmantošana ir paredzēta enerģijas izmantošanai, tāpēc vienmēr tiek piemēroti RED II kritēriji.
- Nav piemērojami visi RED II 29. pantā minētie kritēriji. Jo īpaši:
 - Tiek piemēroti RED II 29. panta 2.-7. punktā minētie "ar zemi saistītie" ilgtspējas kritēriji;
 - Piemēro SEG emisiju samazināšanas kritērijus, kas minēti RED II 29. panta 10. punktā;

⁷⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvā (ES) 2018/2001 (2018. gada 11. decembris) par no atjaunojamajiem energoresursiem iegūtas enerģijas izmantošanas veicināšanu (pārstrādāta redakcija), ar grozījumiem.

⁷⁷ Vadlīniju dokuments Nr. 3. Skatīt 1.3. sadaļu atsaucei.

⁷⁸ Izņēmums ir 75.d panta 2. punkts par nepamatotām izmaksām. Šajā kontekstā 38. panta 5. punkts ir piemērojams tikai "ar nosacījumu, ka attiecīgā informācija ... ir pieejama [ETS2 operatoram]". Šis nosacījums ir būtisks, jo brīdī, kad tiek noteiktas nesamērīgās izmaksas, bieži vien vēl nav skaidrs, vai biomasa, ko paredzēts izmantot, atbilst 38. panta 5. punkta prasībām.

⁷⁹ MZR 38. panta 5. punkts:

"Ja ir atsauce uz šo punktu, sadedzinātās biodegvielas, bioloģiskie šķidrie kurināmie un biomasas kurināmie/degvielas atbilst ilgtspējas un siltumnīcefekta gāzu emisiju aiztaupījuma kritērijiem, kas noteikti Direktīvas (ES) 2018/2001 29. panta 2.–7. un 10. punktā.

Tomēr biodegvielām, bioloģiskajiem šķidrājiem kurināmajiem un biomasas kurināmajiem/degvielām, ko ražo no atkritumiem un atlikumiem, kuri nav lauksaimniecības, akvakultūras, zvejniecības un mežsaimniecības atlikumi, ir jāatbilst tikai Direktīvas (ES) 2018/2001 29. panta 10. punktā noteiktajiem kritērijiem. Šo daļu piemēro arī atkritumiem un atlikumiem, ko vispirms pārstrādā produktā, kuru pēc tam pārstrādā biodegvielās, bioloģiskajos šķidrājos kurināmajos un biomasas kurināmajos/degvielās.

Uz elektroenerģiju un siltumapgādei un aukstumapgādei izmantojamo enerģiju, kas ražota no cietajiem sadzīves atkritumiem, Direktīvas (ES) 2018/2001 29. panta 10. punktā noteiktie kritēriji neattiecas.

Kritērijus, kas noteikti Direktīvas (ES) 2018/2001 29. panta 2.–7. un 10. punktā, piemēro neatkarīgi no biomasas ģeogrāfiskās izcelsmes.

Direktīvas (ES) 2018/2001 29. panta 10. punktu piemēro iekārtai, kas definēta Direktīvas 2003/87/EK 3. panta e) punktā.

Atbilstību kritērijiem, kas noteikti Direktīvas (ES) 2018/2001 29. panta 2.–7. un 10. punktā, novērtē saskaņā ar minētās direktīvas 30. pantu un 31. panta 1. punktu.

Ja sadedzinātā biomasa šim punktam neatbilst, tās oglekļa saturu uzskata par fosilo oglekli."

Saskaņā ar 75.m panta 1. punktu 38. pants ir vienlīdz piemērojams arī ETS2.

- Papildu efektivitātes kritēriji elektroenerģijas ražošanai (RED II 29. panta 11. punkts) *netiek piemēroti*;
- Daži RED II 29. panta 1. punkta noteikumi ir pārņemti MZR, lai izskaidrotu to piemērojamību. Turklāt RED II kritērijus piemēro neatkarīgi no biomasas ģeogrāfiskās izcelsmes.
- Vissvarīgākās degvielas un kurināmais ETS2 ir biodegvielas, kas sajauktas ar fosilo benzīnu un dīzeļdegvielu transporta nozarē, un biogāze (→ 5.6.5. sadaļa). Attiecībā uz biodegvielām atbilstības pierādīšana RED II jau būtu jānodrošina saskaņā ar attiecīgajiem ziņošanas pienākumiem, kas noteikti Degvielas un kurināmā kvalitātes direktīvā⁸⁰ un RED, un tādējādi pierādījumi par ilgtspējības un SEG samazināšanas kritērijiem ir viegli pieejami.

Turklāt 75.m panta 2. punkts saista RED II kritēriju piemērojamību ar RED II 29. panta 1. punkta ceturtajā apakšpunktā minētajām robežvērtībām. Tajā teikts, ka RED II vajadzībām jāpiemēro tikai RED II kritēriji:

- cietajam kurināmajam, kas ražots no biomasas, piemēram, malkai, tikai tad, ja to sadedzina iekārtās, kuru jauda pārsniedz 20 MW (pārskatītajā RED II šī robežvērtība samazināta līdz 7,5 MW). Tomēr, kā minēts 2.2. sadaļā, cietā biomasā nav viena no degvielām un kurināmā, uz kurām attiecas ETS2, tāpēc RED II kritēriji pašlaik nav piemērojami.
- gāzveida biomasas degvielām tikai tad, ja tās sadedzina iekārtās, pārsniedzot 2 MW (→ 5.6.5. sadaļa).

Ja nepieciešama sīkāka informācija, lūdzu, skatiet norādījumu dokumentu Nr. 3:, ko var lejupielādēt no CLIMA ĢD MZVA tīmekļa vietnes⁸¹.

5.6.5 Īpaši noteikumi attiecībā uz biogāzi

ETS2 operatori var izmantot īpašu pieeju biogāzes uzskaitēi saskaņā ar 39. panta 4. punktu⁸². Ja biogāze tiek ievadīta dabasgāzes tīklos un to iepērk ETS2 operators, ETS2 operators var ziņot par iepirkto biogāzes daudzumu. To veic, nosakot un piešķirot biomasas frakciju kopējam gāzes daudzumam (dabasgāze plus biogāze), pamatojoties uz biogāzes enerģijas satura frakciju kopējā gāzes patēriņā. Lai gan MZR tas nav skaidri minēts, šķiet lietderīgi, ka šāda pieeja būtu jāuzskata par līdzvērtīgu 2. līmenim (tāpat kā citas aplēšu metodoloģijas).

Šādas pieejas priekšnoteikumi ir šādi:

- Izmantotās biogāzes daudzumu nosaka pēc iepirkumu uzskaites;
- ETS2 operators pierāda KI, ka tas pats biogāzes daudzums netiek uzskaitīts divreiz. To jo īpaši var izdarīt, izmantojot "biogāzes reģistra" sistēmu vai līdzīgu datubāzi, kas arī nodrošina, ka citiem biogāzes lietotājiem netiek atklāta izcelsmes garantija.

⁸⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2009/30/EK (2009. gada 23. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 98/70/EK attiecībā uz benzīna, dīzeļdegvielas un gāzeļļas specifikācijām un ievieš mehānismu autotransporta līdzekļos lietojamās degvielas radītās siltumnīcefekta gāzu emisijas kontrolei un samazināšanai, groza Padomes Direktīvu 1999/32/EK attiecībā tās degvielas specifikācijām, kuru lieto iekšējo ūdensceļu kuģos, un atceļ Direktīvu 93/12/EEK.

⁸¹ https://climate.ec.europa.eu/system/files/2022-10/gd3_biomass_issues_en.pdf

⁸² Saskaņā ar 75.m panta 1. punktu 39. pants, izņemot 2. un 2.a punktu, ir piemērojams ETS2.

Tas nozīmē, ka izcelsmes garantijai (ja tā vispār ir pieejama) jābūt cieši saistītai ar noteikto biogāzes fizisko daudzumu, un to nedrīkst nodot ("izpaust") citam gāzes patērētājam.

- Tiek ievēroti RED II noteiktie ilgtspējības un SEG emisiju samazināšanas kritēriji.
- Turklāt, kā minēts iepriekšējā 5.6.4. sadaļā, saskaņā ar 75.m panta 2. punktu RED II kritērijus piemēro tikai tad, ja biogāze tiek sadedzināta iekārtās, pārsniedzot 2 MW. Turpretī tas nozīmē, ka RED II kritērijus nepiemēro, ja ETS2 operators var pierādīt, ka galapatērētāja sadedzināšanas iekārtas ir mazākas par 2 MW (šim nolūkam var izmantot 5.4.2. sadaļā aprakstītās metodes). Tomēr, lai izvairītos no administratīvā sloga gadījumos, kad nav zināma galapatērētāju jauda (piemēram, ja tā jau nav izmantota darbības jomas koeficienta noteikšanai → 5.4.2. sadaļa), vienlaikus neievērojot pieņēmumu, kas neatbilst attiecīgajai RED II robežvērtībai, ETS2 operators var pieņemt, ka kritērijs ir piemērojams apkopotā patērētāja līmenī. Tas nozīmētu, ka jāsummē visu ETS2 operatora patērētāju jauda, kas ir vienāda ar to kopējo piegādes jaudu, un tā jāsalīdzina ar 2 MW robežvērtību, lai noteiktu, vai ir piemērojami RED II kritēriji.⁸³ Ņemiet vērā, ka novērtējums attiecībā uz šo robežvērtību var būt būtisks tikai ierobežotā skaitā gadījumu. Tas ir tāpēc, ka biogāzi vai nu tieši izmanto viens vai vismaz ļoti neliels skaits patērētāju, vai arī tā tiek ievadīta dabasgāzes tīklā. Pēdējā gadījumā biogāzes ražotājam, kas ievada biogāzi tīklā, var pat nebūt nekādu pienākumu sniegt pārskatus saskaņā ar ETS2 (sk. 8.2. sadaļu).

Papildu norādījumi par šo kritēriju piemērošanu ir sniegti vadlīniju dokumentā Nr. 3 ("Biomāsas jautājumi ES ETS").

⁸³ Piemēram, ja tipiskā gāzes katlu jauda privātās māsaimniecībās ir vidēji 20 kW, tas nozīmē, ka būtu jāpieslēdz vismaz 100 patērētāju, lai pārsniegtu 2 MW robežvērtību.

6 MONITORINGA PLĀNS

6.1 Monitoringa plāna izstrāde

Šajā nodaļā ir aprakstīts, kā ETS2 operators var izstrādāt monitoringa plānu (MP). Izstrādājot MP, ETS2 operatoriem jāievēro daži pamatprincipi:

- Detalizēti pārzinot situāciju, ETS2 operatoram būtu pēc iespējas vienkāršāk jāizstrādā monitoringa metodoloģija. To panāk, cenšoties izmantot visuzticamākos datu avotus, izturīgus mērinstrumentus, īsas datu plūsmas un efektīvas kontroles procedūras. Noteikti būs daudz sinerģiju ar esošajām ziņošanas prasībām saskaņā ar ETD/ED režīmu, ja piemērojams.
- ETS2 operatoriem būtu jāiztēlojas savs ikgadējais emisiju ziņojums no verificētāja puses. Ko verificētājs varētu jautāt par to, kā dati ir apkopoti? Kā nodrošināt datu plūsmas pārredzamību? Kādi kontroles mehānismi novērš kļūdas, nepatiesus apgalvojumus, nepilnības?
- Monitoringa plāni zināmā mērā jāuzskata par dzīviem dokumentiem. Lai līdz minimumam samazinātu administratīvo slogu, ETS2 operatoriem vajadzētu būt uzmanīgiem attiecībā pret to, kuri elementi ir noteikti pašā MP un kurus var iekļaut rakstiskās procedūrās, kas papildina MP.

Vienkāršots!

Piezīme: ETS2 operatoriem ar zemām emisijām un dažiem citiem "vienkāršiem" operatoriem šī nodaļa ir tikai daļēji svarīga. Ieteicams vispirms iepazīties ar šā dokumenta 7. nodaļu.



Par noderīgu varētu uzskatīt šādu pakāpenisku pieeju:

1. Noteikt ETS2 operatora robežas, ņemot vērā 2. nodaļā aprakstītos nosacījumus.
2. Noteikt ETS2 operatora kategoriju (→ sk. 6.3.1. sadaļu), pamatojoties uz aplēsēm par ikgadējām SEG emisijām.
3. Uzskaitiet visas degvielas un kurināmā plūsmas (→ definīcijas skatīt 4.2. sadaļā) un klasificējiet tās nozīmīgās un de minimis plūsmās.
4. Nosakiet līmeņu prasības, pamatojoties uz ETS2 operatora kategoriju un degvielas un kurināmā plūsmas klasifikāciju (sk. 6.2. sadaļu).
5. Uzskaitiet un novērtējiet iespējamus datu avotus:
 - a. Dati par patēriņam nodotās degvielas un kurināmā plūsmu aktivitāti (detalizētas prasības skatīt 5.3. sadaļā):
 - i. Kā var noteikt degvielas un kurināmā vai materiāla daudzumu?
 - Vai mērīšanas metodes ir tādas pašas kā tās, ko izmanto saskaņā ar ETD/ED režīmu un uz kurām attiecas valsts likumīgā metroloģiskā kontrole? Ja tas tā ir, tad šīs mērījumu metodes var izmantot arī ETS2 vajadzībām, un jūs varat pāriet tieši uz (b) punktu, lai noteiktu "darbības jomas koeficientu".
 - Vai pastāv nepārtrauktas mērīšanas instrumenti, piemēram, plūsmas mērītāji, svēršanas lentes u. c., kas sniedz tiešus rezultātus par uzglabāšanai ievestā vai izvestā materiāla daudzumu laika gaitā?

- Vai arī degvielas un kurināmā vai materiālu daudzumam ir jābalstās uz pārdotajām partijām?
Kā šajā gadījumā var noteikt daudzumu krājumos vai tvertnēs gada beigās?
- ii. Vai ir pieejami ETS2 operatoram piederoši / tā kontrolēti mērinstrumenti?
- Ja ir: Kāda ir to nenoteiktības pakāpe? Vai tos ir grūti kalibrēt? Vai tie ir pakļauti valsts likumīgajai metroloģiskajai kontrolei⁸⁴?
 - Ja nav: Vai var izmantot mērinstrumentus, kurus kontrolē tirdzniecības partneris? (Tas bieži attiecas uz gāzes skaitītājiem un daudzos gadījumos, kad daudzumi tiek noteikti, pamatojoties uz rēķiniem.)
- iii. Novērtēt ar šiem instrumentiem saistīto nenoteiktību un noteikt ar tiem saistīto sasniedzamo līmeni. Piezīme. Nenoteiktības novērtēšanai ir piemērojami vairāki vienkāršojumi, jo īpaši, ja mērinstruments ir pakļauts valsts likumīgajai metroloģiskajai kontrolei.
- b. Darbības jomas koeficients
- i. Visiem ETS2 operatoriem un degvielas un kurināmā plūsmām sākotnēji jāpiemēro augstākā pakāpe – 3. pakāpe, ja vien dalībvalstis nepieprasa izmantot īpašu metodi. Vai tādēļ galapatērētāju nozares var identificēt, pamatojoties uz degvielas un kurināmā (plūsmu) fizikālo vai ķīmisko atšķirību? Vai ir piemērojama Euromarker direktīva? Vai var izveidot līgumisku saikni ar ETS1 operatoriem, kuriem piegādā degvielu un kurināmo?
- ii. Ja neviena no iepriekš minētajām metodēm nav piemērojama vai var pierādīt, ka tās radīs nesamērīgas izmaksas, vai ar citām metodēm var iegūt precīzākus rezultātus (pierādīt, pamatojoties uz vienkāršotu nenoteiktības novērtējumu)?
- iii. Vai ii. punktā minētajos gadījumos ir valsts marķieri? Ja pastāv tiešas līgumattiecības ar galapatērētājiem, mēģiniet izveidot "pārraudzības ķēdi", piemēram, izmantojot katra patērētāja pašdeklarāciju, vai mēģiniet izveidot "netiešas metodes", lai noteiktu korelāciju starp galapatērētāju nozarēm un, piemēram, gada patēriņa līmeni vai jaudu, dienas/sezonas patēriņa modeļiem. Ja nepastāv tiešas līgumattiecības, mēģiniet iesaistīt starpniekus, kas nodod informāciju no galapatērētājiem atpakaļ jums.
- iv. Ja nekas no iepriekš minētā nav iespējams, neradot nesamērīgas izmaksas, piemēro 1. līmeni: noklusējuma vērtība ir 1, ja vien nav iespējams pierādīt, ka noklusējuma vērtība, kas ir mazāka par 1, nodrošina precīzākus rezultātus.
- c. Aprēķina koeficienti (emisijas koeficients, mērvienību pārrēķina koeficients vai biomasas frakcija): Atkarībā no nepieciešamajām pakāpēm (kurus nosaka, pamatojoties uz ETS2 operatora kategoriju un degvielas un kurināmā plūsmas klasifikāciju, kā aprakstīts 6.3. sadaļā):

⁸⁴ Uz dažiem mērinstrumentiem, ko izmanto komercdarījumos, attiecas valsts likumīga metroloģiskā kontrole. Šādiem instrumentiem saskaņā ar MZR piemēro īpašas prasības (vienkāršotas pieejas). Sīkāku informāciju skatīt norādījumu dokumentā Nr. 4 (atsaucei skat. 1.3. sadaļu).

- i. Vai ir piemērojamas noklusējuma vērtības? Ja ir, vai ir pieejamas vērtības? (MZR VI pielikums, kompetentās iestādes publikācijas, valsts uzskaites vērtības)?
- ii. Ja jāpiemēro augstākās pakāpes vai ja nav piemērojamas noklusējuma vērtības, ir jāveic ķīmiskās analīzes, lai noteiktu trūkstošos aprēķina koeficientus. Šādā gadījumā ETS2 operatoram:
 - Jāizlemj, kuru laboratoriju izmantot. Ja nav pieejama akreditēta laboratorija⁸⁵ vai tās izmantošana rada nesamērīgas izmaksas, jā sagatavo pierādījumi par izvēlētas laboratorijas līdzvērtību akreditācijai saskaņā ar EN ISO 17025 (sk. 5.5.2. sadaļu);
 - Jāizvēlas piemērota analīzes metode (un piemērojamais standarts);
 - Jāizstrādā paraugu ņemšanas plāns (skatīt vadlīniju dokumentu Nr. 5: (atsauci skat. 1.3. sadaļā)).
6. Vai var izpildīt visus prasītos līmeņus? Ja nē, vai var izpildīt zemāku līmeni, ja tas ir atļauts saskaņā ar noteikumiem par tehniskajām iespējām un nepamatotām izmaksām (→ 6.4. sadaļa)?
7. Nākamajā posmā ETS2 operatoram jādefinē visas datu plūsmas no gala līdz galam (kas un no kurienes ņem kādus datus, ko dara ar datiem, kam nodod rezultātus utt.), sākot no mērinstrumentiem vai rēķiniem un beidzot ar galīgo gada pārskatu. Būs noderīga plūsmas diagrammas izveide. Sīkāka informācija par datu plūsmas darbībām ir sniegta 6.7. sadaļā.
8. Izmantojot šo pārskatu par datu avotiem un datu plūsmām, ETS2 operators var veikt grāmatvedības procesa riska analīzi, lai noteiktu iespējamus trūkumus (sk. 6.7. sadaļu). Tādējādi tas noteiks, kur sistēmā visvieglāk var rasties kļūdas.
9. Izmantojot riska analīzi, ETS2 operatoram vajadzētu:
 - a. Novērtēt, kādus mērinstrumentus un datu avotus izmantot darbības datu iegūšanai (sk. iepriekš 5.a punktu). Ja ir vairākas iespējas, jāizmanto tā, kurai ir viszemākā nenoteiktība un viszemākais risks;
 - b. Visos pārējos gadījumos, kad nepieciešams lēmums⁸⁶, pieņemt lēmumu, pamatojoties uz viszemāko saistīto risku; un
 - c. Noteikt kontroles pasākumus identificēto risku mazināšanai (sk. 6.7. sadaļu).
10. Iespējams, ka dažus no 5.-9. posma soļiem būs nepieciešams atkārtot, pirms beidzot sarakstīt MP un ar to saistītās procedūras. Jo īpaši riska analīze būs jāatjaunina pēc tam, kad būs definētas kontroles darbības.
11. Pēc tam ETS2 operators uzraksta MP (izmantojot Komisijas sniegtās veidnes, līdzvērtīgu dalībvalsts veidni vai īpaši šim nolūkam paredzētu

⁸⁵ "Akreditēta laboratorija" šeit tiek lietots kā saīsinājums no "laboratorija, kas ir akreditēta saskaņā ar EN ISO/IEC 17025 attiecībā uz nepieciešamo analītisko metodi".

⁸⁶ Piemēram, ja datus varētu apstrādāt vairākas nodaļas, izvēlieties piemērotāko ar vismazāko kļūdu iespēju skaitu.

IT sistēmu, ko nodrošina Komisija vai dalībvalsts), un nepieciešamos apliecināšos dokumentus (12. panta 1. punkts):

- a. Riska novērtējuma rezultāts (→ 6.7. sadaļa), kas apliecina, ka noteiktā kontroles sistēma pienācīgi mazina identificētos riskus (netiek prasīts operatoriem ar zemu emisiju līmeni → 7. nodaļa);
- b. Var būt nepieciešams pievienot citus dokumentus (piemēram, ETS2 operatora aprakstu un diagrammu, datu plūsmas diagrammu u. c.);
- c. Ir jāizstrādā rakstiskas procedūras, uz kurām atsaucas MP, bet tās nav jāpievieno MP, iesniedzot to KI⁸⁷ (sk. 6.6. sadaļu par procedūrām).

ETS2 operatoram jāpārlicinās, ka visas MP, saistīto dokumentu un procedūru versijas ir skaidri un unikāli identificējamās un ka visi iesaistītie darbinieki vienmēr izmanto jaunākās versijas. Jau no paša sākuma ir ieteicams izmantot labu dokumentu pārvaldības sistēmu.

⁸⁷ lai gan apstiprināšanas procesa ietvaros KI var lūgt iepazīties ar procedūru kopijām

6.2 Pareizā līmeņa izvēle

Minimālo nepieciešamo līmeņu noteikšanas sistēma ir izklāstīta 75.h pantā (nodotās degvielas un kurināmā daudzumi un aprēķina koeficienti) un 75.i pantā (darbības jomas koeficients). **Visaptverošais noteikums ir tāds, ka ETS2 operatoram jāpiemēro augstākā pakāpe, kas noteikta katram parametram.** B kategorijas ETS2 operatoru nozīmīgajām degvielas un kurināmā plūsmām tas ir obligāti. Attiecībā uz citām degvielas un kurināmā plūsmām un mazākiem operatoriem šāds noteikumu kopums nosaka **izņēmumus no noteikuma**:

1. A kategorijas ETS2 operatoriem noteikto augstāko līmeņu vietā ir jāpiemēro vismaz pakāpes, kas MZR V pielikumā noteikti nozīmīgajām degvielas un kurināmā plūsmām.
2. Neatkarīgi no ETS2 operatora kategorijas komerciālajai standarta degvielai un kurināmajam⁸⁸ vai degvielai un kurināmajam, kas atbilst līdzvērtīgiem kritērijiem, ir piemērojami tie paši V pielikumā noteiktie aprēķina koeficientu pakāpes (→ 4.2. sadaļa).
3. Ja ETS2 operators kompetentajai iestādei pierāda, ka iepriekšējos punktos prasīto līmeņu piemērošana rada nepamatotas izmaksas (→ 6.4. sadaļa) vai nav tehniski iespējama (→ 6.4. sadaļa), ETS2 operators nozīmīgajām degvielas un kurināmā plūsmām var piemērot līmeni, kas ir līdz divām pakāpēm zemāks. 1. pakāpe vienmēr ir zemākā iespējamā pakāpe.

No ETS2 operatoriem tiek arī sagaidīts, lai tie piemērotu līmeņus, kas ir vienādi vai augstāki par 1. līmeni, **de minimis degvielas un kurināmā plūsmām**, ja to var panākt "bez papildu pūlēm" (t. i., bez ievērojamām izmaksām). Attiecībā uz nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem tas nozīmē, ka nodotās degvielas un kurināmā daudzumus nosaka, pamatojoties uz rēķiniem vai pirkumu uzskaites dokumentiem, ja vien nav iespējams sasniegt noteiktu līmeni bez papildu pūlēm. ETS2 operatoram šī metode jāapraksta MP tekstā.

Ja KI ir atļāvusi izmantot emisijas koeficientus, kas izteikti kā t CO₂ uz tonnu (vai Nm³), nevis t CO₂/TJ, NCV var noteikt, izmantojot konservatīvus aprēķinus, nevis līmeņus. Tomēr jāpiemēro augstākā pakāpe, kas neprasa papildu pūles. Pilna līmeņu izvēles prasību sistēma ir apkopota 7. tabulā.



Svarīga piezīme: MP vienmēr ir jāatspoguļo faktiski piemērotā pakāpe, nevis minimālais nepieciešamais. Vispārējais princips ir arī tāds, ka ETS2 operatoriem jācenšas uzlabot savas monitoringa sistēmas, kad vien iespējams.

⁸⁷ 3. panta 32. punkts nosaka: "komerciālā standartdegviela" ir starptautiski standartizēta komerciālā degviela, kuras faktiskā siltumspēja no tās tipiskajām vērtībām atšķiras ne vairāk kā par 1 % ar 95 % ticamības intervālu, tostarp gāzeļļa, vieglā degviela, benzīns, lampu eļļa, petroleja, etāns, propāns, butāns, reaktīvo dzinēju petroleja (Jet A1 vai Jet A), reaktīvo dzinēju benzīns (Jet B) un aviācijas benzīns (AvGas).

Komerčiālās standarta degvielas un kurināmais tiek uzskatītas par tādām, kuru monitorings ir viegli veicams.

7. tabula: Līmeņa prasību kopsavilkums. Ņemiet vērā, ka šis ir tikai īss pārskats. Sīkāka informācija ir atrodama šīs sadaļas pilnajā tekstā.

ETS2 operatora kategorija	Degvielas un kurināmā plūsmas kategorija	Nepieciešamā pakāpe (darbības jomas koeficients)	Nepieciešamā minimālā pakāpe (nodotās degvielas un kurināmā daudzumi un aprēķina koeficienti)	Aprēķina koeficienti komerciālai standarta degvielai un kurināmajam vai degvielai un kurināmajam, kas atbilst līdzvērtīgiem kritērijiem (75.k panta 2. punkts)
Kat. B (> 50 kt)	Nozīmīga	augstākā līmeņa vai dalībvalsts prasība	augstākais pakāpe	2.a/2.b pakāpe (V pielikums)
	de-minimis		konservatīvas aplēses, ja vien pakāpe nav sasniedzams bez papildu pūlēm	
Kat. A (≤ 50 kt)	Nozīmīga		pakāpe V pielikumā (EF: 2a/2b)	
	de-minimis		konservatīvas aplēses, ja vien pakāpe nav sasniedzams bez papildu pūlēm	
Operators ar zemām emisijām (< 1 000 t)	Nozīmīga		1. pakāpe	
	de-minimis		konservatīvas aplēses, ja vien pakāpe nav sasniedzams bez papildu pūlēm	
Iemesli atkāpei no prasītajām pakāpēm		tehniskā neiespējamība (vai nepieejamība), nepamatotas izmaksas vai vienkāršots nenoteiktības novērtējums ⁸⁹	tehniskā neiespējamība vai nepamatotas izmaksas	

⁸⁹ Papildu iespējamie izņēmumi attiecas uz pārejas periodu no 2024. līdz 2026. gadam, ja tiek piemērota noklusējuma vērtība, kas ir mazāka par 1, kā aprakstīts 5.4.2. sadaļā.

6.3 ETS2 operatoru un degvielas un kurināmā plūsmu iedalījums kategorijās



ES ETS2 sistēmas pamatfilozofija ir tāda, ka visprecīzāk būtu jāveic lielāko emisiju avotu monitoringa, savukārt mazākiem emisiju avotiem var piemērot mazāk vērīgas metodes. Izmantojot šo metodi, tiek ņemta vērā izmaksu efektivitāte un novērsts nepamatots finansiālais un administratīvais slogs, ja ieguvums no lielākām pūlēm būtu tikai niecīgs.



Lūdzu, ņemiet vērā, ka šajā sadaļā jau ir ņemtas vērā ierosinātās izmaiņas MZR 75.e un 75.n pantā. Tie attiecas uz ETS2 operatoru iedalījumu kategorijās (6.3.1., 6.3.2. un 7. sadaļa) un degvielas un kurināmā plūsmu iedalījumu kategorijās (6.3.3. sadaļa), nosakot, ka "attiecināmās emisiju robežvērtības iedalīšanai kategorijās" jāsaprot kā emisijas pirms darbības jomas koeficienta piemērošanas.

6.3.1 ETS2 operatoru kategorijas

Lai noteiktu vajadzīgo "vērienīguma līmeni", t. i., vajadzīgos līmeņus monitoringam (stākā informācija ir sniegta 6.2. sadaļā), ETS2 operatoram jāklasificē ETS2 operators atbilstoši tā vidējām ikgadējām emisijām (75.e panta 2. punkts):

- A kategorija: Ikgadējās vidējās emisijas ir vienādas vai mazākas par 50 000 tonnām CO_{2(e)};
- B kategorija: Ikgadējās vidējās emisijas ir lielākas par 50 000 tonnām CO_{2(e)}.

"Ikgadējās vidējās emisijas" šeit nozīmē ikgadējās vidējās *verificētās* emisijas iepriekšējā tirdzniecības periodā no 2031. gada un turpmāk. Attiecībā uz ikgadējiem ziņojumiem emisijas no ilgtspējīgas⁹⁰ biomasas netiek iekļautas (t. i., nulles rādītājs). Tomēr, tā kā verificētās emisijas vēl nav pieejamas (tikai no 2026. gada), ETS2 operators pirmajam MP izmanto konservatīvu aplēsi.

Ja šīs vidējās ikgadējās verificētās emisijas nav pieejamas vai vairs nav reprezentatīvas, attiecībā uz prognozētajām emisijām nākamajiem pieciem gadiem jāpiemēro ikgadējo vidējo emisiju konservatīvs novērtējums. No 2027. līdz 2030. gadam gada ikgadējās vidējās emisijas aprēķina, pamatojoties uz vidējām verificētajām ikgadējām emisijām 2 gados pirms ziņošanas perioda.

Vienkāršots!

MZR pieļauj, ka operatoram, kas pārsniedz kādu no minētajām robežvērtībām tikai vienu reizi sešu gadu laikā, nav jāmaina tā iedalījums kategorijās. Piemēram, A kategorijas operatoram, kas tikai vienā gadā emitē 51 000 t CO₂, nav jāmaina kategorija, ja ETS2 operators pierāda KI, ka tā emisijas piecos iepriekšējos gados bija mazākas par 50 000 t CO₂ un turpmākajos ziņošanas periodos netiks pārsniegtas. Svarīgākais ir tas, ka piemērojamās minimālās pakāpes nemainās šā viena gada dēļ, kad emisijas bija lielākas, un ETS2 operatoram nav jāiesniedz apstiprināšanai atjaunināts MP.

⁹⁰ Tas nozīmē, ka biomasai, ja tā tiek izmantota sadedzināšanai, ir jāatbilst RED II noteiktajiem ilgtspējas un SEG emisiju samazināšanas kritērijiem, lai tai tiktu piemērotas "nulles emisijas". Stākāku informāciju par biomasu skatīt 5.6.4. sadaļā.

6.3.2 ETS2 operators ar zemām emisijām

ETS2 operatori, kas vidēji gadā emitē mazāk nekā 1 000 t CO_{2(e)}, var klasificēt kā "ETS2 operatorus ar zemām emisijām" saskaņā ar MZR 75.n pantu. Tām ir piemērojami īpaši MZV sistēmas vienkāršojumi, lai samazinātu administratīvās izmaksas (sk. 7. sadaļu).

Tāpat kā citām ETS2 operatoru kategorijām ikgadējās vidējās emisijas, sākot no 2031. gada, ir jānosaka kā iepriekšējā tirdzniecības perioda vidējās ikgadējās *verificētās* emisijas, izslēdzot CO₂, kas rodas no ilgtspējīgas⁹⁰ biomasas. No 2027. līdz 2030. gadam ikgadējās vidējās gada emisijas aprēķina, pamatojoties uz vidējām verificētajām gada emisijām 2 gados pirms ziņošanas perioda.

Ja šīs vidējās emisijas nav pieejamas, izmanto konservatīvu aplēsi attiecībā uz prognozētajām emisijām nākamajiem pieciem gadiem.

Īpaša situācija rodas tad, ja ETS2 operatora emisijas pārsniedz 1 000 t CO₂ robežvērtību gadā. Tādā gadījumā ir jāpārskata MP un jāiesniedz jauns MP, kuram vairs nevar piemērot vienkāršojumus. Tomēr 75.n panta 6. punkta trešās daļas formulējums pieļauj, ka ETS2 operators var turpināt darboties kā operators ar zemām emisijām, ja tas var pierādīt kompetentajai iestādei, ka 1 000 t CO₂ gadā robežvērtība nav pārsniegta iepriekšējos piecos gados un netiks pārsniegta atkārtoti. Tādējādi augstas emisijas vienā gadā no sešiem gadiem var būt pieļaujamas, bet, ja kādā no nākamajiem pieciem gadiem robežvērtība atkal tiek pārsniegta, šis izņēmums vairs nebūs piemērojams.

6.3.3 Degvielas un kurināmā plūsmu identificēšana un iedalīšana kategorijās

Degvielas un kurināmā plūsmu identifikācija ietver šādus divus posmus:

- Patēriņam nodotās degvielas un kurināmā sadalīšanu degvielas un kurināmā plūsmās;
- Šo degvielas un kurināmā plūsmu iedalījumu kategorijās.

Sadalīšana degvielas un kurināmā plūsmās

Sadalījumā pa degvielas un kurināmā plūsmām jāņem vērā šādi aspekti:

- degvielas un kurināmā plūsmas var būt tikai degvielas un kurināmais, uz kurām attiecas ES ETS direktīvas 3. panta (af) punkts, kurā ir runa par degvielām un kurināmo, uz kurām attiecas ETD 2. panta 1. punkts, vai jebkurš cits produkts, kas paredzēts izmantošanai, piedāvāts pārdošanai vai izmantots kā degviela vai kurināmais, kā norādīts ETD 2. panta 3. punktā, tostarp elektroenerģijas ražošanai (→ 2.2. sadaļa);
- patēriņam paredzēto degvielu un kurināmo var nodot dažādos veidos. Šādi līdzekļi varētu būt cauruļvadi, kravas automašīnu piegādes, kuģniecība vai to kombinācijas, starpnieki (piemēram, degvielas tirgotāji bez savas akcīzes preču noliktavas) utt.
- galapatērētāju veidi, kas identificēti pēc to CRF kategorijām (→ 5.4.1. sadaļa), pieejamajā apkopojuma līmenī un ja tas palīdz uzlabot pārredzamību un verificējamību;
- metodes, ko izmanto, lai noteiktu darbības jomas koeficientu (→ 5.4.2. sadaļa).

Ideālā variantā sadalījumam pa degvielas un kurināmā plūsmām vajadzētu būt tādā apkopošanas līmenī, kas ļauj izmantot tikai vienu veidu, kādā degviela un kurināmais tiek nodoti, tikai vienu metodi attiecībā uz darbības jomas koeficientu (vismaz tikai vienu līmeni) un CRF kategoriju. Tas ievērojami atvieglotu kompetentās iestādes veikto MP apstiprināšanu un ikgadējā emisiju ziņojuma verifikāciju, ļaujot vieglāk pamanīt saistītos riskus. Šīs sadaļas beigās minētie divi piemēri palīdzēs ilustrēt šo pieeju.

Degvielas un kurināmā plūsmu iedalījums kategorijās

ETS2 operatoram ir jāklasificē visas degvielas un kurināmā plūsmas un attiecīgās emisijas jāsalīdzina ar "visu vienību kopsummā, kuru monitorings tiek veikts".

Jāveic šādas darbības:

- Jānoteic "visu vienību kopsummā, kuru monitorings tiek veikts", saskaitot:
 - Visu degvielas un kurināmā plūsmu emisijas ($\text{CO}_2(e)$), kas ir noteiktas (sk. zemāk);
 - Šajā aprēķinā tiek ņemts vērā CO_2 no fosilajiem avotiem, kā arī no "neilgtspējīgas⁹⁰ biomasas".
- Pēc tam ETS2 operatoram jāsarindo visas degvielas un kurināmā plūsmas dilstošā secībā pēc saistīto emisiju daudzuma.
- Pēc tam ETS2 operators var izvēlēties degvielas un kurināmā plūsmas, kuras tas vēlas klasificēt kā "de minimis" degvielas un kurināmā plūsmas, lai vajadzības gadījumā tām piemērotu samazinātas monitoringa prasības. Šim nolūkam jāievēro turpmāk norādītās robežvērtības.

ETS2 operators var izvēlēties kā **de minimis degvielas un kurināmā plūsmas**: degvielas un kurināmā plūsmas, kas kopā veido mazāk nekā 1 000 tonnu fosilā CO_2 gadā. Visas pārējās degvielas un kurināmā plūsmas klasificē kā **nozīmīgās degvielas un kurināmā plūsmas**.

Vienkāršots!



MZR pieļauj, ka operatoram, kas pārsniedz kādu no minētajām robežvērtībām tikai vienu reizi sešu gadu laikā, nav jāmaina tā klasifikācija. Tas nozīmē, ka piemērojamās minimālās pakāpes nemainās, jo šajā gadā emisijas ir bijušas lielākas, un ETS2 operatoram nav jāiesniedz apstiprināšanai atjaunināts MP.

1. piemērs: Naftas produktu piegādātājs savā akcīzes preču noliktavā uzglabā divu dažādu veidu degvielu un kurināmo. Viena no tām ir dīzeļdegviela, kas satur 10 % biomasu un ir paredzēta autotransporta nozarei, bet otra ir ēkām paredzēts mazuts. Lai gan lielākā daļa degvielas un kurināmā apjoma tiek nodota degvielas un kurināmā tirgotājiem pa cauruļvadiem, neliels degvielas un kurināmā daudzums tiek nodots kravas automašīnās degvielas un kurināmā tirgotājiem, kas galvenokārt darbojas ēku sektorā un degvielas uzpildes stacijās. Tāpēc visnoderīgāk būtu noteikt četras dažādas degvielas un kurināmā plūsmas:

1. dīzeļdegviela, kas pa cauruļvadiem nodota patēriņam degvielas un kurināmā tirgotājiem;
2. mazuts, kas pa cauruļvadiem nodots patēriņam degvielas un kurināmā tirgotājiem;
3. mazuts, kas ar kravas automašīnām nodots patēriņam degvielas un kurināmā tirgotājiem (galvenokārt ēku sektorā);
4. dīzeļdegviela, ko ar kravas automašīnām nogādā degvielas uzpildes stacijās.

2. piemērs: degvielas un kurināmā plūsmu iedalījums kategorijās
ETS2 operators ar dažādiem līdzekļiem piegādā vieglo degvielu un benzīnu dažādiem (starposma) patērētājiem un galapatērētājiem, piemērojot dažādus līmeņus darbības jomas koeficientam.

Degvielas un kurināmā plūsma	Emisijas (pirms darbības jomas koeficienta piemērošanas) (t CO ₂)	Līdzekļi, ar kuriem nodod	(Starposma) patērētājs	Galapatērētāju sektors (CRF)	Darbības jomas koeficienta metode	Darbības jomas koeficients
1. Viegla degviela 1	50 000 (nozīmīgā)	Cauruļvadi	Enerģētikas nozare (izņemot ETS1)	1A1a	2. pakāpe (pārraudzības ķēde)	1
2. Viegla degviela 2	30 000 (nozīmīgā)	Cauruļvadi	ETS1 iekārtas Enerģētika (spēkstacija)	1A1a	3. pakāpe (ETS1 verificēts emisiju ziņojums)	0
3. Benzīns	25 000 (nozīmīgā)	Kravas automašīnas	Degvielas uzpildes stacijas	1A3b	2. pakāpe (pārraudzības ķēde)	0,85
4. Viegla degviela 3	5 000 (nozīmīgā)	Kravas automašīnas	ETS1 iekārtas Rūpniecība	1A2c	3. pakāpe (ETS1 verificēts emisiju ziņojums)	0
5. Viegla degviela 4	1 500 (nozīmīgā)	Kravas automašīnas	Rūpniecība	1A2	2. pakāpe (pārraudzības ķēde)	1
6. Viegla degviela 5	300 (de-minimis)	Kravas automašīnas	nav zināms	1A	1. pakāpe	1

6.4 Atkāpes iemesli

MZR pieļauj atkāpes no prasītajām pakāpēm attiecībā uz nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem un jebkuru koeficientu, ja var pierādīt kādu no turpmāk minētajiem (→ sk. 7. tabulu):

- Nepamatotas izmaksas
- Tehniski nav iespējams
- Turklāt šādas atkāpes attiecas tikai uz darbības jomas koeficientu
 - 3. līmeņa metodes nav pieejamas
 - Vienkāršots nenoteiktības novērtējums (→ 6.4.2. sadaļa)

Izmaksu efektivitāte ir svarīgs MZR jēdziens. ETS2 operatoram parasti ir iespējams saņemt kompetentās iestādes atļauju atkāpties no konkrētas MZR prasības (jo īpaši no prasītā līmeņa), ja šīs prasības pilnīga piemērošana radītu **nepamatotas izmaksas**.

Vienkāršots!

Tāpēc ir nepieciešama skaidra "nepamatotu izmaksu" definīcija. Tā ir atrodama MZR 75.d pantā. Kā izklāstīts turpmāk 6.4.1. sadaļā, tā ir balstīta uz izmaksu un ieguvumu analīzi attiecībā uz attiecīgo prasību.

Līdzīgas atkāpes var piemērot, ja pasākums **nav tehniski iespējams**. Tehniskā iespējamība nav jautājums par izmaksām/ieguvumiem, bet gan par to, vai ETS2 operators vispār spēj praksē izpildīt noteiktu prasību. MZR 75.c pantā noteikts, ka ETS2 operatoram jāsniedz pamatojums, ja tas apgalvo, ka kaut kas nav tehniski iespējams. Šim pamatojumam jāpierāda, ka ETS2 operatoram nav tehnisko resursu, lai izpildītu konkrēto prasību noteiktajā termiņā. Ja to var pierādīt, tas parasti rada arī nepamatotas izmaksas.

6.4.1. Nepamatotas izmaksas

Novērtējot, vai konkrēta pasākuma izmaksas ir pamatotas, izmaksas ir jāsalīdzina ar ieguvumiem, ko tas dos. Izmaksas tiek uzskatītas par nepamatotām, ja tās pārsniedz ieguvumu (75.d pants).

Izmaksas: ETS2 operatora pienākums ir sniegt pamatotu aplēsi par attiecīgajām izmaksām. Jāņem vērā tikai tās izmaksas, kas papildina alternatīvajam scenārijam piemērojamās izmaksas. MZR arī nosaka, ka aprīkojuma izmaksas jānovērtē, izmantojot nolietojuma periodu, kas atbilst aprīkojuma ekonomiskajam kalpošanas laikam. Tādējādi novērtējumā jāizmanto nevis kopējās iekārtas izmaksas, bet gan gada izmaksas ekspluatācijas laikā. Turklāt MZR ir arī prasība ņemt vērā visas izmaksas, kas rodas (galapatērētājiem). Tas var būt īpaši svarīgi, izvēloties metodi darbības jomas koeficienta noteikšanai.

Ja konkrētu uzlabošanas pasākumu izmaksas vai ieguvumi ietekmē vairāk nekā vienu degvielas un kurināmā plūsmu (piemēram, piemērojot noteiktu metodi attiecībā uz darbības jomas koeficientu), izmaksas un ieguvumus var novērtēt apkopotā līmenī, t. i., visām ietekmētajām degvielas un kurināmā plūsmām kopā. Līdz ar to tas nozīmē arī, ka 75.d panta 5. punktā noteiktās absolūtās minimālās finansiālās robežvērtības tiek piemērotas apkopotā līmenī.



1. piemērs: Vecais mērinstruments ir jānomaina ar jaunu. Vecais instruments jāva sasniegt 3 % nenoteiktību, kas atbilst 2. līmenim (± 5 %) attiecībā uz nodotās degvielas un kurināmā daudzumu (līmeņu definīcijas skatīt 5.3.1. sadaļā). Tā kā ETS2 operatoram tik un tā būtu jāpiemēro augstākā pakāpe, tas apsver, vai labāks instruments neradītu nesamērīgas izmaksas. Instruments A maksā 40 000 EUR, un tā nenoteiktība ir 2,8 % (joprojām 2. pakāpe), bet instruments B maksā 70 000 EUR un ļauj sasniegt 2,1 % nenoteiktību (3. pakāpe, $\pm 2,5$ %). Pamatojoties uz mērīšanas iekārtu tipisko ekonomisko ekspluatācijas laiku, par piemērotu tiek uzskatīts 8 gadu amortizācijas periods.

Izmaksas, kas jāņem vērā, lai novērtētu nepamatotas izmaksas, ir 30 000 EUR (t. i., starpība starp abiem skaitītājiem), kas dalīta ar 8 gadiem, t. i., 3 750 EUR (kas arī ir zem 75.d panta 5. punktā noteiktās robežvērtības, tāpēc izmaksas jebkurā gadījumā nebūtu nepamatotas). Darba laika izmaksas nav jāņem vērā, jo tiek pieņemts, ka neatkarīgi no uzstādāmā skaitītāja veida ir nepieciešama vienāda darba slodze. Aptuveni var pieņemt arī tādas pašas uzturēšanas izmaksas.

2. piemērs: Lai noteiktu darbības jomas koeficientu, ETS2 operators pierāda, ka nav pieejama neviena no 3. līmeņa metodēm (t. i., nav iespējama fizikālā/ķīmiskā nošķiršana, nav piemērojams Euromarker utt.). Tāpēc ETS2 operators izskata iespēju izveidot 2. līmeņa "pārraudzības ķēdes" metodi, kas ietver pašdeklarāciju no tās tieši saistītajiem tiešajiem patērētājiem (t. i., tiem, ar kuriem tai jau ir tiešas līgumattiecības), atjauninot esošos noteikumus un nosacījumus. Kā alternatīvu ETS2 operators apsver arī "netiešo metodi", izmantojot korelāciju starp ikgadējām summām un CRF kategorijām.

Nepamatoto izmaksu novērtējums attiecībā uz jebkuras šīs pieejas īstenošanu tiks veikts, salīdzinot to ar alternatīvo 1. līmeņa metodi – 1 noklusējuma vērtība, kas nozīmētu, ka visiem galapatērētājiem, uz kuriem neattiecas ES ETS direktīvas III pielikums, ir jāpiesakās finansiālai kompensācijai⁹¹ par radītajām oglekļa izmaksām, kas tiek pārnestas.

Tāpēc vērā ņemamās izmaksas ietver paša ETS2 operatora papildu izmaksas (ieguldījumi IT programmatūrā, pētījumi par korelāciju, personāla izmaksas utt.). Turklāt novērtējumā jāņem vērā arī administratīvais slogs (piemēram, maksa par "degvielas kartēm") vai arī galapatērētāju ietaupījums, jo tiem nav jāpiesakās finansiālai kompensācijai (1. pakāpe), bet tikai jāpiekrīt atjauninātajiem noteikumiem un nosacījumiem ("pārraudzības ķēde"), vai arī vispār nav jāveic nekādas darbības ("netiešās metodes"). Šim nolūkam attiecīgās ietaupītās izmaksas (piemēram, pamatojoties uz ietaupīto gada laiku, kas reizināts ar konkrētajai valstij pieņemtajām vidējām personāla izmaksām) tiktu atskaitītas no paša ETS2 operatora izmaksām, lai iegūtu kopējās izmaksas, kuras salīdzina ar turpmāk aprēķināto ieguvumu.

⁹¹ Finansiālā kompensācija nozīmē, ka patērētājiem, uz kuriem neattiecas ETS2 darbības joma, būs jāpieprasa atmaksāt nepamatotas oglekļa izmaksas, kas tiem ir pārnestas. Attiecīgie noteikumi tiks izstrādāti atsevišķā tiesību aktā.

Ieguvums: Tā kā, piemēram, precīzākas uzskaites ieguvumus ir grūti izteikt finansiālā izteiksmē, ir jāizdara pieņēmums saskaņā ar MZR. Tiek uzskatīts, ka ieguvums ir proporcionāls kvotu apjomam, kas ir līdzvērtīgs samazinātās nenoteiktības apjomam. Lai šo aprēķinu padarītu neatkarīgu no ikdienas cenu svārstībām, MZR (75.d panta 1. punkts) nosaka, ka jāpiemēro nemainīga kvotas cena 60 EUR apmērā. Lai noteiktu paredzamo ieguvumu, šī kvotu cena jāreizina ar "uzlabošanas koeficientu", kas ir nenoteiktības uzlabojums, kas reizināts ar vidējām gada emisijām, kuras radījusi attiecīgā degvielas un kurināmā plūsma pēdējo trīs gadu laikā. Nenoteiktības uzlabojums ir starpība starp pašlaik sasniegto nenoteiktību⁹² un līmeņa nenoteiktības sliekšni, kas tiktu sasniegts pēc uzlabojuma.

Ja ar uzlabojumu netiek panākts tiešs emisiju datu precizitātes uzlabojums, uzlabojuma koeficients vienmēr ir 1 %. 75.d panta 4. punktā ir uzskaitīti daži no šādiem uzlabojumiem, piemēram, piemērojot augstāku līmeni darbības jomas koeficientam, pārejot no standarta vērtībām uz analīzēm, palielinot analizējamo paraugu skaitu, uzlabojot datu plūsmu un kontroles sistēmu utt.

Lūdzu, ņemiet vērā MZR noteikto **minimālo robežvērtību**: Uzkrātās uzlabošanas izmaksas, kas ir mazākas par 4 000 EUR gadā, vienmēr tiek uzskatītas par pamatotām, nevērtējot ieguvumu. ETS2 operatoriem ar zemām emisijām (→ 6.3.2. sadaļa) šī robežvērtība ir tikai 1 000 EUR.

Apkopojot iepriekš minēto, izmantojot formulu, izmaksas tiek uzskatītas par pamatotām, ja:

$$C < P \cdot Aem \cdot IF$$

$$C < P \cdot Aem \cdot (U_{curr} - U_{new tier}) \quad (9)$$

Kur:

C..... Izmaksas [€/gadā]

P..... noteiktā kvotu cena = 60 €/t CO_{2(e)}

Aem..... Vidējās emisijas no saistītās(-ajām) degvielas un kurināmā plūsmas(-ām) pēdējo trīs gadu laikā [t CO_{2(e)}/gadā]

IF..... Uzlabošanas koeficients ($U_{curr} - U_{new tier}$, ja piemērojams, vai 1 %)

U_{curr} Pašreizējā nenoteiktība (faktiskā nenoteiktība, nevis līmeņa robežvērtība) [%]

$U_{new tier}$.. Jaunā līmeņa nenoteiktības robežvērtība, ko var sasniegt [%]



3. piemērs: Attiecībā uz iepriekš aprakstīto skaitītāju nomainītu "uzlabojumu" ieguvums A instrumentam ir nulle, jo tā ir tikai pašreizējā līmeņa nomainīta. Tas nevar būt nepamatoti, jo ETS2 operators nevar darboties vismaz bez šī instrumenta.

Instrumenta B gadījumā var sasniegt 3. līmeni (robežvērtības nenoteiktība = 2,5 %). Tādējādi nenoteiktības uzlabojums ir $U_{curr} - U_{new tier} = 2,8 \% - 2,5 \% = 0,3 \%$.

⁹² Lūdzu, ņemiet vērā, ka šeit ir domāta "reālā" nenoteiktība, nevis līmeņa nenoteiktības robežvērtība.

Ikgadējās vidējās emisijas ir AEm = 120 000 t CO₂ gadā. Tādējādi paredzamais ieguvums ir 0,3 % · 120 000 · 60 € = 21 600 €. Tās ir lielākas nekā paredzamās izmaksas (sk. iepriekš). Tāpēc nav nepamatoti pieprasīt, lai tiktu uzstādīts instruments B.

4. piemērs: tajā pašā situācijā, kas iepriekš minētajā piemērā, novērtējot ieguvumu no augstāka līmeņa sasniegšanas attiecībā uz jebkuru no aprēķina koeficientiem vai darbības jomas koeficientu, tas būtu vienāds ar 1 % · 120 000 · 60 € = 72 000 €

Svarīga piezīme: Attiecībā uz ziņojumiem par vēsturiskajām emisijām 2024. gadā (t. i., ziņojumu, kas jāiesniedz līdz 2025. gada 30. aprīlim) dalībvalstis var atbrīvot ETS2 operatorus no pienākuma pamatot, ka konkrēta monitoringa metodoloģija radītu nesamērīgas izmaksas (75.d panta 1. punkts).



Vienkāršots!

Papildu norādījumus⁹³ var atrast mācību pasākuma materiālā par "nepamatotām izmaksām", kas publicēts CLIMA ĢD MZVA tīmekļa vietnē



(https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-eu-ets/monitoring-reporting-and-verification-eu-ets-emissions_en). Turpat var lejupielādēt arī uz Excel balstītu "nepamatotu izmaksu noteikšanas rīku".

6.4.2 Vienkāršots nenoteiktības novērtējums attiecībā uz darbības jomas koeficientu

Attiecībā uz nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem un aprēķina koeficientiem atkāpes no prasītajām pakāpēm (→ sk. 7. tabulu) ir iespējamas tikai tad, ja var pierādīt tehnisko neiespējamību vai nepamatotas izmaksas (→ 6.4.1. sadaļa). Attiecībā uz darbības jomas koeficientu (→ 5.4. sadaļa) papildus tam ir iespējama arī atkāpe no prasītā līmeņa piemērošanas, ja ETS2 operators var pierādīt, ka zemāka līmeņa metode ļauj precīzāk noteikt galapatērētāju CRF kategorijas, pamatojoties uz vienkāršotu nenoteiktības novērtējumu.

Šādā nenoteiktības novērtējumā tiks ņemti vērā 6.5. sadaļā aplūkoti elementi. Tomēr tas ir vienkāršots tādā nozīmē, ka var ņemt vērā arī kvantitatīvi neizsakāmus elementus, ja nav pieejami kvantitatīvi aprēķini. Piemēram, veicot pētījumu, lai noteiktu korelāciju starp galapatērētāju sezonālā patēriņa profilu un to attiecīgo direktīvas III pielikumā uzskaitīto CRF kategoriju tvērumu ("netiešo metožu" darbības jomas koeficienta metode), rezultātā var tikt iegūti kvantitatīvi aprēķini par to galapatērētāju daļu, kas kļūdaini identificēti kā ETS2 aptvertie, un, otrādi, kas kļūdaini identificēti kā ETS2 tvēruma neaptvertie. Daudzos citos gadījumos šādas kvantitatīvas aplēses var nebūt pieejamas, piemēram, to lietotāju daļa, kas nav iekļauti III pielikumā, kā daļa no "fiziskās atšķirības" darbības jomas koeficienta metodes. Šādos gadījumos MZR ievieš "vienkāršota" nenoteiktības novērtējuma jēdzienu. Ar šo terminu var saprast, ka ETS2 operatori ņem vērā galvenos jēdzienus, tomēr, izmantojot jebkuru pamatotas informācijas avotu (piemēram, literatūras avotus), lai pierādītu noteiktu zemāka līmeņa metodi, var precīzāk identificēt galapatērētājus.

⁹³ Rakstīts ETS1 iekārtām, bet jēdzieni ir vienlīdz piemērojami arī ETS2 operatoriem.

Pārejas perioda vienkāršoējumi 2024-2026. gadam:

Kā minēts 5.4.2. sadaļā, MZR ir ietverts pārejas noteikums 2024.-2026. gada atkāpei, atļaujot izmantot standarta darbības jomas koeficientu, kas ir mazāks par 1, ja ETS2 operators var pierādīt, ka tas ļauj precīzāk noteikt emisijas.

6.5 Nenoteiktības novērtējums

6.5.1 Vispārīgi principi

Ja kāds vēlētos uzdot pamatjautājumu par jebkuras emisiju tirdzniecības sistēmas MZV sistēmas kvalitāti, viņš, iespējams, jautātu: "Cik labi ir dati?" vai drīzāk "Vai mēs varam uzticēties mērījumiem, kuru rezultātā tiek iegūti emisiju dati?" Kad nosaka mērījumu kvalitāti, starptautiskie standarti atsaucas uz "nenoteiktības" lielumu. Šis jēdziens ir nedaudz jāpaskaidro.

Ir dažādi termini, kurus bieži lieto līdzīgi kā nenoteiktību. Tomēr tie nav sinonīmi, bet tiem ir sava noteikta nozīme (sk. 7. attēlā ilustrāciju):

- **Pareizība:** Tas nozīmē, cik tuvu ir izmērītās vērtības un patiesās lieluma vērtības sakritība. Ja mērījums ir precīzs, mērījumu rezultātu vidējā vērtība ir tuva "patiesajai" vērtībai (kas var būt, piemēram, sertificēta standarta materiāla nominālā vērtība⁹⁴). Ja mērījums nav precīzs, tas dažkārt var būt saistīts ar sistemātisku kļūdu. Bieži vien to var novērst, veicot instrumentu kalibrēšanu un regulēšanu.
- **Precizitāte:** Tas raksturo viena un tā paša izmērītā lieluma atkārtotu mērījumu rezultātu tuvību vienādos apstākļos, t. i., viena un tā pati lieta tiek mērīta vairākas reizes. To bieži vien izsaka kā vidējo vērtību standartnovirzi. Tas atspoguļo faktu, ka visos mērījumos ir zināma nejaušības kļūda, ko var samazināt, bet ne pilnībā novērst.
- **Nenoteiktība**⁹⁵: Šis termins raksturo diapazonu, kurā ar noteiktu ticamības pakāpi varētu atrasties patiesā vērtība. Tā ir visaptveroša koncepcija, kas apvieno precizitāti un pieņemto pareizību. Kā parādīts 7. attēlā, mērījumi var būt pareizi, bet neprecīzi vai otrādi. Ideālā situācija ir precīza un pareiza.

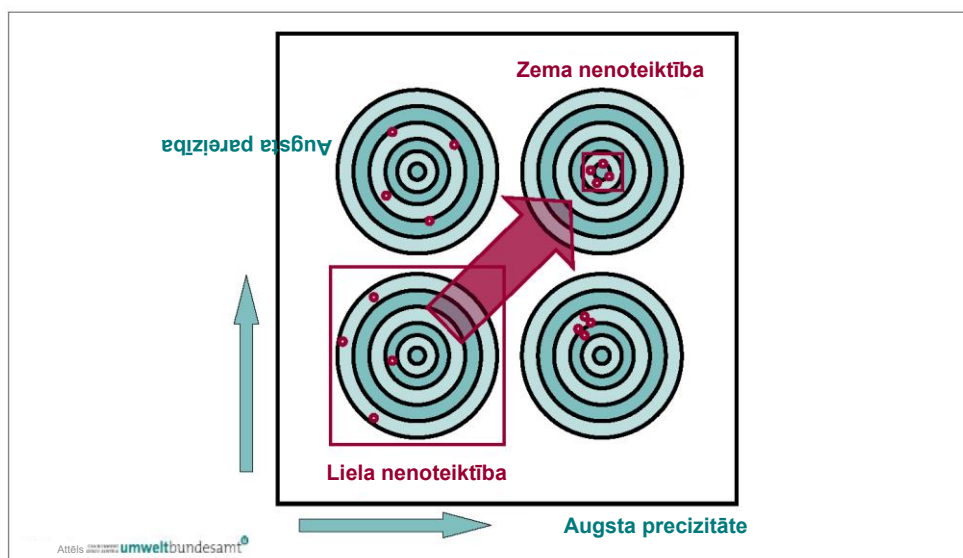
Ja laboratorija novērtē un optimizē savas metodes, tā parasti ir ieinteresēta nošķirt pareizību un precizitāti, jo tas ļauj identificēt kļūdas un neprecizitātes.

⁹⁴ Arī standarta materiāls, piemēram, kilograma prototipa kopija, novērs nenoteiktību ražošanas procesa dēļ. Parasti šī nenoteiktība ir neliela, salīdzinot ar nenoteiktībām, kas rodas vēlāk, to izmantojot.

⁹⁵ MZR 3. panta 6. punktā noteikts: "nenoteiktība" ir parametrs, kas saistīts ar daudzuma noteikšanas rezultātu un kas raksturo vērtību izkliedi, kuru pamatoti varētu attiecināt uz konkrēto daudzumu, ņemot vērā sistemātisko un nejaušo faktoru ietekmi; to izsaka procentos, un tas apraksta vidējās vērtības ticamības intervālu, ko veido 95 % inferēto vērtību, ņemot vērā vērtību sadalījuma asimetriju.

Tā var parādīt dažādus kļūdu cēloņus, piemēram, nepieciešamību veikt instrumentu apkopi vai kalibrēšanu vai labāk apmācīt personālu. Tomēr mērījumu rezultātu galīgais lietotājs (ETS gadījumā tas ir ETS2 operators un kompetentā iestāde) vienkārši vēlas zināt, cik liels ir intervāls (izmērītā vidējā vērtība \pm nenoteiktība), kurā, iespējams, ir patiesā vērtība.

ES ETS ikgadējā emisiju ziņojumā par emisijām tiek norādīta tikai viena vērtība. Reģistra verificēto emisiju tabulā ir ievadīta tikai viena vērtība. ETS2 operators nevar nodot " $N \pm x \%$ " kvotu, bet tikai precīzu vērtību N . Tāpēc ir skaidrs, ka ikviena interesēs ir kvantitatīvi noteikt un pēc iespējas samazināt nenoteiktību " x ". Tas ir iemesls, kāpēc MP ir jāapstiprina kompetentajai iestādei un kāpēc ETS2 operatoriem ir jāpierāda atbilstība konkrētām pakāpēm, kas ir saistīti ar pieļaujamām nenoteiktībām.



7. attēls: Jēdzienu "pareizība", "precizitāte" un "nenoteiktība" ilustrācija. Bulla "acs" ir pieņemtā patiesā vērtība, "šāviņi" ir mērījumu rezultāti.

Papildu norādījumus⁹⁶ var atrast CLIMA ĢD MZVA tīmekļa vietnē (https://ec.europa.eu/clima/eu-action/eu-emissions-trading-system-euets/monitoring-reporting-and-verification-eu-ets-emissions_en):



- Vadlīniju dokuments Nr. 4 ("Vadlīnijas par nenoteiktības novērtējumu") un Nr. 4a ("Nenoteiktības novērtējuma paraugs");
- Materiāli no mācību pasākumiem par "nenoteiktības novērtēšanu";
- Uz Excel balstīts "Rīks nenoteiktību novērtēšanai".

⁹⁶ Rakstīts ETS1 iekārtām, bet jēdzieni ir vienlīdz piemērojami arī ETS2 operatoriem.

6.5.2 Vispārīgās prasības

Kā norādīts 5.3.1. sadaļā, nodotās degvielas un kurināmā daudzumu pakāpes ir izteiktas, izmantojot noteiktu "maksimāli pieļaujamo nenoteiktību ziņošanas periodā". Iesniedzot jaunu vai atjauninātu MP, ETS2 operatoram ir jāpierāda tās monitoringa metodoloģijas (jo īpaši izmantoto mērinstrumentu) atbilstība šiem nenoteiktības pakāpēm.

6.5.2.1 Vienkāršojumi operatoriem, uz kuriem attiecas ETD/ED režīms



MZR 75.j panta 3. punktā netiek prasīts novērtēt nenoteiktību, ja ir izpildīti visi turpmāk minētie nosacījumi:

- ETS2 operators atbilst tam pašam operatoram, kuram ir ziņošanas pienākumi saskaņā ar ETD/ED režīmu;
- ETS2 operators izmanto tās pašas mērīšanas metodes, ko izmanto ETD/ED režīmā, tostarp tās, ko izmanto degvielas un kurināmā tirdzniecības partneri, ieskaitot tīkla operatorus (piemēram, dabasgāzes sadales sistēmu operatorus);
- uz mērīšanas metodēm, kas minētas iepriekšējā ievilkumā, attiecas valsts likumīga metroloģiskā kontrole (vairumā gadījumu tā tiek ievērota attiecībā uz visiem komercdarījumiem).

Vienkāršots!

Ja tas tā ir dabasgāzes, šķidrā kurināmā un akmeņogļu tirgus daļā, iespējams, vairumā gadījumu, turpmāks novērtējums nav nepieciešams, un ETS2 operators var pieņemt, ka tā atbilst augstākajām pakāpēm (kā jau minēts 5.3. sadaļā). Tāpēc turpmākās apakšsadaļas, kas saistītas ar nenoteiktības novērtējumu, nav būtiskas.

6.5.2.2 Operatori vai metodes, uz kuriem neattiecas ETD/ED režīms

Visos pārējos gadījumos, lai noteiktu nodotās degvielas un kurināmā daudzumu, novērtējums attiecas uz (75.j panta 2. punkts ar atsauci uz 28.⁹⁷ pantu un 29. pantu):

- izmantoto mērinstrumentu noteiktā nenoteiktība,
- ar kalibrēšanu saistīto nenoteiktību un
- jebkuru papildu nenoteiktību, kas saistīta ar to, kā mērinstrumenti tiek izmantoti praksē.
- Turklāt, ja nepieciešams, jāiekļauj nenoteiktības ietekme saistībā ar krājumu noteikšanu gada sākumā/beigās.

Vienkāršots!

Tomēr šādos gadījumos MZR ir arī noteikumi, kas ievērojami vienkāršo nenoteiktības novērtējumu (→ 6.5.2.3. un 6.5.2.4. sadaļa)

ETS2 operatoram ar zemām emisijām (→ 7. sadaļa) šis novērtējums ir vēl vienkāršots. Šāds operators var noteikt nodotās degvielas un kurināmā daudzumu, izmantojot pieejamos un dokumentētos iepirkumu uzskaites datus un aplēstās krājumu izmaiņas, papildus neveicot līmeņu atbilstības novērtējumu. Šādi ETS2 operatori parasti ir atrodami akmeņogļu tirgū un šķidrā kurināmā tirgus nelielās daļās.

⁹⁷ [izņemot 28. panta 2. punkta otrā apakšpunkta otro teikumu un trešo apakšpunktu](#)

6.5.2.3 Vienkāršošana, pamatojoties uz kalibrēšanas rezultātiem

MZR (28. panta 2. punkts) ļauj ETS2 operatoram kā kopējo nenoteiktību izmantot mērinstrumentam noteikto "maksimāli pieļaujamo kļūdu (MPE) *ekspluatācijā*"⁹⁸ ar nosacījumu, ka mērinstrumenti ir uzstādīti vidē, kas atbilst to lietošanas specifikācijām. Ja nav pieejama informācija par MPE *ekspluatācijā* vai ja ETS2 operators var iegūt labākas vērtības par standarta vērtībām, var izmantot kalibrēšanas rezultātā iegūto nenoteiktību, kas reizināta ar konservatīvu korekcijas koeficientu, lai ņemtu vērā lielāku nenoteiktību, kad mērinstruments ir "ekspluatācijā".

Vienkāršots!

Informācijas avots par MPE *ekspluatācijā* un atbilstošās izmantošanas specifikācijas MZR nav norādītas, atstājot zināmu elastību. Var pieņemt, ka ražotāja specifikācijas, juridiskās metroloģiskās kontroles specifikācijas, kā arī vadlīniju dokumenti, piemēram, Komisijas vadlīnijas, ir piemēroti avoti.

6.5.2.4 Paļaušanās uz valsts likumīgu metroloģisko kontroli

Otrs MZR atļautais vienkāršojums praksē ir vēl vienkāršāks: Ja ETS2 operators pierāda KI, ka uz mērinstrumentu attiecas valsts likumīgā metroloģiskā kontrole, par nenoteiktību var uzskatīt metroloģiskās kontroles tiesību aktos atļauto MPE (*ekspluatācijā*), nesniedzot papildu pierādījumus⁹⁹.

Vienkāršots!

6.6 Procedūras un monitoringa plāns

MP būtu jānodrošina, ka ETS2 operators visas monitoringa darbības veic konsekventi vairāku gadu garumā, kā pēc pavārgrāmatas. Lai novērstu nepilnības vai patvaļīgas izmaiņas, ko veic ETS2 operators, ir nepieciešams kompetentās iestādes apstiprinājums. Tomēr monitoringa darbībās vienmēr ir elementi, kas ir mazāk svarīgi vai kas var bieži mainīties.

MZR ir noderīgs instruments šādās situācijās: Šādas monitoringa darbības var iekļaut (vai pat tajās jāiekļauj) "rakstiskās procedūras"¹⁰⁰, kas ir īsumā minētas un aprakstītas MP, bet netiek uzskatītas par MP sastāvdaļu. Šīs procedūras ir cieši saistītas ar MP, bet nav tā sastāvdaļa. Tām tikai jābūt pietiekami sīki aprakstītām MP, lai KI varētu saprast procedūras saturu un pamatoti pieņemt, ka ETS2 operators uztur un īsteno pilnu procedūras dokumentāciju. Pilns procedūras teksts kompetentajai iestādei tiks sniegts tikai pēc pieprasījuma.

⁹⁸ MPE *ekspluatācijā* ir ievērojami augstāka nekā jaunā instrumenta MPE. MPE *ekspluatācijā* bieži tiek izteikta kā jaunā instrumenta MPE reizinājums ar koeficientu.

⁹⁹ Šīs pieejas filozofija ir tāda, ka šajā gadījumā kontroli veic nevis par ES ETS atbildīgā KI, bet gan cita iestāde, kas atbild par metroloģiskās kontroles jautājumiem. Tādējādi tiek novērsta dubulta regulēšana un samazināta administrēšana.

¹⁰⁰ 11. panta 1. punkta otrais apakšpunkts: "*Monitoringa plānu papildina rakstiskas procedūras, ko [ETS2 operators] attiecīgā gadījumā izveido, dokumentē, īsteno un uztur attiecībā uz monitoringa plānā paredzētajām darbībām.*"

ETS2 operators arī nodrošina procedūras, kas pieejamas verifikācijas vajadzībām (12. panta 2. punkts)¹⁰¹. Tādējādi ETS2 operators ir pilnībā atbildīgs par procedūru. Tas ļauj tam elastīgi veikt grozījumus procedūrā, kad vien nepieciešams, neprasot MP atjaunināšanu, ja vien procedūras saturs nepārsniedz MP noteiktos tās apraksta ierobežojumus.



Nemiet vērā, ka šīm procedūrām nav jābūt īpašām procedūrām ETS2 atbilstības nodrošināšanai; tās var būt papildu sadaļas vai punkti esošajās procedūrās, ko izmanto citiem mērķiem. Piemēram, attiecībā uz mērinstrumentu kvalitātes pārvaldību ETS2 operatoram jau var būt kontroles procedūras, tāpēc ETS2 vajadzībām tās var papildināt ar visiem papildu elementiem, kas nepieciešami ETS2 atbilstības nodrošināšanai.

MZR ietver vairākus elementus, kurus pēc standarta paredzēts iekļaut rakstiskās procedūrās, piemēram:

- Visu attiecīgo darbinieku atbildības un kompetences pārvaldība;
- Datu plūsmas un vadības procedūras (→ 6.7. sadaļa);
- Kvalitātes nodrošināšanas pasākumi;
- Aplēses metode(-es) aizvietošanas datu novērtēšanai, ja ir konstatēti datu iztrūkumi;
- Regulāra MP pārskatīšana, lai pārliecinātos par tā atbilstību (tostarp nenoteiktības novērtējums, ja nepieciešams);
- Paraugu ņemšanas plāns¹⁰², ja piemērojams (→ sk. 5.5.2. sadaļu), un paraugu ņemšanas plāna pārskatīšanas procedūra, ja nepieciešams;
- Analīžu metožu procedūras, ja piemērojamas;
- Procedūra pierādījumu demonstrēšanai par laboratoriju atbilstību EN ISO/IEC 17025 akreditācijai, ja nepieciešams.

Turklāt MZR ir norādīts, kā procedūra jāapraksta MP tekstā. Nemiet vērā, ka vienkāršiem ETS2 operatoriem procedūras parasti ir vienkāršas un saprotamas. Ja procedūra ir vienkārša, var būt lietderīgi izmantot procedūras tekstu tieši kā procedūras "aprakstu", kā to pieprasa MP.



8. un 9. tabulā ir norādīti nepieciešamie informācijas elementi, kas jāiekļauj MP par katru procedūru (12. panta 2. punkts), un sniegti procedūru piemēri.

¹⁰¹ Saskaņā ar 75.b pantu 12. panta 2. punkts ir vienlīdz piemērojams arī ETS2.

¹⁰² Informācija par paraugu sagatavošanas metodēm, tostarp informācija par atbildību, vietām, biežumu un daudzumiem, kā arī paraugu uzglabāšanas un transportēšanas metodēm (33. pants).

8. tabula: Piemērs saistībā ar personāla vadību: Rakstveida procedūras apraksti, kā noteikts MP.

Postenis saskaņā ar 12. panta 2. punktu	Iespējamais saturs (piemēri)
Procedūras nosaukums	ETS personāla vadība
Izsekojama un pārbaudāma atsauce procedūras identifikācijai	ETS 01-P
Amats vai struktūrvienība, kas atbild par procedūras īstenošanu, un amats vai struktūrvienība, kas atbild par saistīto datu vadību (ja tie ir atšķirīgi)	HSEQ nodaļas vadītāja vietnieks
Īss procedūras apraksts ¹⁰³	<ul style="list-style-type: none"> • Atbildīgā persona uztur ETS datu pārvaldībā iesaistītā personāla sarakstu • Atbildīgā persona rīko vismaz vienu tikšanos gadā ar katru iesaistīto personu, vismaz 4 tikšanās ar galvenajiem darbiniekiem, kā noteikts procedūras pielikumā; Mērķis: Apmācības vajadzību apzināšana • Atbildīgā persona vada iekšējās un ārējās mācības atbilstoši noteiktajām vajadzībām.
Attiecīgo ierakstu un informācijas atrašanās vieta	<p>Papīra formātā: HSEQ birojs, plaukts 27/9, mape ar norādi "ETS 01-P".</p> <p>Elektroniski: "P:\ETS_MZV\manag\ETS_01-P.xls"</p>
Attiecīgā gadījumā izmantotās datorizētās sistēmas nosaukums	N.A. (Parastie tīkla diski)
Attiecīgā gadījumā piemēroto EN standartu vai citu standartu saraksts	N.A.

¹⁰³ Šim aprakstam jābūt pietiekami skaidram, lai ETS2 operators, kompetentā iestāde un verificētājs varētu saprast būtiskos parametrus un veiktās darbības.

9. tabula: Ar kvalitātes vadību saistīts piemērs rakstiskas procedūras aprakstam MP tekstā. Piemērā sniegtais ETS2 operators šķiet diezgan sarežģīts.

Postenis saskaņā ar 12. panta 2. punktu	Iespējamais saturs (piemēri)
Procedūras nosaukums	QM ETS instrumentiem
Izsekojama un pārbaudāma atsauce procedūras identifikācijai	QM 27-ETS
Amats vai struktūrvienība, kas atbild par procedūras īstenošanu, un amats vai struktūrvienība, kas atbild par saistīto datu vadību (ja tie ir atšķirīgi)	Instrumentarizācijas inženieris / Biznesa nodaļa 2
Īss procedūras apraksts	<ul style="list-style-type: none"> • Atbildīgā persona uztur atbilstošu kalibrēšanas un tehniskās apkopes intervālu grafiku visiem instrumentiem, kas uzskaitīti MP X.9. tabulā • Atbildīgā persona katru nedēļu pārbauda, kuras kvalitātes vadības darbības ir nepieciešamas nākamajās 4 nedēļās saskaņā ar grafiku. Attiecīgi iknedēļas sanāsmēs ar rūpnīcas vadītāju viņi rezervē šiem uzdevumiem nepieciešamos resursus. • Atbildīgā persona vajadzības gadījumā pieaicina ārējos ekspertus (kalibrēšanas institūtus). • Atbildīgā persona nodrošina, ka kvalitātes vadības uzdevumi tiek veikti noteiktajos termiņos. • Atbildīgā persona veic iepriekš minēto kvalitātes vadības darbību uzskaiti. • Atbildīgā persona ziņo rūpnīcas vadītājam par nepieciešamajiem korektīvajiem pasākumiem. • Korektīvās darbības veic saskaņā ar QM 28-ETS procedūru.
Attiecīgo ierakstu un informācijas atrašanās vieta	<p>Papīra formātā: Birojs HS3/27, 3. plaukts, mape "QM 27-ETS -nnnnn". (nnnnn=gads)</p> <p>Elektroniski: "Z:\ETS_MZV\QM\calibr_log.pst"</p>
Attiecīgā gadījumā izmantotās datorizētās sistēmas nosaukums	XYZ aktīvu pārvaldības rīks, ko izmanto arī dokumentu kā pielikumu hronoloģiskai glabāšanai
Attiecīgā gadījumā piemēroto EN standartu vai citu standartu saraksts	Instrumentu sarakstā (dokuments ETS- Instr-A1.xls) ir uzskaitīti piemērojamie standarti. Šis dokuments pēc pieprasījuma ir pieejams KI un verificētajam.

6.7 Datu plūsma un vadības sistēma

Emisiju datu monitorings nav tikai instrumentu rādījumu nolasīšana vai ķīmisko analīžu veikšana. Ir ārkārtīgi svarīgi nodrošināt, lai dati tiktu sagatavoti, apkopoti, apstrādāti un uzglabāti kontrolētā veidā. Tāpēc ETS2 operatoram ir jādefinē norādījumi par to, "kas no kurienes ņem datus un ko ar tiem dara". Šīs "datu plūsmas darbības" (58. pants) ir daļa no MP (vai attiecīgā gadījumā ir noteiktas rakstiskās procedūrās (sk. 6.6. sadaļu). Datu plūsmas diagramma bieži ir noderīgs rīks datu plūsmas procedūru analīzei un/vai izveidei. Datu plūsmas darbību piemēri ir rādījumu nolasīšana no instrumentiem, paraugu ņemšana un nosūtīšana uz laboratoriju un rezultātu saņemšana, datu konvertēšana un apkopošana, emisiju aprēķināšana, izmantojot dažādus parametrus, un visas attiecīgās informācijas glabāšana vēlākai izmantošanai.

Tā kā šajās darbībās ir iesaistīti cilvēki (un bieži arī dažādas informācijas tehnoloģiju sistēmas), tajās var sagaidīt kļūdas. Tāpēc MZR pieprasa, lai ETS2 operators izveidotu efektīvu vadības sistēmu (59. pants). To veido divi elementi:

- Riska novērtējums un
- Kontroles darbības identificēto risku mazināšanai.

"Risks" ir parametrs, kas ņem vērā gan incidenta iespējamību, gan tā ietekmi. Attiecībā uz emisiju monitoringu risks ir saistīts ar iespējamību, ka tiks sniegts nepareizs apgalvojums (nepilnība, nepatiesa informācija vai kļūda), un tā ietekmi uz galīgo ikgadējo emisiju rādītāju.

Veicot riska novērtējumu, ETS2 operators analizē katru ETS2 operatora emisiju monitoringa datu plūsmas punktu, vai pastāv nepareizu apgalvojumu risks. Parasti šo risku izsaka ar kvalitatīviem parametriem (zems, vidējs, augsts), nevis mēģina noteikt precīzus skaitļus. Tajā novērtē arī iespējamus nepareizo apgalvojumu iemeslus (piemēram, papīra kopiju transportēšana no vienas nodaļas uz otru, kur var rasties kavēšanas vai var tikt pieļautas kopēšanas un ievietošanas kļūdas) un nosaka, kādi pasākumi varētu samazināt identificētos riskus, piemēram, datu nosūtīšana elektroniski un papīra kopijas glabāšana pirmajā nodaļā; dublējošu vai datu nepilnību meklēšana izklājlappās, apstiprināšana vai kontroles pārbaude, ko veic neatkarīga persona ("četrus acu princips")...

Tiek īstenoti riska samazināšanai noteiktie pasākumi. Pēc tam riska novērtējums tiek atkārtoti izvērtēts, ņemot vērā jaunus (samazinātos) riskus, līdz ETS2 operators uzskata, ka atlikušie riski ir pietiekami zemi, lai varētu sagatavot gada emisiju ziņojumu, kurā nav būtisku neatbilstību¹⁰⁴.

Kontroles darbības ir izklāstītas rakstiskās procedūrās, un uz tām ir atsauces MP tekstā. Riska novērtējuma rezultātus (ņemot vērā kontroles pasākumus) iesniedz kompetentajai iestādei kā apliecināšus dokumentus, kad ETS2 operators pieprasa apstiprināt monitoringa plānu (75.b panta 2. punkts).

¹⁰⁴ ETS2 operatoram jācenšas sagatavot "bezklūdu" emisiju ziņojumus (7. pants: ETS2 operators "pienācīgi rūpējas, lai emisiju aprēķini un mērījumi būtu ar augstāko iespējamo pareizību"). Tomēr verifikācija nevar sniegt 100 % garantiju. Tā vietā verifikācijas mērķis ir nodrošināt pamatotu pārliecības līmeni, ka ziņojumā nav būtisku neatbilstību. Sīkāku informāciju skatīt attiecīgajā vadlīniju dokumentā par A&V regulu (sk. 1.3. sadaļu).

ETS2 operatoram ir jāizstrādā un jāuztur rakstiskas procedūras, kas saistītas ar kontroles darbībām, vismaz (59. panta 3. punkts):

- (a) mēraparātu kvalitātes nodrošināšana;
- (b) datu plūsmas darbībām izmantotās informācijas tehnoloģiju sistēmas, tostarp procesu kontroles datortehnikas, kvalitātes nodrošināšana;
- (c) pienākumu nošķiršana datu plūsmas un vadības darbību jomā un nepieciešamo kompetenču pārvaldība;
- (d) datu iekšējās pārskatīšanas un validēšana;
- (e) korekcijas un korektīvie pasākumi;
- (f) ārpakalpojumu procesu kontrole;
- (g) uzskaites un dokumentācijas uzturēšana, tostarp dokumentu versiju pārvaldība.

Vienkāršots!

ETS2 operatori ar zemām emisijām: Saskaņā ar 75.n panta 2. punktu operatori ar zemām emisijām (→ 6.3.2. sadaļa un 7. nodaļa) ir atbrīvoti no riska novērtējuma iesniegšanas, nosūtot monitoringa plānu apstiprināšanai kompetentajai iestādei. Tomēr joprojām būs lietderīgi veikt riska novērtējumu savām vajadzībām. Tā priekšrocība ir tā, ka tiek samazināts risks, ka netiks sniegta pietiekama informācija, netiks saņemtas pietiekamas kvotas un netiks piemēroti no tā izrietošie sodi, kā arī samazināts risks, ka tiks sniegts pārāk daudz informācijas un tiks saņemta pārāk liela kvotu summa. Tas arī atvieglos verificētajam pierādīt, ka ETS2 operatoram ir pienācīga iekšējā kontrole pār tā emisiju monitoringa sistēmu.



Jāņem vērā, ka ir publicēti īpaši dokumenti¹⁰⁵, kuros ir sīkāka informācija par datu plūsmas darbībām un vadības sistēmu (tostarp riska novērtējumu) (ND Nr. 6 un 6a, rīks operatoru riska novērtēšanai; atsauci skat. 1.3. sadaļā).

6.8 Monitoringa plāna atjaunināšana

MP vienmēr jāatbilst ETS2 operatora pašreizējam raksturam un darbībai. Ja praktiskā situācija ETS2 operatoram ir mainījusies, piemēram, tāpēc, ka ir mainījušās tehnoloģijas, procesi, degviela un kurināmais, līdzekļi, ar kuru palīdzību degviela un kurināmais tiek nodoti patēriņam, darbības jomas koeficienta metodes, mērīšanas iekārtas, IT sistēmas vai organizatoriskās struktūras (t. i., darbinieku sadalījums) u. c. (ja tie ir būtiski emisiju monitoringam), monitoringa metodoloģija ir jāatjaunina (14. pants)¹⁰⁶. Atkarībā no izmaiņu veida var rasties viena no šādām situācijām:

¹⁰⁵ Rakstīts ETS1 iekārtām, bet koncepcijas ir vienlīdz piemērojamas arī ETS2 operatoriem.

¹⁰⁶ 75.b panta 3. punktā ir uzskaitīts minimums situāciju, kurās monitoringa plāna atjaunināšana ir obligāta:

- (a) mainās regulētā subjekta [ETS2 operatora] kategorija, ja šādu izmaiņu dēļ ir jāmaina monitoringa metodika vai tās noved pie piemērojamā būtiskuma līmeņa maiņas saskaņā ar Īstenošanas regulas (ES) 2018/2067 23. pantu;
- (b) neskarot 75.n pantu, mainās tas, vai regulētais subjekts [ETS2 operators] ir uzskatāms par regulēto subjektu [ETS2 operators] ar zemu emisiju līmeni;;
- (c) mainās piemērotā pakāpe;
- (d) tiek ieviestas jaunas kurināmā plūsmas;
- (e) mainās kurināmā plūsmu kategorija (iespējamās kategorijas ir nozīmīga vai de minimis kurināmā plūsma), ja šādu izmaiņu dēļ jāmaina monitoringa metodika;

- Ja ir jāatjaunina kāds no MP elementiem, var rasties viena no šādām situācijām:
 - Izmaiņas MP tekstā ir būtiskas. Šī situācija ir aplūkota 6.8.1. sadaļā. Šaubu gadījumā ETS2 operatoram ir jāpieņem, ka izmaiņas ir būtiskas.
 - MP izmaiņas nav būtiskas. Piemēro 6.8.2. sadaļā aprakstīto procedūru.
- Rakstveida procedūras elements ir jāatjaunina. Ja tas neietekmē procedūras aprakstu MP tekstā, ETS2 operators var veikt atjaunināšanu, pati uzņemoties atbildību un neziņojot kompetentajai iestādei.

Tādas pašas situācijas var rasties arī saistībā ar prasību pastāvīgi uzlabot monitoringa metodoloģiju (sk. 6.9. sadaļu).

MZR 16. panta 3. punktā ir noteiktas arī prasības attiecībā uz visu MP atjauninājumu uzskaiti, lai tiktu saglabāta pilnīga MP atjauninājumu vēsture, kas nodrošina pilnībā pārredzamu revīzijas izsekojamību, tostarp verificētāja vajadzībām.

Šim nolūkam par labāko praksi tiek uzskatīts, ja ETS2 operators izmanto "žurnālu", kurā tiek reģistrētas visas nebūtiskās izmaiņas MP un procedūrās, kā arī visas iesniegto un apstiprināto MP versijas. Tas jāpapildina ar rakstisku procedūru, lai regulāri novērtētu, vai MP ir atjaunināts (14. panta 1. punkts un I pielikuma 1. sadaļas 1. punkta (c) apakšpunkts).



Piezīme: Vienkāršojums¹⁰⁷, kas ieviests 75.e panta 2. un 3. punktā, palīdz izvairīties no potenciāli liela skaita MP atjauninājumu. Principā katru reizi, kad ETS2 operatora emisijas pārsniedz tā kategorizācijas robežvērtību (A kategorija vai ETS2 operators ar zemām emisijām), ETS2 operatoram būtu jāizvērtē, vai visas piemērotās pakāpes joprojām atbilst prasībai (skatīt 6.2. sadaļu). Tas pats attiektos uz atsevišķām degvielām un kurināmā plūsmām, ja to emisijas pārsniegtu attiecīgo klasifikācijas robežvērtību. Vienkāršošanas klauzulas 75.e pantā ļauj ETS2 operatoram izvairīties no šāda ETS2 operatora vai degvielas plūsmas pārklasifikācijas, ja tas kompetentajai iestādei iesniedz pierādījumus, ka attiecīgā robežvērtība nav pārsniegta piecu gadu laikā pirms pārsniegšanas un ka ir maz ticams, ka tā tiks pārsniegta vēlreiz.

Vienkāršots!

6.8.1. Būtiskas izmaiņas

Ja nepieciešams būtiski grozīt MP, ETS2 operators bez liekas kavēšanās paziņo par atjauninājumu kompetentajai iestādei.

(f) mainās aprēķina koeficienta noklusējuma vērtība, ja šī vērtība ir jānorāda monitoringa plānā;

(g) mainās tvēruma koeficienta noklusējuma vērtība;

(h) tiek ieviestas jaunas metodes vai mainītas esošās metodes, kas attiecas uz paraugošanu, analīzi vai kalibrēšanu, ja tas tieši ietekmē emisiju datu pareizību.

¹⁰⁷ Vienkāršojums attiecībā uz struktūru klasifikāciju ir atrodams 75.e panta 2. punkta 3. apakšpunktā: "Atkāpjoties no 14. panta 2. punkta, kompetentā iestāde drīkst regulētajam subjektam [ETS2 operators] atļaut monitoringa plānu nemainīt, ja, pamatojoties uz verificētajām emisijām, tiek pārsniegta pirmajā daļā minētā regulētā subjekta [ETS2 operators] klasifikācijas sliekšņvērtība, bet regulētais subjekts [ETS2 operators] kompetentajai iestādei pārliecinoši pierāda, ka šī sliekšņvērtība nav bijusi pārsniegta iepriekšējos piecos pārskata periodos un netiks vēlreiz pārsniegta nākamajos pārskata periodos" Līdzīgs formulējums ir 75.e panta 3. punktā attiecībā uz degvielām un kurināmā plūsmām.

Pēc tam kompetentajai iestādei ir jāizvērtē, vai izmaiņas patiešām ir būtiskas. 75.b panta 3. punktā ietverts (nepilnīgs) to MP atjauninājumu saraksts, kuri tiek uzskatīti par nozīmīgiem¹⁰⁶. Ja izmaiņas nav būtiskas, piemēro 6.8.2. punktā aprakstīto procedūru. Attiecībā uz būtiskām izmaiņām kompetentā iestāde pēc tam veic parasto MP apstiprināšanas procesu¹⁰⁸.

Apstiprināšanas process dažkārt var būt ilgāks nekā tad, kad ir paredzēts veikt ETS2 operatora fiziskas izmaiņas (piemēram, ja monitoringa nolūkos tiek ieviestas jaunas degvielas un kurināmā plūsmas). Turklāt kompetentā iestāde var uzskatīt, ka ETS2 operatora MP atjauninājums ir nepilnīgs vai nepiemērots, un var pieprasīt veikt papildu MP grozījumus. Tādējādi monitoringa saskaņā ar veco MP var būt nepilnīgs vai sniegt neprecīzus rezultātus, savukārt ETS2 operators nav pārliecināts, vai jaunais MP tiks apstiprināts atbilstoši pieprasījumam. MZR paredz pragmatisku pieeju:

Saskaņā ar 16. panta 1. punktu ETS2 operators nekavējoties piemēro jauno MP, ja tā var pamatoti pieņemt, ka atjauninātais MP tiks apstiprināts, kā ierosināts. Tas var attiekties, piemēram, uz gadījumiem, kad tiek ieviests papildu līdzeklis, ar kura starpniecību degviela un kurināmais tiek nodoti patēriņam un kas tiks uzraudzīts, izmantojot tos pašus līmeņus kā salīdzināmās degvielas un kurināmais šim ETS2 operatoram. Ja jaunais MP vēl nav piemērojams, jo situācija ETS2 operatoram mainīsies tikai pēc tam, kad kompetentā iestāde būs apstiprinājusi MP, monitoringa jāveic saskaņā ar veco MP, līdz tiek apstiprināts jaunais MP.



Ja ETS2 operators nav pārliecināts, vai KI apstiprinās izmaiņas, tai jāveic monitoringa paralēli, izmantojot gan jauno, gan veco MP (16. panta 1. punkts). Pēc kompetentās iestādes apstiprinājuma saņemšanas ETS2 operators izmanto tikai datus, kas iegūti saskaņā ar jauno MP, kā apstiprināts (16. panta 2. punkts).

6.8.2 Nebūtiskas monitoringa plāna izmaiņas

Vienkāršots!

Lai gan par nozīmīgiem MP atjauninājumiem ir jāpaziņo bez nepamatotas kavēšanās, kompetentā iestāde var atļaut ETS2 operatoram atlikt paziņošanu par nebūtiskiem atjauninājumiem, lai vienkāršotu administratīvo procesu (75.b panta 1. punkts). Ja tas tā ir un ja ETS2 operators var pamatoti pieņemt, ka MP izmaiņas nav būtiskas, tās var apkopot un iesniegt KI reizi gadā (līdz 31. decembrim), ja kompetentā iestāde atļauj šādu pieeju.

Galīgais lēmums par to, vai MP izmaiņas ir būtiskas, ir kompetentās iestādes ziņā. Tomēr daudzos gadījumos ETS2 operators var pamatoti paredzēt šādu lēmumu:

- Ja izmaiņas ir salīdzināmas ar kādu no 75.b panta 3. punktā uzskaitītajiem gadījumiem, izmaiņas ir būtiskas;
- Ja ierosināto MP izmaiņu ietekme uz vispārējo monitoringa metodoloģiju vai kļūdu risku ir neliela, tā var nebūt būtiska;

¹⁰⁶ Šis process dažādās dalībvalstīs var atšķirties. Parastajā procedūrā ietilpst iesniegtās informācijas pilnīguma pārbaude, jaunā monitoringa plāna atbilstības pārbaude, ņemot vērā iekārtas stāvokļa izmaiņas, un atbilstības MZR pārbaude. Kompetentā iestāde var arī noraidīt jauno monitoringa plānu vai pieprasīt veikt papildu uzlabojumus. Kompetentā iestāde var arī secināt, ka ierosinātās izmaiņas nav būtiskas.

- Šaubu gadījumā pieņemiet, ka tās ir būtiskas izmaiņas, un rīkojieties saskaņā ar 6.8.1. sadaļu.

Nenožīmīgām izmaiņām nav nepieciešams kompetentās iestādes apstiprinājums. Tomēr, lai nodrošinātu juridisko noteiktību, kompetentajai iestādei bez nepamatotas kavēšanās jāinformē ETS2 operators par savu lēmumu uzskatīt izmaiņas par nebūtiskām, ja ETS2 operators ir paziņojis, ka tās ir būtiskas.

6.9 Uzlabošanas princips

Lai gan iepriekšējā sadaļā ir aplūkoti MP atjauninājumi, kas ir obligāti ETS2 operatora faktisko izmaiņu rezultātā, MZR pieprasa ETS2 operatoram izpētīt iespējas uzlabot monitoringa metodoloģiju arī tad, ja pats ETS2 operators nav mainījies. Lai īstenotu šo "pilnveidošanas principu", papildus tam, ka ir jāseko līdzi uzlabojumu pieprasījumiem no KI, ir divas prasības:

- ETS2 operatoriem jāņem vērā verifikācijas ziņojumos ietvertie ieteikumi (9. pants un 75.q panta 4. punkts), un
- ETS2 operatoriem pēc savas iniciatīvas regulāri jāpārbauda, vai monitoringa metodoloģiju var uzlabot (14. panta 1. punkts un 75.q panta 1.-3. punkts).

ETS2 operatoriem ir jāreaģē uz šiem konstatējumiem par iespējamiem uzlabojumiem, veicot:

- Uzlabojumu ziņojuma nosūtīšana apstiprināšanai kompetentajā iestādē,
- MP atjaunināšana pēc vajadzības (izmantojot 6.8.1. un 6.8.2. sadaļā izklāstītās procedūras) un
- Uzlabojumu īstenošana, ja nepieciešams, saskaņā ar apstiprinātajā uzlabojumu ziņojumā ierosināto grafiku.

"Uzlabošanas ziņojumam" ir divi dažādi juridiskie pamati un termiņi. Tomēr, ja iespējams, abus ziņojumus var apvienot:

Uzlabojumu ziņojumam saskaņā ar 75.q panta 1. punktu pēc paša ETS2 operatora iniciatīvas (ko var apvienot ar ziņojumu par verificētāja konstatējumiem – skatīt nākamo punktu) termiņš ir 31. jūlijs. Tas ir jāpiegādā:

- B kategorijas operatoriem – reizi 3 gadus;
- A kategorijas operatoriem – reizi 5 gadus;
- līdz 2026. gada 31. jūlijam – jebkuram ETS2 operatoram, kas izmanto 75.l panta 3. un 4. punktā minēto standarta darbības jomas koeficientu.

Kompetentā iestāde var pagarināt 31. jūlija termiņu līdz tā paša gada 30. septembrim. Tā kā monitoringa sākums 2025. gadā, tas nozīmē, ka pirmo reizi uzlabojumu, piemēram, B kategorijas ETS2 operatoram, varētu būt jāveic 2028. gadā.

Ja ETS2 operators var pierādīt, ka iemesli, kuru dēļ izmaksas ir nepamatotas vai uzlabošanas pasākumi nav tehniski iespējami, būs spēkā ilgāku laiku, kompetentā iestāde var pagarināt iepriekšminētos termiņus līdz maksimāli 4 vai 5 gadiem attiecīgi B vai A kategorijas iekārtām.

Uzlabojumu ziņojuma, kurā sniegta atbilde uz verificētāja ieteikumiem (75.q panta 4. punkts), termiņš ir 31. jūlijs (vai līdz 30. septembrim, ja KI

Vienkāršots!

nosaka šādu vēlāku termiņu) tajā gadā, kurā tiek izdots verifikācijas ziņojums, neatkarīgi no tā, vai tajā pašā gadā ir jāiesniedz arī uzlabošanas ziņojums saskaņā ar 75.q panta 1. punktu. Tomēr, ja ETS2 operators jau ir iesniedzis apstiprināšanai atjauninātu MP, kurā risināti visi verificētāja norādītie jautājumi, uzlabojumu ziņojumu saskaņā ar 75.q panta 4. punktu var neiesniegt (skatīt 75.q panta 5. punktu).

Vienkāršots!

Uzlabojumu ziņojumos saskaņā ar 75.q panta 1. punktu jo īpaši jāiekļauj šāda informācija:

- Uzlabojumi augstāku līmeņu sasniegšanai, ja "nepieciešamās" pakāpes vēl nav piemērotas. "Nepieciešams" šeit nozīmē "tās pakāpes, kas ir piemērojamas, ja nerodas nepamatotas izmaksas un ja pakāpe ir tehniski iespējama".
- Ziņojumā par katru iespējamo uzlabojumu jāiekļauj vai nu uzlabojuma apraksts un ar to saistītais grafiks, vai arī attiecīgā gadījumā pierādījumi par tehnisko neiespējamību vai nepamatotām izmaksām (→ 6.4. sadaļa).



Piezīme. Komisija nodrošinās saskaņotas uzlabojumu ziņojumu veidnes.

7 ETS2 OPERATORI AR ZEMĀM EMISIJĀM

To ETS2 operatoru definīciju, kurām ir zemas emisijas, skatīt 6.3.2. sadaļā. Attiecībā uz šiem operatoriem MZR 75.n pantā ir paredzēti vairāki vienkāršojumi. Tie ir:

Vienkāršots!

- Tos var piemērot kā minimālo 1. līmeni attiecībā uz nodotās degvielas un kurināmā daudzumiem un aprēķina koeficientiem visām degvielas un kurināmā plūsmām, ja vien augstāka pareizība nav sasniedzama bez papildu pūlēm no ETS2 operatora puses (t. i., netiek prasīts pamatojums attiecībā uz nepamatotām izmaksām).
- Iesniedzot apstiprināšanai monitoringa plānu, nav jāiesniedz riska novērtējums kā vadības sistēmas daļa (bet tiem joprojām ir pienākums to izpildīt).
- Tos var noteikt nodotās degvielas un kurināmā daudzumus, izmantojot pieejamos un dokumentētos iepirkumu uzskaites datus un aplēstās krājumu izmaiņas, nesniedzot nenoteiktības novērtējumu.
- Ja izmanto neakreditētas laboratorijas analīzes, ir vajadzīgi vienkāršoti pierādījumi par laboratorijas kompetenci¹⁰⁹.

Jāievēro visas pārējās prasības, kas attiecas uz ETS2 operatoriem. Tomēr, tā kā operators ar zemām emisijām var piemērot zemākus līmeņus, kopējās monitoringa prasības parasti ir samērā viegli izpildāmas.

¹⁰⁹ ETS2 operators var izmantot "Jebkuru laboratoriju, kas ir tehniski kompetenta un spēj iegūt tehniski derīgus rezultātus, izmantojot attiecīgās analītiskās procedūras, un sniedz pierādījumus par kvalitātes nodrošināšanas pasākumiem, kā minēts 34. panta 3. punktā". Sīkāku informāciju sk. 5.5.2. sadaļā.

8 ETS2 OPERATORU IDENTIFICĒŠANA

Šī nodaļa ir adresēta dalībvalstīm, lai palīdzētu tām identificēt ETS2 operatorus. Tomēr šajā sadaļā sniegtā informācija var būt noderīga arī ETS2 operatoriem, lai gan tie nav šeit sniegto norādījumu galvenā mērķauditorija.

8.1 Vispārīga pieeja

Dalībvalstu pieeja ETS2 operatoru noteikšanai ir izklāstīta 3. panta (ae)¹¹⁰ punktā, kurā ETS2 operatori definēti kā:

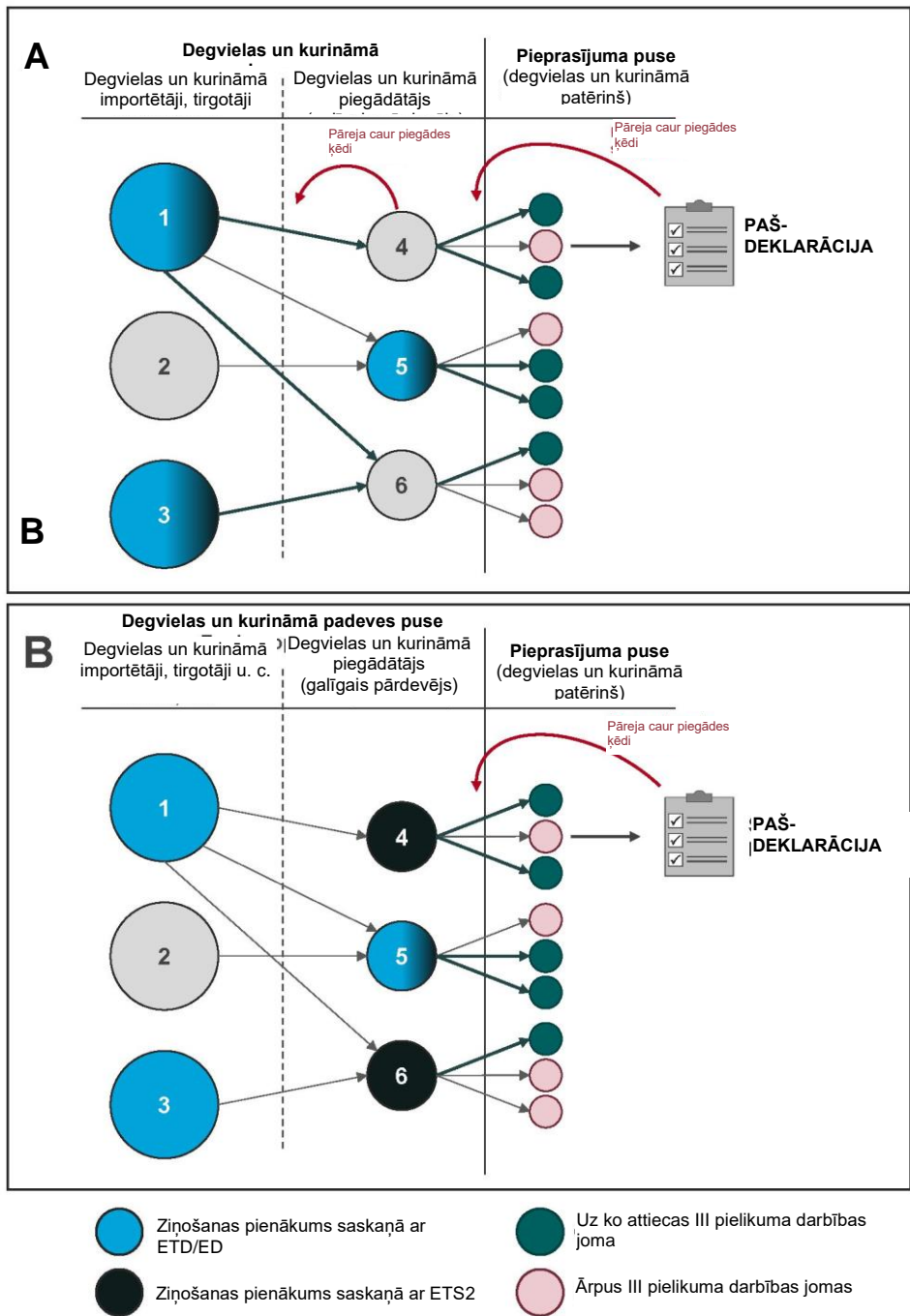
- **Akcīzes preču noliktavas** (kas attiecas uz šķidro degvielu, jo īpaši transporta degvielu) pilnvarotais turētājs saskaņā ar ED 3. panta 11. punktu, kuram ir jāmaksā akcīzes nodoklis saskaņā ar ED 7. pantu.
- Ja iepriekš minētais **nav piemērojams, jebkura cita persona, kurai jāmaksā akcīzes nodoklis** saskaņā ar ED 7. pantu, ETD 21. panta 5. punkta pirmo un ceturto apakšpunktu (galvenokārt tas attiecas uz dabasgāzi un cieta kurināmo, kur akcīzes preču noliktavas jēdziens nepastāv vai tiek izmantots tikai dažās dalībvalstīs), tostarp jebkura persona, kas ir atbrīvota no akcīzes nodokļa maksāšanas. Pēdējie ir jāreģistrē KI ETS vajadzībām, kas var būt īpaši svarīgi attiecībā uz oglēm, koksu un brūnoglēm, ko izmanto māsaimniecībās, kuras vairākās dalībvalstīs ir atbrīvotas no akcīzes nodokļa, bet šo degvielas un kurināmā veidu piegādātājiem tomēr būtu jāreģistrējas valsts iestādēs.
- Ja iepriekš minētie nosacījumi **nav piemērojami**, kas varētu būt, piemēram, vai ja vairākas personas ir solidāri atbildīgas par viena un tā paša akcīzes nodokļa nomaksu, dalībvalstis var **izraudzīties jebkuru citu personu**.

Tāpēc, lai gan ES ETS direktīvā ir skaidri noteikts, ka priekšroka jādod tiem pašiem operatoriem, kas ir atbildīgi par ziņošanas pienākumu saskaņā ar ETD/ED režīmu, ja tas ir piemērojams, tajā ir arī paredzēts, ka dalībvalstis var atkāpties no šā principa, ja tiek uzskatīts, ka ir lietderīgāk piemērot ETS2 īstenošanu. Situācijas, kurās tas varētu būt piemērotāk, ietver, piemēram, akmeņogles, koksu un brūnogles atkarībā no situācijas dalībvalstī vai ziņojuma sniegšanas vietas

¹¹⁰ 3. panta (ae) apakšpunkts: "ETS2 operators" Iva nodaļā ir jebkura fiziska vai juridiska persona, izņemot degvielas un kurināmā galapatērētāju, kas veic III pielikumā minēto darbību un kas ietilpst vienā no šādām kategorijām:

- ja degviela un kurināmais iziet cauri akcīzes preču noliktavai, kā definēts Padomes direktīvas (ES) 2020/262 3. panta 11. punktā, – apstiprināts noliktavas turētājs, kā definēts minētās direktīvas 3. panta 1. punktā, kam jāmaksā akcīzes nodoklis, kas kļuvis iekasējams saskaņā ar minētās direktīvas 7. pantu;
- ja šā punkta (i) apakšpunkts nav piemērojams, jebkura cita persona, kurai jāmaksā akcīzes nodoklis, kas saskaņā ar direktīvas (ES) 2020/262 7. pantu vai Padomes direktīvas 2003/96/EK 21. panta 5. punkta pirmo apakšpunktu ir jāmaksā par degvielām un kurināmo, uz kurām attiecas šīs direktīvas IVa nodaļa;
- ja šā punkta (i) un (ii) apakšpunkts nav piemērojams, jebkura cita persona, kas jāreģistrē attiecīgajām dalībvalstīs kompetentajām iestādēm, lai tai būtu jāmaksā akcīzes nodoklis, tostarp jebkura no akcīzes nodokļa maksāšanas atbrīvota persona, kā minēts direktīvas 2003/96/EK 21. panta 5. punkta ceturtajā apakšpunktā;
- ja (i), (ii) un (iii) punkts nav piemērojams vai ja vairākas personas ir solidāri atbildīgas par viena un tā paša akcīzes nodokļa nomaksu, – jebkura cita dalībvalsts norādīta persona;

saistības tālāk lejupējiem piegādātājiem, kuriem ir precīzāka informācija par galapatērētāju nozarēm. Lai ilustrētu šāda lēmuma ietekmi, 8. attēlā sniegta vispārīga piegādes struktūra, kas parāda, kā to varētu īstenot.



8. attēls: Ilustrējošs piemērs ETS2 operatoru noteikšanai. A: ES ETS direktīvas 3. panta (ae) apakšpunktā paredzētā standarta pieeja; B: alternatīva pieeja

Attēls (A), standarta pieeja: tirgus dalībnieki **1**, **2** un **3** varētu būt, piemēram, mazuta tirgotāji, kuriem visiem ir sava akcīzes preču noliktava un kuri pārdod degvielu un kurināmo degvielas un kurināmā piegādātājiem (**4**, **5** un **6**), bet ne tieši galapatērētājiem. No degvielas un kurināmā piegādātājiem, kas pārdod degvielu un kurināmo galapatērētājiem (**4**, **5** un **6**), tikai **5**. piegādātājam ir arī sava akcīzes preču noliktava. Dalībnieks **2** veic degvielas un kurināmā tirdzniecību tikai saskaņā ar nodokļu atlikšanas režīmu un neizdod degvielu un kurināmo patēriņam. Līdz ar to **1.**, **3.** un **5.** dalībniekam ir pienākumi saskaņā ar ETD/ED režīmiem, un vispirms tie ir ETS2 operatori pēc standarta.

Nepārsniedzot detalizētus norādījumus par "darbības jomas koeficientu" (→ 5.4. sadaļa), lai ilustrētu ietekmi, pieņemsim, ka informācija par galapatērētājiem ir balstīta uz dalībvalsts noteikto "pārraudzības ķēdes" metodi. Tas varētu sākties, piemēram, ar galapatērētāju pašdeklarāciju par to, kādā nozarē tie darbojas, un šī deklarācija ir jānodod tālāk pa degvielas piegādes ķēdi ETS2 operatoram. Ja **5.** dalībniekam, kas ir tieši saistīts ar galapatērētājiem, šāda informācijas nodošana ir vienkārša, tad **1.** un **3.** dalībniekam situācija ir sarežģītāka, jo tie ir atkarīgi no tā, vai **4.** un **6.** dalībnieks nodod tiem informāciju par degvielas un kurināmā daudzumiem, kas piegādāti patērētājiem, kuri ir atbrīvoti no nodokļa.

8. attēls (B), alternatīva: Iepriekš izklāstītā standarta nostāja varētu likt apsvērt alternatīvu ETS2 operatoru noteikšanai. Lai izvairītos no starpnieku iesaistīšanas šajā procesā, dalībvalstis var nolemt atsaukties uz 3. panta (ae) punkta iv) apakšpunktu un uzlikt ziņošanas pienākumu **4.**, **5.** un **6.** degvielas un kurināmā piegādātājam, kas ir tieši saistīti ar galapatērētājiem. Tādējādi tiktu nodrošināts, ka visi ziņojošie operatori ir tieši saistīti ar galapatērētājiem. Tomēr šāda pieeja, visticamāk, radītu daudz lielāku ziņojošu operatoru skaitu, kas arī nevarētu balstīties uz esošo ETD/ED pārskatu sniegšanas infrastruktūru. Turklāt šis piemērs norāda uz iespējamām turpmākām grūtībām sarežģītāku piegādes struktūru gadījumā. Piemēram, ja pienākums tiktu pārcelts tikai no **1** uz **4**, no 1 gada emisiju ziņojuma būtu jāatskaita attiecīgie daudzumi, kas pārdoti starp tiem abiem (tām joprojām būtu jāziņo par daudzumiem, kas piegādāti **6**). Šis papildu administratīvais slogs, kas saistīts ar visu šo papildu degvielas un kurināmā plūsmu un starpproduktu uzskaiti, varētu viegli atsvērt visus efektivitātes ieguvumus, kas rastos, ja pienākums tiktu noteikts tālāk pa plūsmu. Tāpēc 3. panta (ae) punkta iv) apakšpunkts var būt pievilcīga alternatīva tikai tad, ja pastāv vai nu tieša piegādes ķēde bez daudzām filiālēm, vai arī, ja pienākums visiem konkrētā degvielas un kurināmā veida tirgotājiem tiek pārcelts uz nākamo posmu (piemēram, norādot degvielas un kurināmā piegādātājus galapatērētājiem). Taču pēdējais arī palielinātu administratīvo slogu, lai nodrošinātu, ka netiek izlaists neviens no ETS2 operatoriem.

8.2 Īpašs biomasas gadījums

Saskaņā ar ES ETS direktīvas III pielikumu ETS2 darbības jomā nav iekļauta tādu degvielu un kurināmā patēriņa emisija, kuru emisijas koeficients ir nulle. Emisijas koeficients ir nulle tikai biomasai, kas atbilst RED II noteiktajiem ilgtspējības un siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas kritērijiem.

Lai noteiktu, vai operatori, kas piegādā biomasu saturošas degvielas un kurināmo, ir uzskatāmi par ETS2 operatoriem, var piemērot šādu pakāpenisku pieeju:

- Ja operators piegādā jauktas degvielas (fosilo/biogēno) vai fosilās degvielas un kurināmā plūsmas un biogēnās degvielas un kurināmā plūsmas, ETS operatoram jāpiesakās SEG emisiju atļaujai ETS2 un jāveic monitorings un jāziņo par visām degvielas un kurināmā plūsmām. Tas ietver pienākumu pierādīt atbilstību RED II kritērijiem, ja piemērojams.
- Ja par visām degvielām un kurināmo, ko operators piegādā, var pierādīt, ka tās atbilst RED II prasībām, un tādējādi tām piemēro nulles nodokļa likmi, kā to apliecina kompetentā iestāde, vai ja nav pienākuma pierādīt atbilstību RED II prasībām konkrētai biodegvielai, bioloģiskajam šķidrajam kurināmajam vai biomasas kurināmajam, tad operatoram nav jāpiesakās ETS2 SEG emisiju atļaujai. Piemēri:
 - Biogāzes ražotājs, kas darbojas dabasgāzes tīklā. Tā kā ETD/ED regulējums parasti attiecas uz degvielas un kurināmā piegādātājiem (arī attiecībā uz fosilo dabasgāzi), attiecīgi biogāzes ražotājam var nebūt pienākumu saskaņā ar ETS2 (kā tas ir ED/ETD gadījumā). Tomēr, ja ETS2 operatori leņupējā posmā vēlas izmantot biogāzi ar nulles nodokļa likmi, tiem saskaņā ar 39. panta 4. punktu no biogāzes ražotājiem būs jāsaņem attiecīgā informācija (→ 5.6.5. sadaļa).
 - Biogāzes ražotājs, kas biogāzi neievada tīklā, bet sadedzina to uz vietas vai tieši pieslēgtās iekārtās, kuru jauda:
 - mazāka par 2 MW: šajā gadījumā nav saistību saskaņā ar RED II, un biogāzei var piemērot nulles nodokli. Tāpēc biogāzes ražotājs nav obligāti jāiekļauj ETS2.
 - 2 MW vai lielāka: tāda pati procedūra kā iepriekš minētajām jauktām vai tīrām biodegvielām, bioloģiskajiem šķidrajiem kurināmajiem vai biomasas kurināmā plūsmām.

9 PIELIKUMS

9.1 Akronīmi

AER (IEZ)	...ikgadējais emisiju ziņojums
AVRAkreditācijas un verifikācijas regula (A&V regula)
CA (KI)Kompetentā iestāde
EDAkcīzes direktīva (2020/262/ES)
EFEmisijas koeficients
ETDEnerģijas nodokļu direktīva (2003/96/EK)
ETS1ETS stacionārām iekārtām, aviācijai un jūras transportam
ETS2ETS ēkām, autotransportam un papildu nozarēm
ES ETSES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma (tostarp ETS 1 un ETS 2)
MPMonitoringa plāns
MPEMaksimāli pieļaujamā kļūda (termiņš, ko parasti lieto valsts likumīgajā metroloģiskajā kontrolē)
MZRMonitoringa un ziņošanas regula (M&R regula)
MZVMonitorings, ziņošana un verifikācija
NCVZemākais sadegšanas siltums
AtļaujaSEG emisiju atļauja
REDAtjaunojamās enerģijas direktīva
UCFMērvienību pārrēķina koeficients

9.2 Tiesību aktu teksti

ES ETS direktīva: Eiropas Parlamenta un Padomes 2003. gada 13. oktobra direktīva 2003/87/EK, ar kuru nosaka sistēmu siltumnīcefekta gāzu emisijas kvotu tirdzniecībai Kopienā un groza Padomes direktīvu 96/61/EK, kurā izdarīti vairāki grozījumi. Konsolidētās versijas lejupielāde:

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A02003L0087-20230605>

MZR: Komisijas 2018. gada 19. decembra Īstenošanas regula (ES) 2018/2066 par siltumnīcefekta gāzu emisiju monitoringu un ziņošanu saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2003/87/EK, ar ko groza Komisijas Regulu (ES) Nr. 601/2012. Lejupielādēt šeit:

https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2018/2066/oj un jaunākos grozījumus šeit:

https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2023/2122/oj, konsolidētā versija:

http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2018/2066/2022-01-01

AVR: Komisijas Īstenošanas regula (ES) 2018/2067 par datu pārbaudi un verificētāju akreditāciju saskaņā ar Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvu 2003/87/EK. Konsolidētās versijas lejupielāde:

https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2018/2067/2021-01-01

RED II: Eiropas Parlamenta un Padomes 2018. gada 11. decembra direktīva (ES) 2018/2001 par atjaunojamo energoresursu enerģijas izmantošanas veicināšanu (pārstrādāta redakcija). Lejupielādēt šeit:

<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2018/2001/2022-06-07>

ETD: Padomes 2003. gada 27. oktobra direktīva 2003/96/EK, kas pārkārto Kopienas noteikumus par nodokļu uzlikšanu energoproduktiem un elektroenerģijai. Lejupielādēt šeit:

<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2003/96/2023-01-10>

ED: Padomes 2019. gada 19. decembra direktīva (ES) 2020/262, ar ko nosaka vispārēju režīmu akcīzes nodoklim (pārstrādāta redakcija). Lejupielādēt šeit:

<https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2020/262/2022-04-26>